

875

1750

K 34/82

993

(77)

p. 875

25 MAY 1951

Reasons for
divorce

pp. 993-1150

H.M. Mohlabe, f. 517 = 82 pp t
Bethany Mission, £7-0-0
P.O. Trichardtstad,
ind. 5-4-1951.

2210 Dipolabolo tša Matlhaba-aemwa. A lōša lekgotla. Nna ke be ke morata, bjaale ka baka la batswadi ke a šitwa. Mo we a bolabolago, gore, o ile a mputšiša, gore ke butšitšie mma, o ile a mputšiša. Ka mmotšā gore, ke ba butšitšie, a retre, e le maloma a e tswa. Ba ile ba dumela, bjaale lehono, ba tlhanoga, ka go bona matlhō a batho. Ka baka le we, la batswadi baka, nna ke ya ga lewele go apeya gōna. Ke moka a napa, a homola.

2211 Kgoši ya re, bana ba lehono ke ditlušanyana. Ditaba ke tšē we ba bina tlou. Mothepa yola ka go kgopela gore, a bolabolē, o bolabotšē. Bjaale le ka noba le ya na tšō. Lekgotla la re, ga go ka mokgwa o we, re ka rekolago taba ka ōna. Mo laō, ke gore, a gafe ngwana wa batho ba. Bjaale ba batsa morogana, gore, e dirē bjaale, e mogafē, mogafē, a gana kgafō e we. Bjaale morena, a re go Masete, sepela o bikišē ngwana wa gago. Motlhomong, re ka wela ditaba ka gōdimu, re sa tsebe gore, mothepa, ge a eya matlhong a mukgwa o bola-bola ka mokgwa mang. O bōna ge a tla dula bogadi. Ditaba tša bona, tša fēla dietlo

875

K34/82

994

mo we. Ke moka ba bula difate, ba boëla gae lengwana wa bōna.

2212 Batswadi ba mothepa ba a lola legogō ka kgomo. Ke molaō, ge mothepa aile, a tšhaba le morogana yo mongwe, bjaale batswadi ba gana gore a motšee. O swanetše go gafa ngwana wa bona, ka dikgomo tše nnē. Bjaale batswadi ba mothepa, bona ba swane tše, go ntšha kgomo ya go alola legogo. Ke gore, ke kgomo ya go gafela mong wa molato. Ba-keng sa go alola le gogo, ka theko e ngwe, ba gopola gore, baile, ba di yo moalla legogo. Kudu ma-bapi le go a lola legogo, ke ge mothepa, a ile, a ima, a sale diatleng tša batswadi. Ke mowe, go bolwabolwago, gore, ke ya go alola le-gogo. Mabapi le go tšhaba le monna yo mongwe, ke ya go gafela mong wa molato. Ke molaō wa mabapi le dikgarebe.

2213 Matlhaba - a enwa, a ya a dula bogadi. Dikgopolo tša batho, e be ba sa gopole, gore o tlaya a dula bogadi. Ba gopola gore, o tlaya, a motšhabiša, ka mokgwa, o we, ba ilego, ba bōna, morogana a tšha bogale. Pelo ke setluēla, ka moragō, ga mo mothepa o ile, bogadi, a molebala. Ke moka a loša wa gagwe, mosadi. Ngwana Masete, a peya kgorong ya ga Lewēle. A kwana le monna, wa gagwe, bjaale ka baradi ba bangwe.

875

K34/82

995

2214 Molaudisi wa ditaba tše we tša Motopotopo ke Molamo-magetleng Tselane. Tselane ke molaudi, empa o ~~ba~~ tswaletše mo nageng e. Bjaale o re, ra hwetšana monna wa sebeta, wa go se tšhogē. O tlatšitše Makhukhu Raganya. Bjaale mphathō wa Tselane ke le gakwa. Ka buntši ke magakwa. Magakwa, ke gore ba bolotše ba se na kgosi.

2215 Mosadi wa lapa, ge a ile a tšhaba le monna yo mongwe. Mosadi ge a le bogadi, o no tihala a tšhaba le monna yo ~~mongwe~~. Motlhomong ditaba ditswa di le batswadi, ka tšatši le lengwe, o fo tšhaba ba kantle le go kwana le batswadi ba gagwe. Bogolo golo, ge a ile a tšhaba le monna yo mongwe, ya ba batswadi a ba kwane, le taba e we, yagagwe, o tla ba a boela ka swele, goba o wa rata, goba a rate, go fo swana. Ka gobane o be a teiwa, kudu, go sena le motho yo we, a ha faga batswadi molato. Ka baka la gore, mosadi o swanetše go ya mo we batswadi ba gagwe, ba ratago, e seng mo we, zoratago yēna ka noši, aowa. Barbina tlou ba tšeyana ka se bona, molaudi, o be a sa dumellwa go tšeya mosadi, mo we le lokong la ba bina tlou. Ke morwa mang ke morwa wa molaudi. Ngwana wa molaudi a swanela go tšeya morwa waka. Ke moka ba raka o wa tloga. Memō ya ya bona, e be e sa dumelana go tšeyana nu bo.

875

K34/82

996

2216 Balaudi ke batho ba ba tšwago ba faletšhe, ba faletšhe mo nageng ya gešu. Ba we, ba ilego ba gomêla ba ga šaai ba boya mono, a se balaudi, ka gobane ke nama ka e thii le Batubatse ba ga Mohlabe. Bona ke Batubatse ba ga Selote, goba Mušimale. Dikgôrô tša Balaudi tša mo nageng ya gešu, ke tšhe: Maletso, Tselane, Selise, le kgôrô ya ba bina rhu. Ba we elego ba ga šohane goba moeng le kgôrô ya ga šehgobela, ba ga Malepa ba bina tšhwene, le kgôrô ya ga Magomane le ba ga sebašhe le dikgorwana tšhe dingwe. Dikgôrô tšhe we ka moka ga tšona, ba be ba sa ba dumele gore ba tšee ngwana wa ba bina tlou. Ke yêna ngwana wa motihankana, wa ba bina tlou, e be ba sa modumelle gore a yo tšhe-ya mosadi mo we dikgorong tšhe we. Ba bile batla ba tloga, ba sa tšeya mosadi wa mono, le bona 'a sa tšeya.

2217 Dithaloko tša dikgarebe. Dikgare^{be} le marogana ba bapala, ka goba ba kgana matswêlê. Bjaale marogana wa Batubatse o be a sa ralukisi mothepa wa molaudi. Ke bona ba Balaudi e be ba sa ralukisi ba Batubatse Bjaale ka gobane bana ba kgale, e be ba o kwa molaô wa batwadi ba bona, ba disa mo we, batwadi ba ba botšago gôna. Bana ba matsatši a no, bana a ba sakwa mo we, batwadi ba gagwe^{ba bona}, ba bolabolago. Bare ke sekgowa. Kganthe ba latiha ditsela tša segagobo.

875

K34/82

997

2218 Matsiatši a bo lehono tšhabō ya busadi le di-
kyarebe le banna ba bangwe, ke papudi. Ba e dira pa-
pudi, ka gobane ngwana o nyaka go tšeiwa mowe,
yēna mong, a ratago, ka baka la molaō wa mahgswa;
wa gore motšo ga gapeletswe. Le ga go le bjaale ba-
twadi; ba bangwe, ba sa kgona go laola bana ba
bona. Ba bangwe ba šitwa go laola bana, ba bona,
ka baka la lenya la bona. Mmutla ke phōōfōlō e bo-
tshale kudu, e nyakilo tshalefetsa diphōōlōfōlō kamoka,
bjaale, ya šitwa. Ke mo we, se hwetšanago seēma
se, mmutla kalala kgologolo, a šego lenya le a bola-
ya. Kalala, ke ~~gore~~ go robala, mo Te mo. Bjaale kgō-
logolo, ke gore motswadi; bjaale mmutla ke ngwana.
A šego, ke gore nkabe ke, bjaale ke ya ka morago,
Nkabe e phala ke gore, keite ka. Ka baka la gore
a waka wure, lenya la go bolaya. Lenya ke gore, o se-
tšie o wetšie, bjaale o wa lla, o botšie kgologolo kgolo-
golo e se, lenya le a bolaya. Kudu ke go sekwe, se
we o botšiwago sona.

2219 Lenya la Hohwane Masumu, a ja a tšhabiša
mosadi ga maletō. Maletō ke molaudi; bjaale Masumu
ke mong wa naga e. Bjaale ka ge batho ba kgale
e be ba nyenya go tšeya molaudi. Yēna a e tšira
wa mathōmō. Ba mmotšia, gore dikgomo tša rena,
a se tšona tšewe, tša go ja ke balaudi. Ka baka
la lerato, a seke a kwa mowe batwadi ba bolabo

875

K34/82

998

lago gôna. Ka baka la go tšhaba molaô, o we, wa mahgowa, ba mo dumêla, empa dipelo tša bona disa thaba. Balaudi bona ba thaba, bare ngwana wa rena, o tsena kgorong ya ba bina tlou. Ge la e be e sale kgale, e be ba swanetsê go bolaya ngwana yo Hohwane. Go šupa ga batse, ge bare, madi a manaba a swanêla go phatlhagana le madi a bona. Bjaale ba šitwa go dira tša ba e we, ka gobane, molaô wa mahgowa, o nabo kgau fši.

2220 Ba nyala mothepe yola wa molaudi, ka lesome la dikgomo dinago le ~~kgomo~~. Dilwana tše dinyana tšona a dišalwe morago. Bjaale ka ga dingwadilwê molaong wa gonyala. Papago mothepe, ka lona tšatši le we la moyalo, a dira mabjala a mantši. Gwa ba mošete o mogolo kudu. Ka moragô ga mo ba phôphetsê, go tšwile dikgomo tše we. Bjaale a bolabala le ba ga bare, ke bona gore, ba nyetsê. Yo mongwe wa balaudi are, ba lesetšê re ba phôphêlê. Ba dula ba reepa, bare, kgorong ya balaudi ba ha se tsene le hono ba we-tšê. Ba bangwe bare, šikoma hemolaô. Ka gobane, la re, le sa lwa ntwa, motho, a re, šikoma, ke moka ntwa e fedile.

2221 Ba fa bahgonyana, kgomo ya moragô, ba e bolaya. Gwa fagiwa mabj mašwa, ba ja ba šeba ka nama e we ya kgomo. Ka morago ga mo we,

375

K34/82

999

ba rotolêla mahjala ba nwa. Ba tihwa ba le mohoro-
ny o mogolo. Ge letsatsi le diketse, batswadi ba mo-
gana ba boêla gae. Gwa šala bona beng ba-nyudi.
Ba kgopedi le bona, ba palakana ba gopola magae, a
bona. Bjaale ba nyudi pelo di a baba, ba heng sa go
robala motseng wa balaudi. Motseng wa balaudi kgale le
ka moka ba sa robale, lehono ka baka la lesêpa la bona,
ba robala.

2222 Go na le tihwene ka gare, ga motse, bjala e nwa bo-
šego. Mabjala a mowe, motseng, a tihotliwa ke yona.
Bjaale ba e botša gore, ya seke ya nwa moregare, e
nwe bošego. Ge ba letse ba nwele, ba robetse bata-
gilwe. Ka moswanyana ba tsogêla go nwa diphithô.
Kganthe tihwene e we, a yaka ya bôna le baka
la go phakiša go nwa bjala. Ka baka la go bôna ba-
kyonyana. Bjaale bošego, ba fokwa nannase, nannase
ka gare ga ngwako wa banyudi. Bjaale yo mongwe,
are, nua, selo se sevego nannase heng. Lentšu la
re ke a le bôna bana baka. Kemoka yo mongwe wa
nothepa, are, ke moag wa motse, yo we, a dišago mo-
tse o, bošego.

2223 Baile ba sa nwa phithô lapeng, ya fitlha, a du-
la nabo. Ka bakeng la go bona banyudi, ya ya yanwa
bjala, matlagana. Bjaale ya tagiwa, empa ya seke
ya robala. Le bona ge ba tsoa, ba tsogêla go
nwa bjala, a ba sa go e bôna, are e ka mokowa

875

K34/82

1000

mang. Kganthe ge ba sa dutri ba e nwa bjala, leyō-
na, ya fitlha. Batho ba thōma go tšhaba pitseng
ya bjala. A yaha ya ba šala moragō, a owa, ya tšeya
segō ya nwa. ~~Mong~~ Mong wa yōna a thōma go swaba.
A kitima a tsena ka ngwako, a tšwa a swere le bipo
a le latihela kgaufi le yōna. La fetoga nōga, ya ēma,
ya le bella tšhwene. E ile ge ere ke a gadima, ya bō-
na nōga. Ya lla mokgoši o e sakego e o lla, ya phiku
luga lefase. Go tšoga mowe, ya tšhabela ka ngwako.
ng wa yōna. Bjala bjo we, a baka ba ba ba sanwa. Mo-
ng wa bjōna, o ile a borwala, a bo ša ka ngwako.
Ba lha tšeya bjo bangwe, ba nwa bjōna.

2224 Banyadi ba bula difate, ba ba dumella. Ba emē-
la tša goja. Dijō ba ja di sa ba tšefe. A owa
ba ja tša goja, ke moka ba tloga. Ge ba fitlha ba
ba nēgela ka mokgwa o we, ba ilego ba bōna mušako. Ke
nnete ge mogologolo ge are, leoto ke mphanama le a la-
tsha. Nna la seke la tšoga le ntumile le tšutši ka
le thii. Ngwana o re šitile, re ile ra mmotša, gore kgo-
rong ya balandi, a re tsene. A setse, bose, a bokwelwe
o tla bokwa ka noši.

2225A beka moradi wa gagwe, yo leina lagagwe e be
bave Makgaripedi ngwana Maletō. Ka baka la le badi le
la, ba-nyadi ba goya ba le bona, ya ba leepana. Taba
e we, ya tlhodiya mothepa. A seke a ba le lethabo, ka
baka la dikotlo. Bjale ka baka la gore ke bo maboya

375

K34/ 82 1001

difetotš^w, a fa monna wa gagwe šala ntatele. Kanne-
te, a dira bjale a mošala morago. Ka baka la go kodiya
ke dikotlo tša batswadi ba mosogana, a bōna ga botse
gore a ka seke a phidišana nabo ga botse.

9226 Ba tiya ngwako wa bona ba ya ba dula bolaudu.
A dula gōna le mosadi, tšatši le we, a fitlhago
ya ba lethabo le legolo. Bjale a bona monkana,
ka tšatši le lengwe, ba nwa bjale. Mosadi a thōma
go foba a ka-dima. Monna are, go yēna, o swa-
netsē go nkalla. A seke a mokwa, bjale are, go
yēna, a riē gae. ~~A seke a mokwa, bjale monna a~~
tloga, a ya ka gae. A ya a dula le baka, a lebe-
letse gore, o tlatla a seke a mohwetsana. A goma
a boēla, a seke a hwetsana mosadi mola sebokong
sa ba nwi ba bjale. A butšiša, yo mongwe, are,
o gōgane le Magotšane baile kowa.

9227 Ba boyu ka sa ~~mm~~ mantoko, ba tiya monna.
A ya mo we, ba ilego, ba ile ka gōna. Mošito wa more-
gare o feta ke wa bošego. Ba kwa ka mošito, ke
moka ba tšhaba, monna a rakiša mosadi, o ile ge
are, o bula ngwako, a mo hwetsana, a tiya mosadi
ka kubu. A thōma zolla a tšhabela ka ga ba
tswadi. Bjale ge ba mmutšiša gore molato ke-
ng. A ke tšebe ke nore, ge here ke bula ngwako,
ke ge a fitlha a motiya. A baka ba ba ba se
butšiša monna, ba mo wēla gōdimu. Ba motiya

875

K34/82

1002

kudu mo we, a ba go a idibala. Ba diyo pyela ka methi, a kgōna a tsoya. Ka moswana, a tsoya a tswa le go bona. Bjaale a tsebe le yo we, a moteile-go.

2228 O na le mahoko marabe o itšie tihware o hame-tšā. Ka moswana a tšhubēla gagabo, a ya a batribiša ka mokgwa o we, a go ba-tšitšego ka ōna. Bjaale ke ge ba mofetola ka neema se sa ka gōdimo. Tihware, ke selo se segolo, se ka seke sa metša ke marabe marabe ke selo se senyana. Bjaale batswadi ba dira, gore, ba yo kwa ka mokgwa, o we, ba go batšitšeng ngwana wa bona. Molato o sekiwa ka ditšhatse. Baya ba ēma ka samankoko, ke moka gwa hwetšwa gore o teile ke mosadi wa gagwe. Batswadi bare, go ngwana wa bona, e fēla lehu, la gago le ka se tsibjē ke motho. Ka moswana re tla fa kwa ge bare, tlang le e peleng. Wena o ile onyakhana le ba-lauidi tšjaale, o wa dibona.

2229 Nna ke bolcile ke lenya laka. Bjaale gotloga lehono, ke boēla go batswadi baka. Mosadi loka tšhoto se tsamae. A se, nna nna tenwa ke gotlhwa ke rwele thoto, wena o ka rwala nna ke tla go šala morago. Batswadi ba mosadi, bare, kwa se we monna wa gago, a go botšego, rena re llē dikgomo. Le-bitla la ngwanana le bogadi. A ya a rwala mabēlē ka seroto, a sepela a iša boga.

875

K34/82

1003

di. Monna a šala a dutši, ka gobane a ka sehe a kgona, go morwadisa, ka baka la gore o botlhokong. Bjaale mosadi, a goma a boela, go rwala dibjana tše dingwe.

2230 A tšhaba le monna yo Mogale, ke yo mongwe wa balandi. O ile ge a fitlhile go batwadi, bjaale mmago mothepe, ure, o dibona tša tšela kgolo ya le-kōtō. Ke kwane le monna yo mongwe, bjaale, e be re sa beelane, matsatši a we, re swanetšega, gotloga. Bjaale sepela, o mmotšiša gore ditaba tšela o be o bolabola ~~uneto~~ goba maaha. A owa aya, a ya, a mohwetša. Motho bjaale ka ge o motseba gore ke mogwera wa ka. Ge a fitlhile a thima go bolabola nae ka matlhō, a mošupa ka tšeko e we, ba swanetšego go gatlhana nae. Ka ge le yēna a ba a tletše yēna, a dumela ka matlhō le yēna. Wa monna a tloga, wa mosadi a mošala morago. A mmotšiša gore etla ba neng. Monna are, ga lehono go lukile, ke moka mosadi a boela ka gae. Ge a tšo boya ke moka ka napa ba tšhaba.

2231 Hohwane o šetše a tlaetše kowa gae. O le beletše gore mosadi o tla boya, a bina letšatši le dikela. A tšhaba go latela, go bona gore mosadi otwe-re keng. Ka gogopola gore, motlhomong ba ka ya ba motiya bjaale ka maloba. Letsufi la trwara, le go bonala a sa bonale, a kata a robala. Kamoo-

875

K34/82

1004

rwana a lebella gore o tla baya, a bōna a sammone.
 A gopola gore o wa babja, empa a seke a roma motho
 wa goya gotlhōla, gore mosadi o twere keng. Ka morago
 go ga matsatōi a mararo, are, go huiwago go huiwē.
 A ya ka nōzi, a fitlha ngwahong wa gagwe, a hwetsā-
 na go sena le motho. Ke moka a ya ga mahgolo wa
 gagwe, a seke a mohwetšā. A re, go bona, mosadi wa
 ka, o kae, bare, a re tšebe, e sale o tloga naē. Mo-
 tho a ba nyakele, a goma a boēla gae, a ya a e
 tuelēla.

2232 Nyakelang mona, goiale ke motšhabiši, o ra ba-
 twadi ba mosadi. Bjale ba roma sa bona se baka
 bare, go sona, sepela o ba botšhe mosadi yo we ke
 mosadi wa ga Masumu. Ka goiale mo we,
 o filo motšeya a toba ga botse, gore o bogadi
 bja gagwe. O mmotšhe se monyaka dikgomo
 tša go fa mong wa mosadi. Ka gobane yēna
 ore, ke tšhēnyana ke nonnē. Sa iša mantšu
 a we. Ba ya ba se fetola ka gore diakwala, ka
 tšatsi la gore, ke sena bawe. A goma a ya a ba
 botšha mantšu a we.

2233 Letšatsi la monyalo. A tla a nyala kale-
 some la dikgomo le kgomo tšhe pedi. Masumu o še-
 tšhe, a kwiile, gore mosadi wa gagwe, o tšhabile le
 yo mongwe. Bjale a fo didimala, o didimale tšhe,
 lentšu la gore, e kgopoleleng. Ka morago gamo

875

K34/82

1005

mokgonyana ya morwa, a nyetše, ke moka ba roma sebaka, sa go ya ga Mašumu. Sepela o botše ba ga Mašumu ba e kgopolêlê. Ke moka sa ya sa ba tsibiša. Ke moka bare, re dikwile, sepela, o ba botše, lenna ke sa tsibiša ba gešu. Ka tsatsi la gore, ke tla ba tshela ka methi a gofiša. Ke moka sa goma, sa ya sa ba botša mantšu a we.

2234 Ba ya ba ~~boga~~ ba gapa lesome la dikgomo lekgomo tše tharo. Ka lona letsatsi le we, le beiwego, ba ya ba fitiha, ba hwetsana le bona ba ba letetše. Maduma a tšena, a a mogelwa. Ba botša sebaka, gore, ba botše re tlile. Ke moka sa ba botša. Le bona, ba botšana, bjaale bare, go sebaka, ba botše, re ba bitšetša, gore, moradi wa bona, o tshabile le monna yo mongwe. Bjaale o ntshitsê dikgomo, o tšere ka mma rona. Sa ba botša, bare dikwala, monna a nkgago, o nkgale le sa gagwe. Ke ge ba ripelana melamo ka lona lesome la dikgomo le kgomo tše tharo. Molato wa bona wa fêla, o e tla mo we.

2235 O tshadile ka baka la tshwene ya gonwa bjala. Ba bogadi ba seke ba kwana le ngwetši, ka baka la boloi bja batwadi ba gagwe. Bare, ngwana wa nôga a na nôgana. Ka morwana e tla sokologas, ya lona rena. Bjaale ke ge ba

875

K34)82

1006

montšhiša tota, ya go mokotla. Ke moka e e ra monna wa gagwe, ba tloga, ba ya dula balaudi, molaleng wa Tšatšaneng. Bjaale ka morago ga mo ba thikile Mašumu. A re, mo ba sa boelego ke teng, maruping ba boëla. Mosadi a gopola matlhomola^{la} we, a tšhabilego ôna. Ke ge a tšhaba le monna yo we, a fi lego ba ga Mašumu menebjana ya gagwe.

2236 A lee le tletše la boya le tletše. Mosadi yo we, a bonagalago gore ke mokgethola, teng ya gagwe e fedile. Ge a ile a tšhaba le ~~monna~~ yo mongwe, e le gore o šite bana gae, ba se-tsuna le batlhankama. Ga go kgathalege, monna yo we, a motšhabišitšego, o swanetše gontšha dikgomo a dife motlhadina. Go nore ge di ile tša seke tša lehana motheko, o we, a ilego, a nyala ka ôna. A be gona o kwaga, are, ga gona taba go ja monna a se go mofetša. Bonyanyane bjona o swanetše go bogapa.

2237 Bjaale ka yêna Hohwane Mašumu, ke moka ke le khopô la gwe. Go sekwe batswadi se we, ba se bolabolago ke phšô. Ka morago, ga mo ba gapile dikgomo tša bona, ga Maletso. Batswadi base, o wa bôna, o monna. Ka goriale mowe, o ka seke wa dula kantle le mosadi. O swanetše go hwetšana kgarebe o tšhabiše. Re tla go lehella monyalong ka dikgomo. Ba fa dula ba e pella, a seke e ba tli hokômela mo we, ba mmotšago. Ba gopola

375

K34/82

1007

gore o sa fodiša tihôgô ya gagwe. Kganthe ga go bjaale, monna o šetše a kgatlhane le mokhuru-khuru wa gagwe. Leina la mosadi ke Ntsoledingwana Bjang.

2238 Hohwane le Ntsoledi, ba twarawa ke Bjang. Bjang, ke monna yo a go ba a tšere Ntsoledi. Moregare ka moka, e be ba eya ba e tlhwa nokeng ya Mungwana. Tšatši le a yo gatlhana le motlaba yo we, wa gagwe monna buušwa o be a ija pāpa. Kganthe monna o be are, go fitlha, a namelê lefika, a le bane, le lapa la mosadi yo we. A twere sempo, ke moka a re gadimiše, go lebantšha ka lapeng la mosadi. Ke moka e bōne gore, phase yaka e šetše e fitlhile. Buušwa bo fagiwe ka lebelo. Motlheng ba saego, go gatlhana, o faga ka moga wa molaō. Monna a lemoga, o ile a sa dutšhi ka lapeng la mosadi, a bōna le gadima le gadima. Ye a lebella mo we, le tšugo, o bōna, monna o eme gōdimu ga letlapa, o šupile lapeng la mosadi. Ke moka e tloga, a ya a dula kgorong. Mosadi a thōma go apeya ka lephahuphahu.

2239 A ba twara nokeng ya Mungwana. Monna a diša mo apele. A bōna, a ketaketa, a bile a éla kudumêla mmele ka moka. A ya a dula ka lapeng la mosadi. A bōna, ga botse gore, a na sebaka. Bja gagwe buušwa a seke a ja, a fo fakêla ka serotwaneng, ke moka a wêla tšela. Monna

875

K34/82

1008

a ka a mošetše. O ile ge are, sobée, ke moka a mošala morago. A bōna a sobella ka nokeng, maleba le mola le gadima, la goba le gadima gona. O sepela a manalla ka ditlhare, gore, a seke a mmōna. Kganthe bjola bja monna bokgometshe. A bōna mosadi a e ya mola lefikheng, a fitlha a incama, ka morago a bōna, ba lebababedi. Ba sepela, ba ya morithing wa mmaba. Ke moka a theoga, ka lebelo. Ohuetšana ba sa šušumetšana. Ke ge a fitlha a ba twara.

2240 Sebaka sa fitlha ga Masumu. Mong wa mosadi a dula a Tebella, ge monna a tla moromela sebaka. A no fitlha gae, a dula a homola. Mong wa mosadi a fela pelo, a romela sebaka. Sa fitlha sa tšena ka ba twadi. Ke rumilwe ke mašili, bjaale ore, o twere ngwana wa lena, a na le mosadi wa gagwe. Ba bitša matwariwa, a tla. Ba mmotša mantšu a mo-rumiwa, a dumela. Bjaale o dietseng, ma o fotla wa homola. Motho ge aile a kgopiša yo mongwe, o wa phakisa are, nannase. Re dikwile, ke moka sebaka sa goma.

2241 Ba šala ba roma sa bona sebaka, kapudi. Ke moka sa iša dithapelo, ka pudi e we, bjaale a ya, are, pudi ke ya e bōna, ke ya gopha ya mpepana. Sepela o ba botše ke molato. Ke moka

875

K34/82

1009

sa goma, sa ya sa ba botšā gore, ba itšie ke molato. Ba ntšha gomo ba mofa, bare, sepela o re rapella. Ke moka a boēla, a ya a mmotšā gore ba ntšhitšie kgomo, ka yōna bare, ba rapēla. A ya, a mofetola ka gore, molato o fedile. O ē o ba botšie kgomo e we, ka moswana ke a e nyaka.

2242 O lifile molato wa go tswariwa ka kgomo le pudi. Ka moswana se-baka sa gapa kgomo sa iša. A bolaya kgomo e we, a ntšha nama ya letšōgō, a fa sebaka, are, sepela o ba botšā mogale, o wa ga lifišwa. Ke moka a ya a bolabola ka mokgwa o we, a rumilwego ka ōna. Ke molašwa gore, ge motho a ile a dira molato, a lefa gore ba mofē letšōgō goba serape. Ba dirēla gore ka moswana ba tla tšoga ba boeletšā. Molato wa fēla o e tla mo we.

2243 Mosadi a rwala megwapa a e ya, a e fa motlabo. Ka morago ga mo go tihabilwē kgomo, ba behile megwapa, a rwala a e ya, a e fa motlabo wa gagwe. Ka goiale mo we, o rapēla monna gore, a seke a hwa botlhoko kudu. Ka gobane a dira, ka kgolē gore a mosware. Bjaale monna a ba a le moga taba e. Kganthe mosadi o rwala, a e ya, a e fa mmagwe, a peela Hohwane. Ka lebaka le we, a ji buušwa ka lapeng la mmagwe. O ya a ija ka lapeng la bo motlabo wa gagwe. Bjaale mmagwe, are go yēna

875

K34/82

1010

o ja kae. A seke, a fetola mmagwe. Bjaale mmagwe a botša papagwe, are, nna ke gakantsa ke ngwana. Mo we a jago gona tša go ja a ke motsebe. Ke tšola tša go ja, gaji. Papagwe, a mmutsiša, a seke a mofetola, a folla fela. A re, go yena, Pôpôtela e, e sakwego e tla hwa e mamuretše kôta.

2244 Tihalošo ya pôpôtela e, e sakwego, e tla hwa e mamuretše kôta. Makgalabje o bolabotše seema sewe, ka pônô ya ngwana wa gagwe, gore, ba kgatšana le mokgekolo yo we. Kôta ke kôta, ke gore motlhare o, o omilego, o se nago le makale. Ke gore o hwile. Bjaale modirô, wa yôna ke go phapha ba^yba gotša mollô. Bjaale o bolabotella morwa wa gagwe, gore o tla hwa ngwana o se nae. O tla fo o ra mollô fela. Mollô o ra malaô a mosadi ke ga go le bjaale, a ka a tala seema sa mokgalabje morago.

2245 A ya a ba swara ga mokgolo wa gagwe. A thôma mokgwa, wa gore, ge a ile go bôna batswadi, a seke a boya. Go bôna mowe, ga batwadi ba gagwe, go sa fele. Ka tšatši le lengwe, go be gona le mabjala ga gabo mosadi. Bjaale monna are, go mosadi ke sa etela bokgaga. Ke tla boya ka mowana le seke la nkona tša go ja. Diakwala mogatsaka. Ke moka monna a tloga. A fapana le monna wa gagwe, a ya gagabo go kgopela mabjala. A ya a hwetšana motlabo yola wa gagwe. A re lehono ke la mosetla moladi, o e tile,

875

K34/82

1011

O boya ka moswana. Monna are, di a kwala, aretoe, a go etšhe borwa. Moradi are, a-owa go mphora gona e šu, a ke a mphora. Mosetla moladi, go setla ke go setla mabêlê ka lehudung. Moladi, ke gare morabadi. Ke gare o tla no molala, a robala, ka mokgwa o we, a ka kgônago. Ka gobane mape ba sa ile dikgalong

2246 Ge letsufi le twara, ya ba o nabô. Monna otlhwe le lefokeng, a e tima go kgopêla mabjata. Ka gonyaka go bôna bo thuhê bja moradi. Ge ba enwa mabjata, ba ka-dimana le moradi, o wa ba bona. Koša e tšefa ka gohora. Ba tlhwa ba kgopêla mabjata ka mokgwa, o we, ba ka kgônago ka ôna. Kamabanyana, ba e tetsina, ba libile motseng wa bo moradi. A seke a galôša mothothomêlô. Ke seema, bare, o seke wa galôša mothothomêlô, bolwetši ke go tšetlella.

2247 A ba swara ka gare, ga ngwako. Ba e tiša, yêna a dutši ka mafuri. Batho ba mo badumana, ba phakiša ba e ya malaong. Bjaale batswadi ba šala ba sa e tiša. A kwa lentšiu la moradi wa gagwe ka gare, ga ngwako. Lebati ge letswallwa, o le kwile. Ka moragô ga magane, a bôna, a kwa, go kwala mefegêlo fêla. Monna a napa a tlala ke pelo. A ya a tšena ka lapeng, a ba dumediša, a eme, kamaoto. A re, moradi waka, o kae, bare, a re tšebere sa fitlha ga na bjaale mo. A re, ke a bula ngwako

875

K34/82

1012

o. Bare, bula, ke moka a bula, a hwetsana moradi wa gagwe le monna yola wa ga Māsumu. Bjaale are, lefore, ga letsebe, le ba tihatletsa ka mo ngwakhong. Bare, a re tsebe gore gona le batho, bjaale ka ge re go butsitse gore, re sa tšwa go fitlha ga na bjaale. A goga moradi wa gagwe, a tloga nae, monna a tšha bēla ga gabo.

2248 Ka morwana a tla le moradi go batswadi ba gagwe. Ge a fitlhile are, go bona, ka mabanyana le boneng. Bare, re bone o swara moradi wa gago, a na le sethōtlōlō. Bjaale le a bina, ba ga makgolo molato, o swanetse go bolwabolwa mo lapeng le. Ka gobane, ke ba swere ga namo. Bjaale ba ga makgolo wa gagwe, ba kwa ga botse, gore ba tlemilwe. Ba ntšha kgomo ya kgafa molato. Bjaale monna, are, ke le bone, bjaale ketla le tlogela le bjaale. Kgomo ke tla e gapa ka morago ga mo moutswi a lifile.

2249 Moutswi a lefa ka kgomo tše pedi, le ya kgafa molato ya ba tše tharo. A roma sebaka ga Māsumu, sa go mmege molato. A ya a e tumela molato bjaale ka pele. Bjaale lehono are, ke nyaka go motšeya. Mong wa moradi are, ke a dikwa, bjaale nka seke ka fetola taba e we, ke lennoši. Ke sa yo tšibisa ba gešu. Re tlatla mo we, ka motswana, a tlē, a mphe tšaka, a fete le moradi wa gagwe. Sa goma sa ya sa ba botšha mantšhe a mong

875

K34/82

1013.

wa mosadi. Mmago mothepe a ka, a ka bolaya kepele.
Motswariwa are, golukile. Ke moka a goma a ya,
a mmotša.

2250 Betswadi ba lefa molato o we, wa kgomo tše
pedi. Ka moswana, a troga, a bokabokiša mosadi;
a mo iša monneng wa gagae yo morwa. A hwetša-
na ba ga Mašumu ba dutši ba moletetše. Bjang
are, go sebaka, o ka botša ba ga Mašumu, ke tlile
ka mantšu a la a mabana. Sebaka sa ba bo-
tša. Moutswi a bega ba gabo, bjaale bare, le
ka bolabola, ka gobane, rena mantšu a mabana
a re, a trebe. Wena Mašumu o ka tšhoma
go bolabola, bjaale ka ge, o kwa Bjang, are, o
tlile ka mantšu a mabane. Ka goriale mo we,
mantšu a šago.

2251 Dipolabolo tša Hohwane Mašumu, tša gonyaka
go tšeya ka mma sona. Ditaba dibolwabolwa motse-
ng wa Mašumu, a se tša ka hgorong. Ke êma pele
ga lena, ba bina tlou. Mabana keile ka tswariwa
le mosadi yo. Lebono ke trätši la bobedi. Bjaale
ke bina gore, go-lefa molato, go ka seke gwanthu-
ša selo. Ka baka la gore, nka seke ka goma.
Ke a monyaka, ke nyaka go napa ka mofa di-
kgomo tša gagwe, ka feta le mosadi yo. Ke mo-
ka ke ôna mantšu a ka a we

875

K34/82

1014

2252 Batswadi ba ganetsä mantšü a we, a morwa wa bona. A baka ba dumêla goba ba sa bega Bjang taba e we. Mmago Hohwane, a tloga mo we se-bokeng. A ya a dula ka lapeng la gagwe, a thoma golla selo sa lehu. Banna ba gakanêja gobolabola. Bjaale ba mokgala, bare yo mogolo a swanêla golla motšeng, o baka lehu. A homola, bjaale ba kgôna go kwana ge ba bolabola. Bjaale ngwana, o tšeya mosadi wa motšofadi ka mokgwa o, e ka ba dikgarebe diya go gana, a owa. Bjaale lehošo ge o tšeya mokgekolo, o tla boêla heng, ka gobane ge monna, a tšeya mosadi, o nyaka bana. A re, nna ke a tšeba, bjang, ka gobane šo matswêlê a hwile le mmala. A re, ga gona taba, kgomo ya motšêta e tšefa marapô. Nna mong, ketla fo-ba ke kokona. Bjaale rena, batswadi ba gago re a gana, bjaale dikgomo o tla dibôna kae. A re, ge le gana le dikgomo, ga gona taba, nna ke tlaya ke mmerekêla. Ditaba re a dikwa bjaale, mosogana, o re, thepane ya mamarela e mamaretsê. Bjaale a re kweng, mosadi gore yêna, o reng. Ba gafêla mosadi gore a bolabolê.

2253 Dipolabolo tša Ntšola^{di} ba ke sa go sitwa gagwe, ka baka la kyanô ya batswadi ba monna. Nna e be ke fore, ke a utswa, a hare, re a tšeyana. O diyo re swara, ke molato, a rapêlê, nna ke boêla le monna wa ka gae. Sidiwe Mašumu, are, o bolabola maaka, re kwane, ka baka la tševanô. Bare na

875

K34 / 82

1015

moradi, bolabola nnete ya gago. A re, mantš'u a we, a go tšeyana, ôna a ile a ba gona. Bjaale ka gore batswadi ba gana, nna ke a šitwa, ke tlišo go apeela bjang. go tšeyana ke kwano ya batswadi. Bjaale owa dikwa monna, a re, a owa, ke a dikwa, empa ka ditse-beng tšaka a ditšene

2254 Ba lefêla Bjang ka dikgomo tše pedi. Batswadi ba gagwe, bare, le seke la morala moragô. A re leng go lefa molato. Yêna a na taba, ke nôga e bolaya mais. Lee Mohlabe, ke motlogalo wa ga Masūmu, e be ba mmitšitšê, ba mmitšeditšê yôna taba e we. A re, go moradi, o wa bôna, o fetšiša thoto ya batho ba. Ye a etla ya gago, o game. Bjaale taba e, o e bônê, a e thabišiši. Uena, o e ke-mixeditšê, go fetšê dikgomo tše matho ya, matho yo ke morwa wa gago, ge a etla o morakê. Ka moswama, a re sa nyaka go kwa taba tša gago. Re ka thaba hudu, ge o kamotlhabêla mokgôši. Gona re tlatla, re lefa pelo tša rena ditabile. Ba ntšha kgomo tše pedi molato wa fêla. Bjang a tloga le moradi wa gagwe.

2255 Hohwane, a tšhaba le Ntsoladi. Ke nnete, seema re, sa gore Mogama kgomo o wa goma, mogama mothe ga game. Bjaale ka tšatši le leng, ba bôna, ngwana wa bana, a sa goroge. Bjaale

875

K34/82

1016

ba thōma go mahala, ba se sa tseba le gore, aile kae. Kganthe Bjang kowa le yēna o nyakēla moadi a mmone, ka mo a ilego. A ba e tla a fitlha gae, ga mahgolo wa gagwe. Bare, rena, e šu se mmone mo. A kwa gore ba ga Māšumu le bona, ba nyakēla wa bona, ngwana, a ba mmone ka mo a ilego. A napa, a tseba ga botse, gore, o tlogile naē. A boēla gae, a ya a dula.

2256 Lefoka la ba tēna, ba boya ka gae, ga bomona. Baile ba saetisa, ka ~~mabanyana~~, a manzwe, ba bina ba fitlha. Monna, a tšwela pele, mōkgēkolwana yo we, wa gagwe, a šaletšō morago. Bjaale ka morago a mmitša a tšena. Mmago monna, a thōma go lla selo sa lehu. Batho, ba tla ba tšilo, bōna gore molato keng. Ba hwetšana e le yōna, phikila e la. Ba fēla maatla, ba leka ka maatla gore, mōkgēkolo a homolē go lla. A o wa, a ba kwa a homola, ba katu ba robala.

2257 Molokoleng dikgomo a nyale, yēna mong otla no ba a dibōna. Ka morwana, ba goma ba bitša ba ga Māšumu gore ba kgobakane, ba ba botšē taba e. Ba dira bjaale ba kgobakana. Ba hwetšana gore, taba e sale ya mosadi yola. Bjaale ba begelwe yōna. Bjaale bare, ke molato, ka goriak mo we dikgomo ditla fēla ka moka ka lešeka. Taba kgolo, thabisa- ng pelo ya gagwe. Molokolē dikgomo a nyaleko-

875

K34/82

1017

ta e ya gagwe. Ba kwana, bakeng sa gomolokotê la dikgomo.

2258 Ba fa Bjang dikgomo tše diphehago menuwana mmedi. Ba phetha thato ya gagwe, e seng thato ya bona. Ba tšena ka lapeng la mmago Ntso-ladi, bare, le lle bokae, bare, ke dikgomo tše diphehago menuwana mmedi. Ba ntšha tšona ba ba fa. Bjaale bare, wabê le nyale, bare, ro nyala malekwere, ka dikgomo tša dintšhi bjang. Di lekane tša tšewe, lena mmitšeng le tle le mofê. Ke moka ba tloga. A baka ba tlhwa ba dira gore ba ba phophêle. Malekwere, ke gore mohgekoto wa pèba.

2259 Ntsoledi o be a na le bana ba basetšana ka babedi fêla. O ile a ba le bana bawe, ke moka, twalo ya gagwe, ya thibala. Ba-na, ba we ka moka ga bona, ba ile ba nyadiwa, mmago bona a se šu a tlhale. O tlogile a fatlile mala, a diruwa tša gonyala bana ba gagwe. O tlogetše dikgomo tša gonyala bana ba gagwe di ene ka lešaha. Le ga go le bjaale, Bjang, a ka a se, dikgomo tša ka ke dihwetšane ka bana ba baka. O ile a nyaka gore ba mofe dikgomo tša gagwe. Bjaale ba mofa tšona dikgomo tše we, tša go phetha menuwana mmedi. A ka ka maatla gore, ba mofe tše dingwe, ba fêla bare, magwêra a maruwana. Mafellô, a kwirša ke

875

K34|82

1018

ba ga Mašumu botlhoko, a-re, a owa molato o fedile. Bjuale ka mogolo-golo ya mongwe, o ile a šiya seema re. A re, a lee letletš'e la boya le tletš'e. Molato wa bona wa fêla ka mokgwa o we. O fedišu ke motlhadiwa, fêla mola a nore, o ya hgorong, e be ba swanetš'e go ntšha mo we, motlhadiwa a llago, a e tla ntshe. Motlhadiwa a ka a kwa botlhoko, ka gobane ke mokgekholo. ✓

2260 Hohwane a thwêlwa mogala ke Ntsoladi, monna a ba lekaba, mosadi a ba mosamedu. Mowe hgwatlanya tšigô e ga tilega le ye tšoto e tla gata gona. Mosadi wa lapa a ke a e ba ngwetš'i. A gana go faga bu-uwana, ka lapeng la mmatswala wa gagwe. A re, ko a peya bjang le nna ke lekana le mmatswale. A o leka-ne nabo, ka gobane, wena, ke wena ngwetš'i. A na-pa a gana. A re, go monna, re swanetš'e go tloga-ro dula kgauŋi le ba ga makgala wa gago. Motlha-ny yo mongwe, wa rena, a thothomêla, ba tla thusa-ka go kga methi. Ka gobane o wa bôna, gore ke rena, bo mmini-moekopedi. Mmini moekopedi ke gore, o wa bina, wa goma wa tiya moropa ka nôši, kamo-rago o wa bina, bjuale bjuale. Bjuale mosadi o bola-bola ka mokgwa o we, ka baka la gore a ba na ngwana, yo we ba tla go moroma. Monna a ka a êla polabola e, ya ba bini ba ekopedi. A kwa fêla mowe, gagore, re swanetš'e go dula gagešu, a modu-mêla.

875

K34/82

1019

2261 A tiya motse wa gagwe a ya a dula le ba ga matgolo wa gagwe. O lebetse sa maloba se we, ba ilego ba madiwa sona, motreng wa ga Maleta. A tiya mmagwe a le maruping le ba-ratho ba gagwe. Ka lewe, le baka papagwe, ke mo ahwile. Ke moka ditaba tša bona tša fela dietla mo we. Fela taba kgolo, o be a modisa ka motgwa o šoro. A sa nyake gore a kgethe motlabo. fela e ke molao a gona, o be a sa tswanela go gapa dikgomo, ka bala ta gore, dikgomo tša baredi ba mosadi di gona

~~Mat~~ 2262 Molaudisi, ke Lee Mohlabe, ke mong wa naga e. Mphatho wa gagwe ke Mankwe ka buntši. Ka bo thii ke lenfwe lenkwe. Bjaale are, mafellong, a bona, ba tla ja nta ba seba ka letlae.

Temana ya b Mosadi Phelephethu.

2263 Phelephethu, ke go se be le boemo bja te. A phetogela kowa go lukile, bjaale, mosadi wa mohuta o we, o bitšwa gore mosadi wa phelephethu Basadi ba mohuta o we, kgale, e be ba se gona. O be a ka ba phelephethu, ka ba tlabo, e seng, go bala ba-nna ba dikgomo, a owa. keina le le ngwe la basadi ba diphelephethu, ke dipere tša magadi mabedi. Bjaale ge a fitile mo we, ke mosadi wa phelephethu. Ba bangwe ba dira ke ba tswadi ba bona. Ba bangwe a ba diri ke bona. e diyaba bo ntloko bia bona. Bontloko

K34/82

1020

875
 ke go no kgattha ke monna yo mongwe le yo mongwe.
 Ga a bona yola, are, o phala yola, yola le yena
 a no ba bjaale. Mo we re hwetšana seema sa go-
 laya, sa gore, tšhwene ja motlhatawa ka o thii,
 metlhatawa e mmiutšii e lumiša mala.

2264 Bojêla pele bja batwadi. Mo baheng sa
 bojêla pele bja batwadi, ke gore batwadi ba
 mosadi goba mothepa ke ditshuu. Bo thuhu bja
 bona, ke bja go pelenkwêla dilo tša batho. Ge ba bô-
 na gore morwa kêtê, o na le dihgomo tšê dintšii,
 ba duma gore ngwana wa bona a tšee ke mo-
 tho yo we. ke ge ngwana wa bona a dulegile, mo-
 nna wa gagwe, a mo apešša, a sa tlišoke tša go-
 ja, le ngwako a moagetšê. Ka baha la pelontšgo ya
 bona, ba fo dira gore, ngwana wa bona, a be le mo-
 kgwa. Bjaale batwadi ba utamile, ke ngwana wa
 bona, a bônulago, ka baha la gore, ke modivi. Ma-
 tihong a batho, o tla kwa ba bolabola, ka go monyenyu,
 bare, a abêla rena. Batho bona, o tla kwa bare, ke
 pala badi ma banna ba go refêlê. Kgantše ge ba
 le naê, ba mmotšša gore, o sehe wa o kwa ge ba
 bola-bola, ga gona selo, wena sepela.

2265 go loša mosadi ka leina la yo mongwe. Gona
 le batho ba we barego ge ba loša mosadi, ba mološa
 ka leina la morwa wa gagwe. Mankgapana, motlha-
 ng a bikiwago. Mankgapana ke gore go fapana
 Bjaale motlhong a bikiwago, ke moka ba yo fa-

875

K34) 82

1021

pana. Mantgapana a bona a yo ba ka ngwahong.

2266 Bjaale ka Ntilane ngwana Masekhama, o be a tšere ke ba ga Moeng. A ka a ba pere ya magadi mabedi ka kgolê, a owa, molato, o ile wa tšwa ga moeng. Ka baka la gore, ge a mološa, o ile are, o mološetša morwa wa gagwe Ramaja, mothepa a dumêla. Bjaale ba monyala, ba ba ba iša pudi ya kgata lapa. Pudi e ya kgata lapa, e iša mong mohlonyana. O bona mosadi wa gagwe. Bjaale motlhang ba iša yōna, mosogana, a ka a ya. ~~Gaile~~ gwa ya kgaitšedi ya gagwe. Batswadi ba mothepa bare, ke mang, yo we le motlišitšego go gata lapa, ba šupa kgaitšedi ya mosogana. Mong mosogana o kae, bare, o ile mahgwenng Nkabe le moletêlê, gomang le pudi ya lena, e tšare, motlhang a boyago, la kgōna le motliša go gata lapa. Bjaale ba ba ngwe, bare, a owa, mašedi a be, mabedi, a mogêla pudi e we. Ke moka a e ya mogêla. Ba e bolaya ka baka la kgaitšedi ya bo mosogana

2267 Ntilane a bikiwa, a beka ke yōna kgaitšedi ya bo mosogana. Sephemô sa bona, ge ba nyahago tšeba mabapi le mosogana. Ba phema ka gore morwa wa bona ke le gwara-gwara. Bjaale re kgopêla ngwana yo gore a yo ba a peela mmatswala wa gagwe le a motšeba le go bona, ga bone. Ke ge ba ba kwêla, ba ba-^{is} qafêla mosadi wa bona ba beka. Ba ya.

875

K34/82

1092

ba tsena ka kgôrô ya Moeng. Diketsana tša ba mowe le ngwetši. Ka morago, ba laela ba tloga, ngwetši le yêna a tšhaba lebotô.

2268 Mankgapana a ba ka ngwahong. Motlhang diketsana ditlogogo, a ditloge ka moka, yo mongwe, o šala le ngwe, o šala a mofokatšô. Bjaale ka morago ga mo a tšhabile le boto, a goma a boya le phafana ya bjaba. Baheng sa gore ngwetši a šale le mofokatšô, ke molaô wa mo nageng ya gešû. Bjaale ka morago ga mo ba nwele phafana, ke le baka la gore, ba ê malaong. Lebaka la mo ba e nwa, ngwetši le mofokatšô, e be ba dutšô, ka ngwahong. Ba swanetšô go robala ka ba bedi. Nêla ge monna wa ngwetši a le gona, mofokatšô, o swanetšô go rôbala le mmatswala wa ngwetši. Mmatswala wa gagwe, a bitšô mofokatšô, mmikhwa a šala a maketšô. Ka morago ke ge a bôna, mkgala labe, Moeng, a tsena ka ngwahong. A fitihê a robala. A thôma go monyaka malaô, a moganêla. Ba lula ba katana bošego ka moka, a napa a gana

2269 A botšô mmatswala wa gagwe, bosola bjowe, a bo bônego bošego. Kamorwana ga bošele, a šilanya ma ušwa a gagwe, a faga, ba ja. Ka tsatšô le wela mathôma, a ka a mmotšô mmatswala wa gagwe, ka baka la gore, go na le mehuta e menywe ya dikgôrô, ya gore ge ngwetši, e tsene bogadi, bare, ba nyaka go-ntšha rebokwana. A butšô betšô

875

K34/82

1093

ba ba tlilego pele ma we kgorong, e we ya ga Moeng.
Ba mmotšā gore, ke monna wa gago, are aowa, monna wa-
ka ke morwa wa gagwe, e seng mokhuša o. Bošego bja la
bobedi, a boya gape, a no gana bjaale ka pele. Kamo
swana, ke ge a tšoga a botšā mmatswala wa gagwe
taba e. Bjaale are, go yēna, o seke wa mogana, ke
yēna monna wa gago. Ke moka a seke a mofetola.

2270 A ya a botšā mmagwe taba e. Mmagwe, are le-
tela monna wa gago. Zēla ke a kwa, bjaale mokgala-
bje yo we, o wa utswenya. Ke sa bitšā papago ka
mmotšā, ke moka a ~~ya~~ a nmitšā. Leina la papagwe
ke Mabuwakanye. Ke moka a tla, a mmotšā mantšā,
a ngwana wa gagwe. A re, ke dikwile, ngwanaka, bo-
ēla, bogadi, ka moswana ke tla fitlha mowe. Ba tla-
tla ba mpotšā gore molato keng. Ke moka a gona a
boēla bogadi.

2271 Moeng ke trenu ka ngwakhong, ka baka la gore, mo-
rwa waka ore e sale yēna yo monyana. Ka moswana o
itšē a sa šile, ke moka, a bōna papagwe a fitlha.
A re, go bona, ke tlile mo, ka baka la ngwana yo waka.
Ke bone, a etla hwa gae gaka, bjaale are, o watwi-
nyiwa, o tswenya ke matswale wa gagwe. Matswale ke
wa monna, mmatswale ke wa moradi. Mokgalabje are,
ke nnete ke ya motswenya. Re kgōna go bopa diolwa-
na, tša ka gare ya tšōna, a ditsebe ke motho. Ke ile
moradi ke wa morwa waka, bjaale o wa gana, ore

875

K34/82

1024.

o nyaka gotla tšeya wa gagwe. Ke lona lebaka lewe, o bōnago ke tšena ka mo ngwakhong wa gagwe. Bjaale papa mosadi are, o waka^w ngwanaha, go lukile apeela yo no mokgalabje yo, o kwe se we, a gobotšago. A re, nna mankobi a ke o kgaphole. A leka ka mekgwa e mentšhi ya go bolabola le moredi wa gagwe. A napa a tiya tlhōgō fase, a gana. A motlogela a le bjaale.

2272 A tšwara mokgalabje, wa batho ka tša ka pele Moeng a ka a goma go tšena ka ngwakhong wa ngwetšhi. A tšwela pele le goya ka ngwakhong wa gagwe. Le yēna a tšwela pele le gogana. Mafellō a bōna gore taba e, e tla motswenya. Bo kaone ke gore e kwe ke batho. Ka bošego bjo bongwe a swara, mokgalabje wa batho ka tša pele. O kilo re, ke a rapela, wa mpolaya, nka seke ka tšoga ka boeletšhi. A seke a kwa ke motho, a ba a re, kowa gogoro, ya ba gōna a molesetšago. Ka morago a idibuloga

2273 A bitšha se-ana Moeng gore ba tlê ba mokwišê taba e. Ka moswana a bitšha ba gabo ke moka ba tla ba kgobakana, mowe kgorong ya mmithi. A thōma go ba tlhalošetšha, pelaêlō ya gagwe. Le bitšha ke nna baana kōmê, ka ditaba tša motse. Ke fapana le mosudi, ke ya ka ngwakhong, wa gagwe, bjaale a ke kwane naê. O gana go nkalla, ke lekile ka maatla go bolabola naê, a re kwane. O bile a ya a bo-

tša batswadi ba gagwe. Papagwe a tla mo, bjaale ka mmotšā, gore ke tšena ka ngwakong, wa gagwe ka baka la gore morwa waka o wa gana. Ka goriale mo we, nka seke ka lesetšā, dikgomo tša ngwana waka dithoba. Ke le bitšētšā yōna taba e we, ya go gana, go nhalala. Gore o wa gana o bile a ntwara ka tšā ka pele, bošego bjo re tšwago go bjōna. Ka ba ka idibala, bjaale ke bōna gore a kaba a mpolaya. Ke mhogwa o we ke ilego ka dira gore ke le bitšē. Ke moka ke feditšē.

2274 Diputšišo gōdumu ga mosadi. Molato keng, ge o gana go alla mhogalabje yo. Ke baka la bo kgalabje bja gagwe, ke karabo ya mosadi. Bjaale ka gobane yo we, morwa wa gagwe, a go nyake, o tla feletšā ka goreng. Ge ke hwetšē ke monna, matswale, a ka seke a ntšhēgela, e sale karabo. Ditaba ka moka ga tšōna, rena reana Moeng, re re allē mhogalabje yo. A re, nna mankhōbō a ke o kgaphole. Bjaale ge mankhōbō o go lebane, o swanetšē go kgaphola. Ge ele mhogalabjē, ke mhogalabjē wa gago. A napa e gana, are, nna nka seke ka moalla. Ge ba ntšeya a bare, ba ntšeele mhogalabje. O wakwa mosadi, mhogalabje ke wa tšhwene. Ka baka la gore, di ya ya tša e raka mothapeng, e fetoga lešele. Bjaale motho e ru re ke re bona taba ya mohuta o we. A re le e tswenya

875

K34/82

1026

go bolabola, nna ge kere, mankôbô a ke ji, ke nne-
te, a ke ji. Ditaba tša ba šita, ba palakana, a
sa dumêla go alla mohgalabjê.

2275 Ntilane a tšhaba le Mmapôsa Motopa. A re,
gotlhwa ke gapeletšwa go ja mankôbô go utennê. Ke
ge a tšhaba le monna yo we, wa ga Motopa. Ba
bôna, a sa goroge, bjale, ba gopola gore o ile ga
gabo. Ka moswana ba le-bella, ba reke ba mmôna,
ba kata ba robala. Ka moswana Moeng, a ya
go batswadi. A fitlha, a ba butšiša, gore, nna,
ngwana wa lena e šu a tle mo. Ba re, a owa,
e šu re mmônê mo. Ke matsiši a mabedi a
sa bonale. Lehono ke bošego bja la boraro, a sa bo-
nale, ke ge ke diva gore ke tle mo, go tliho motlhô-
la.

2276 Ba wêla motlhaleng wa go monyakêla. Mo-
eng le makgolo wa gagwe, ba tšama ba monyakêla.
Ba ya ba mohwetsa mo we, motseng wa Motopa.
Ba re, go yêna, ge o re bôna re le bjale re nya-
kela mosadi yo. A re, ke motšere, ke mosadi wa ka.
Ba re sa mmolabudiša, ba moswana ka letšogô ba
mogôga. O gôga ke papagwe, o ile ke leku go
zanêla, a motiya. Ke moka a sepela nabo, go
fitlha naê, bogadi. Papagwe, are, o wa kwa, go tloga
lehono, o wa llê monna yo. A re, bokaone, ke genka
mpa ka tšeya ke mothoka wa makgeretla ditšêbê,

875

K34/82

1027

go-ena le gore ke robale le motgalebjie yo. Papagwe a motiya, mo we a bago a idibala. A nyakela morokola, ka ôna a nyaka go mothula nkô, bjaale ka kgomo ge e thwediwa mogala. Batho ba diyo amoga. Ke mo-ka a motlogêla, ka lentšû la gore, o šale o mo alle.

2277 A šala a boêla kowa monneng yola a go tšhaba naê. Ka morago ga mo papagwe, a tlogêle, le yêna, a šala a tloga. O fodia, tšie nkego, o ya kantle, ke moka a napa a ile. Ba šala ba le beletšê gore, o tla boya, a sete a boya. Batri bisâ batwadi ba gagwe. Ba goma ba molata, ba ya ba boya naê, ba tiya. A goma a boêla, baya ba dira bjaale. Bjaale ka tšatšû le lengwe, mma-go moradi, ge a bônai ba tiêla go bolaya, are, yowe a ka bolayago ngwana yo waka, o tla hwa bo eme a sa loma ke nôga.

2278 Motopa a nyale. Bare, a owa, ba binatlo-u, bokaone, ke gore, a nyale. Ka baka la gore o monyakile. Go tiya, le kaba la bolaya motho wa batho ba. Ke moka a nyala, ba tšeya dikgomo ba fa ba ga Moeng. Monna yo we, o be a na le dikgomo tšie dintšû, a ba fa dulo tšû bona ka mokaga tšona. Molato wa bona wa fêla o tla mowe, Ntilane a tšeya sefoka. Kudu ba molokolotšê ka baka la gore, a setekeletšâ. Yaba ba mmôna ba pha-

375

K34/82

1028

kiša ba ya ba kgaola thapo. Ke ge ba mo
lokoila gore a nyale.

2279 Molaudiš; ke Mahgatlaho ngwana Masekhō-
ma. O tšere ke ba ga Mohlabe. O tswaletšie mo
nageng e. O bina tloa. Mphathō wa gagwe ke
hetuba. Papage e be ele yēna Mabuwakanye-Mi-
lane ke ngwanabo ka malapa, bona ke bana oa
pōō. O tšwela pele le golaudiša tše tša ka fase.

2280 Kenya la ngwana yo a sa kwego molaō
wa batswadi. Ke le baka la mo ba dula mmotšong
wa letswaing kgaufi le thabana ya serogwanyane.
Gona le motse wa ga Raganya ka nga ya leboya
bja serogwanyane. Mo we motseng o we, wa ga Ra-
ganya, go be gona le mšgalabje yo Mamkutupule
mšgekolo wa gagwe bare, ke Matemane. E be
ele ba tšofadi bedi ga bona. Ba sa kgone le go
dira selo. Ba phela ka gare ga mothopz wa bo-
na, moši o no tlhwa, a tupa mosegare ka moka.
Ke le baka la ge molaudiš; e le kgarebe. Ba fē-
la ba roba dikgone ba y e ya ba ba fa. Ba
be ba sena ngwana, yo we a ka ba robelago di-
kgone, le go ba kgēla methi. Bakeng sa methi
le dikgone, ba tšusa ke Makopi. E be ele
ngwetš; wa le lengwe lapa, empa pelo ya gagwe e be
e rēkwa, ana le pelo mpabi ya batho.

875

K34/82

1029

2281 Koša ya bona ya go kgopêla tša go ja. Ge ba ôpêla koša e we ya bona, ke moka re kitima ro theletša. Koša e we ya bona ke e: Mosadi wa lekhore, motšhetšhé motomola ka pale. Motlhabendi e be e le monna. Ba be ba e ôpêla ka mokgwa o, motlhabendi, mosadi wa lekhore, mgobendi, motšhetšhé, motomola ka pale, motšhetšhé, Makopi la maganyola, motšhetšhé. Bjaale ba ôpêla ka mokgwa o we, ba teišane ka ditšhōgō, ka baka la bonyana bja mollō. Go homola go e pella koša e we, ke ge Makopi a tšile a ba fite tša go ja. Tšatš te lengwe, le le lengwe ge ba'okwa, Makopi, a fagêla buušwa, ke moka ba thōma koša e we ya bona. Ke moka a tle a ba fê buušwa. Ge ba nyaka methi; ba o pella yōna. Phapanō mabapi le gonyaka methi, bare, Makopi methi a pula, motšhetšhé. Kganthe ge ba kgopêla buušwa bare, Makopi la maganyola.

2282 Ge re butšiša batšwadi ba rena, ba re tšhalošetša, ka mokgwa o we, ba ilego ba dira ka ōna. A ra dibōna, re bone bona, ge ba le mo we motlhakong, wa bona. Go tšofala go phala ke gohwa, o satiele-tšenyana. Bjaale ge ba re anêgêla taba tša bona. Bare, Matemane, o ile a tšhala ba-nna ba bararo, yo a yago naê le-bitleng ke monna wa bone. Batšwadi ba leka ka maatla go mokgalemêla, empu a seke a bakwa. Ba motiya ka mokgwa mang le mang, a sa kwe selo. Ba mo opella, ka gore, Matemane

875

K34/82

1030

ke palabadi ya banna ba go sefêlê. ke ga go le bjaale
a seke a bakwa

2283 Monna wa go tšeya Matemane pele ke Malaga
sa Komane. Go monna yo wa ga Komane, o ile
a šiya bana ba bane. Bjaale ka morago ga
mo a tlogile, le monna yo mōgwe. Ba tšere
dikgomo ba file ba ga Komane. A thōma go
sohologa, a loya banna ba gagwe. Banna ba
we, a go ba šiya mowe, ka moka ga bana a
baka ba phela. Ba ile ba šala ba hwa ka
moka. Monna a seke a ya nyakeng, go tša-
ma a o kwa lehu la nwanane bana sa gagwe.
Ka baka la moradi yo a goba a motšere, ka go-
bane, ge a gopola gore, ke nyaka go tšama ke
o kwa lehu la bana. O be a re, o nyaka go tša-
ma a tšhinya ditseka. Bjaale gore ba bolaitle ke
mmago bona, ba diyo o kwa fêla ka baka la go-
tšona. A re ke ba upile, e be ba gopola gore,
ba ka šala ba fatted mala a diputi tša gšhaya
la bana baka.

2284 Matemane a tšaba le monna wa Motšō-
kwe. Batšōkwe, ke ba ga Mametšō. Bana bawe
ba bedi ba we, ke moka ke ba mafello. Bjaale Batšō-
kwe, a baka ba ya ba dumela, bare, go motšhabiši,
boetša moradi go monna wa gagwe. Motšhabiši a gana,
a ba a ntšha dikgomo a monyala. A ka anyala mowe

875

K34/82

1031

go kgodisago batswadi ba mosadi. O ile a fole-
kants'ha fêla monyalo wa yola a motlhadišago.
Batswadi le bona, e be ba nyaka, ke go šalla, ke
bonyanyane, bjo we le bona, ba goša, ba tla šala
ba ija.

2285 A goma a tšhaba le monna wa ga lewele,
le yêna e sale mokone, ke bona Bats'kwe. Bjaale
monna yo wa mokone, o ile a nyala, go fitiša moko-
ne, yola. Ka gobane batswadi, ba ile ba šile ke
dikyomanyana. Bjaate ba botš'a moredi wa bona,
gore o wa bona, o tsene, nagôrô a mabedi o
feta, lehono, mo wa seke wa feta. Ka baka
la gore o sa nyakana le monna yo we, a du-
mêla. Ka morago ga mo ba tlotšane ditšhila, a
thôma makgwa, wa go dula a fapana le mos-
adi. Monna o be a sa nyake, gotiya mosadi wa
gagwe.

2286 Mosadi ge a sa imi, o bjaale ka mpja
ya tshadi. Mpja ge e ropile e tšama e nya-
ka dikgôthô. Motlhany - tšhang e imago, kema
ka dikgôthô a e sa dinyaka. Ka baka la
go simê ga mosadi, a thona go ko robala
le banna. A gopola gore, motlhomong, yo mo-
ng o tla nkimiša. Monna a bôna, gore ka tš-
iši e rengwe, o tšaba a khupja a mo wêla go
dimu. A tloga a ya makgoweng, a mofa se-

875

K34/82

1032

baka sa gore, a sale a sepela ka mokgwana
o we, a ka kgonago ka ona.

2287 Mosadi a sala a gwêrana le ~~ma~~ mokutu-
pu. Nka morago ga tebaka le letelele, ge mosadi
a kgethana le monna yo we, ge monna a tlogile
a ile makgaweng. A ba le setshela sa kgwedi tša
pedi, ka kgwedi ya boraro, a goma a e pona.
Setshela, ke gore a feta ke kgwedi tše pedi, a sa
bone kgwedi. Bjaale ~~a~~ holofela gore monna yo
o tla nkimisa. ~~Ma~~ magônyana ga matšatši, a
se makae, monna a boya. A hwetšana gore ma-
di a mosadi a sa fisa. Molaô wa ba-gologole, ge
monna a e tšwa makgaweng, o be a sa tšenele ka
lapeng la mosadi a-owa. O be are, go beya dilo
tša gagwe, ke moka a tlogê, a e ka lapeng la mo-
kgekola. Bjaale o tla, mmotšê medirô ya mo gae
ka moka. A dia bjaale, bjaale a mmotšê gore a
seke a tšena, ka makgaweng a mosadi.

2288 Thekgo tšene, ke hoša ya mosadi, o epe-
lla monna. Monna a kwa tšelô ya mokgekola,
a seke a ya malaong a gagwe. A la laga-
gwe legogô, a robala theko, le yêna a robala
ga la gagwe. Ge ba robetše bošego, kemoka o
thoma go ôpêla hoša ya gagwe. Are, Thekgo tše-
nene, a ba boya bopapa ngwanaha. Thekgo tšene
a ba boya bopapa ngwanaha. Bjaale bjaale, go

875

K34/82

1033

homola yōna ke gohata ke boroko, a kgonela. A pho
foga modirō ke ōna. O e pella koša e we, a di-
rēla gore monna a tle malaong a gagwe. Bjaale
a seke a ya, ka go tšhaba go taboga malaō. Koša
e, e a rogana, ka gobane, thekgo, ke polo ga
e tota, bjaale tšene, ke ge e kwatile e filo
tšetsemala. Bjaale o e pella ka mokgwa o we, a
dirēla gore, monna a tšogelane, a e malaong a
gagwe. Kgantše wa moradi o kwa botlhoko pel-
ng, ge monna a sae, malaong a gagwe.

2289 Matemane a tšhaba le Mamohutupu. Ka
morago ga matsōtši a se mahae, a bina gore go-
tšha ke e pella go utšennē. Ke ge a kwana le
monna yola, a goka a mhwelētšā. A ya a ba-
tšā batwadi gore, nguana yola wa lena, a ke
mmone. Batwadi bare, nguana o diyo rwala tšh
gō ya mongwe. Papagwe ga mmōgō le yēna mo-
kgonyana, ba tšama, ba monyakela. Ba ya ba mo-
hwetšana mo we, motšang wa gane Raganya.
Ba motšeya ba boya naē bogadi. Ge ba fitšhi
le naē, ba tšhōma go mmutšā. Ba re, o tšwenya
keng. A re, ke tšwenya ke segōkgōthi, monna a
dūtšī, a le gona. Monna ure o wa kwala, bja-
ale, nna ke šitwa, goya malaong, a gagwe, ka
baka la gore, o ile, a ba le setšhele. Papago ure, o
nyaka go bolaya motho wa batho ba. O dutšī le ba-
ka le tla fitšha la gore, le tšhakane. A dume

875

K34/82

1034

Ila kwêla. go dumella kwêla, ke gore, a fodumê-
la, a ka seke a dira mowe, a dumêlago gona.

2290 A goma a tihaba le monna yola gape, Bjaale
le ba se sa dula gae, ba fo tihaba le ditšaba. Ba
leka ka maatla go morakisa, ba ba ba ba swara,
ba ba ~~ba~~ buisa ka gae. Matemane are, morago
ga ke ne maboêlô, monna yo no, a utšhe ditš-
mo, a mofe. Bjaale batswadi ba motšhabisi ba
gana, bare, a ~~gwa~~, sepela monneng wa gago.
Monna, are, yo ke waka, ke tla monyala. Mo-
tlhadiwa a re, ke pere ya magadi a mantši, ka
goriale mo we, molesetšeng, a monyale, nna a mphe
tšaka. Ke ge ba moloholla gore, a nyale, ke ge
a nyala, ba tšeya maditšana a lewele ba mofa.
Malato wa bona, wa fêla, a etla mowe.

2291 Bororo bo aja, bo llê Mamatemane le
Mamokutupu. Ke Mamatemane, ka baka la gore
oile, a bêtêga bana, bjaale a ba tlogêla. Ka
morago ga tlogêlô e we, ya gagwe, a goma a
ba bolaya. Bjaale leina la gagwe, a la šala le
gopolwa lefaseng. Motšhako o ba go tihaka
ona, ba tšakile wa ntšha pelo. Mokgekole
ge a tšofelše, dintu a pyatia ke moredi wa
yagwe. Bjaale ba hwa dintu di diyo bela,
malaping a bona, a we, ba a parago. Makopi
ošile a khutša, motšhako wa go ba a peela

875

K34/82

1035

ka morago ga lehu la bona.

2292 Tlhalano e ya dipere tša magadi mabedi; e ba-kwa ke batswadi ba pere. Bjaale ka le baka le lengwe, c bakwa ke bororo bja yêna mothepa go ba mosadi. Batswadi ba bangwe, bana le pelontšô, ya go-pelantšwêla, dilo tša batho. Ke moka o ba putšetša mohumi ya we moredi wa gagwe. Ke ge monna wa gagwe e le motho yo a lukilego, e le motho yo a e thutago. A bile a rata le mosadi wa gagwe bjaale ka banna ba we ba ratago busadi ba gagwe. Batswadi a ba kgatlhe ke taba ya mehuta o we, aowa, ba kgatlhwa fêla ke goba^{le} lešaka la dikgomo.

2293 Matsiši a bo lehono. Makgowa, ba tlile^{le} selo se we, mokgalabje yo sekwai Mohlabe, a ile go badimung a šeya seema se, triba sa modimu ke makgona tšotlhe. Triba sa modimu, o ra tšhukete. Ge ba le monyalong, ba nyaka dikgomo go phala triba sa modimu. Ka morayô ga monyalo, go šala go buša sona. Gona le dilo tše dingwe gape tše dintši, tše wedi laolago ke triba sa modimu. Dilo tše bjaale ka dimonokane le mehuta huta ya di-ruru-bele. Ke gore mehuta huta ya dikobô, le mehuta ya diphepa. Bjaale dilo tše we kamoka ga tšona, ge o tla dihwetsana, ke ge o twere

875

K34/82

2036.

sōna triba sa modimu. Selo se sengwe le se sengwe, ge o kare se diiwē ka sona, se tla di-riwa, ka ntlē le pelaélō.

2294 Triba sa modimu se phala dikgomo godimu ga dikgarebe le basadi. Mosadi a kanyaka go e polaya, a e poluēla sona. Bjaale ka goriale mowe, magadi a bona, ga fele. Bjaale bo mmago bona le bona, bu wele, kwateng ya sona, ba lebetse gore, re ile ra ja dikgomo tša morwa kete. Ba kgona go bitšetsa bareti ba bona ba tlabo, ka baka la gore mottabo, o mofile triba sa modimu. Ka morago ga bo nohuhuhu bjo we, ke moka o botšiša moredi wa gagwe gore, tloga le monna yo, o na le tšhulete e ntši.

2295 Taba e, e kile ya bu gona motseng wa Malera le Magomane. Magomane a loša mothepa lapeng la Malera, a kwana naē. Kganthe mothepa yo we Mādintši o be a tšeya ke Makadi Makōkōrōpō. Bjaale Makadi o be a na le dikgomo tša gomonyala. Makōkōrōpō e be e le mahgalabje, a sa tihwe a e ya mahgoweng. Ka goriale mowe, o be a motšeya, ka gore, ke mosadi wa moka-kotlêlo. Lahu la gagwe, le tla tlhaga ka yēna, ka gobane e sale yo morwa. O tla motlhoriša go tlhwa a moleta, ka moragō ga mowe, a moupa, gore, a šale a sepela ga botse.

875

K34/82

1037

2296 Ba ya ba nyala, go nyala ba ga Makākōrōpō.
Ka morago ga manyalo o we, ba tllhabêla bakgonyana
na pudi. Ke moka go fedile, ba-kgonyana ba
laêla, ba boêla gae. Le baka la fitlha la gore Ma-
kadi, a iwe bogweng, go bōna dikgomo tša ga-
gwe, ka mo di ilego. Mo kgonyana o fitlha ka ma-
banyana. A o wa, a ya a fitlha, a hwetsana
mosadi wa gagwe, a se gona, a etetsê ga ma-
kgolo wa gagwe. Kganthe no we, ga makgolo wa ga-
gwe, o lateletsê, ~~moregane~~ yo we wa ga Magoma-
ne. Yo we, a fêlago a e fa mmagwe mothepa tša
lete. Bjaale ba roma motho gore, ba yo mmitša,
a ya a gana gotla. Kganthe o kwane le mmagwe,
gore le ge ba ka gobitša, wa seke wa dumêla.

2297 Mmagwe, are, ga na taba, le ^a motwenya. Ba
re gammagwe, bjaale ngwana wa gago, o ganêla
ga makgolo wa gagwe. Mmago mothepa are, ana
taba. Bjaale papago mothepa a na mohola, ka
baka la bolwetši. O be a balaya ke sehuba se
segolo. Bjaale are, gammago mothepa, o wa bōna
bojêla pele, nna a ke bonyake. A fetola ka
gore, le tlhoka go mofa dikgomo tša gagwe, nna
a ke nyake gore ngwana wa ka yo ba ka para-
le-pai. Ke moka ba napa ba digemisa, a iula
a dutši le Magomane.

875

K34/82

1038

2298 Lebaka la gore Magomane a nyale la fitlha. Bo kgomo ka o e kgorošē ba a tsefa. Ba ile ba fitlha ba-nyadi, bjaale mothepa, a ba bōna, a papana nabō. Bakgonyana ba šala ba ga-kilwē le ngwako. A o wa, ba robala kantle le maduma. Basadi ba motse le bona ba seke ba kgōna go dumediša bakgonyana. Ka gobane, wa bōna ba yo ba dumediša, ba bōna dikgarebe dibitšana. Ke gōna ba tla ba butšišago, gore molato keng. Bjaale ba ba tihalošetša gore go tlile bakgonyana. Ke gela mmago mothepa, ure, go bōna moredi wa gagwe, a tlogile, a bitšē banyany banenyana ba motseng. Batho nkabe ba tšibile gore, baeng ba gona. Bjaale moredi wa gagwe, o filore go ba lla le-gogō, a tloga, le yēna mmagwe, a kgaogana.

2299 Ba goma le dikgomo tša bona. Ka moswana bjaale, gosa, yo mangwe, wa monyadi, ure, wa e kokonēla tlhony o tla la tla le dinama. A tšwa ka ngwakhong, a ya a bitšā sebaka sa bona. Ba mmotšā ka mokgwa o we ba tlilego kaōna Bjaale bare, a iše maduma, le go napa a tšibiša, le gore ba tlile gonyala. A ya a ba botšā mantšū a we. Bjaale mmago mothepa ure, diakwala, bjaale nna ke šitwa go ja thoto ya ga Magomane. Ka baka la gore ngwana a ke kwene naē. Ka mabanyana, o no balla

875

K34 82

1039

legogô, a tšwa, ka gopola gore o ile go bitša bo makgatlle. Bjaale maboyong, a seke a boya. ke ga lehošo a bonale, ka goriale mowe, a ke bone gore, re tla ba a mogêla ka mokgwa mang. A iša maduma a we ga monna wa gagwe. Monna a tla ka noši ga sebaka, are, go sona, sepela o botša ba ga Magomane, nna taba tša lapa le dintšhitile. Ngwana a kwe, se we ke mmotšago ka baka la bokwêlêpa bja mmagwe.

2300 Tšhukudu e tšhabile ka gotlhe. Ke seema, se bolabola gore basadi ke ba bantši. A ka tšama a epônêla. Go ja dilo tša motho ke go kwana le ngwana. Mmago mothepa ke se kwêlêpa. Ngwana wa gagwe ga nyake ge a nyalwa, o nyaka fêla go tšama a tšeya ditšhete tša batho ka yêna. Ka goriale mowe ke tšhabo, o šaba ka yêna. Ke moka ba ga Magomane ba goma le kgomo tša bona. Kemoka bare, mesebjana e we ba ilego ba ja, ba ba fa yêna.

2301 Pelo ga e bolae, nkabe e bolaya nna. ke papago mothepa ge a bôna ba-kgonyana, ba e tšwa ka ngwakong, ba tloga. Go tšhoka mehala ke motšhako. Ka nya lesepala mphetogêla nôga. Ga gona taba, o riale a

875

K34/82

1040

botša mmago mothepa. Le ge o mpōna ke e hwa, o gopotšē go tla šala o ija dikgomo tša nguana waha le bašegela, dikgomo tša gagwe o ka seke wa dija. Motlhang ke hwago, o tla ntšhala moragō, o tllilo-ba a nkgotšetša mollō. Ka nnete go ile gwaba ka mōkgwa o la papagwe, a go bolabola ka ōna. Papagwe, are, gohwa, ka morago ga se-llo, gwa hwa moredi wa gagwe. Mowe re hwetšana seema se, Nthatana ya mašabela kgune ela e letše mang.

2302 Basadi ba tšhano, are ke mosadi waha ge o bōna, a tšofala a sale nago la peng. Ba bangwe, ba bolaya ba-nna ba bōna, ba dirēla gore, ba tla šala ba šanka ka mōkgwa o we, ba ratago. A e sale mosadi, ke selobō sa go tšama a loba ditšhalete tša batho. Monna yo mongwe le yo mongwe o fo tšama a kwaēla, a mofa triba sa modimu makgōna tšotlhe. Ba bangwe, ba bolaya ka baka la motlabo, a dirēla gore o tla šala a phe-la le motlabo wa gagwe ga botse

2303 Bjaale ka Maphale mosadi wa magadi a mararo. Mosadi yo we, o ile a tlhala banna ba bararo. Kgomo kata o e kgorōše e bose. Ka monna wa bonē, a ya a dula. Madi a banna a swane, goriale ke mosadi. O bolabola ka monna wa gagwe. O lebetšhe gore mogogo

875

K34/82

1041

tsefa wa goutswa. ke gore ge batho ba setshe ba tlotšune ditšhila ba nkgelana. O bolabola ka mokgwu o we, ka gobane o kgethile motlabo.

2304 Monna wa bonê wa Maphale e be ele Mabokatsšabe. Bjaale a bôna mosadi wa gagwe, a mo mèle-la mosela. Ge afe, o bolabola nae, ke moka a no kge ilêla mowe, a kwago pelo ya gagwe. Bjaale monna a no tlhwa a e lwa le mosadi ka buka la go sekwe se we, a se bolabolago. Ka tsatsi le lengwe, a motiyu kudu, mo we banna ba ba go ba kgobakuna ba ba a tlhola. Monna afe, ke a molefa, ka baka la gore ke moteile kudu. Fêla ke tla šiyu seema se, wa bôna letsobe le sa we, ka gare gona le motlang. Kgomo e ke lefago ka yôna, ge le tlhaba ke moka ke lehu laka. A ntšha kgomo a molefa ka yôna molato wa fêla.

2305 Lehu la Mabokatsšabe la tšwa kgomong. Ba ji ba nama a ba gadimi, ba gadima ntwe-
ng. Ba ga-dimana utweng ka baka, la gore a tlho-
ka go gadima o tla tlhaba wa gabo. A baka ba
êla tlhoko, ge a be a bolabola gore, kgomo e we,
ge yo tlhabiwa, ke moka ke lehu laka. Bafre, o wa
fora, o nyuka gore, ra seke ra e bolaya. Ba
bolaya kgomo. A ka a ja nama ya yôna a e fe-
letša. A tlhabega, ke dinyane ke dinyane, ke mo-
ka a hwa a šiya megwapa ya yôna e lekele-

K34/82

1042.

tše ka ngwakong. Ke gona ba šala ba gopola polabolo efa ya gagwe. Nka-be re mokwêlê, polabolo ya gagwe. Nkabe ke ya maloba, ke moka barwala tšhōgō e we ya ga sehlobêla ba iōa le bitleng. Ba šala ba lebeletše motlane o la ~~ka~~ o bolabolago. Ba ke šetšê ke kile ka tšhaloša, gore, ba ke buntšî. Bjaale le bothii ba e a šoma go motho yo mogolo yo ba motšhomphago.

2306 Motlane wa nyarêla gare ga letrobe la dipilo. Motšhōlōgadi o tšeya ngwaga ka moka, a sala se-
llo sa monna wa gagwe. Ka ngwaga wa bobedi, ke gona a ka kgethago motšabo. Bjaale, a ka a dira bjaale, o ile aye, a sale pilong, ba bōna monna a tšaga ka ngwakong. Ba tšōma go makala gore molato keng, a riale a šetšê a tšentšhe monna ka ngwakong. Ba gopola dipolabolo tša mohu, ba hwetšana gore ke ōna motlang o la a goba a o bolabola.

2307 Ba gabo mohu ba dira gore ba tšwe, ba yo tšama ba o kwa lehula mohu. Ba ile ba kwa botšho ko kudu. Ba bōna ga botse gore ba diyo mmolaya. Ba tšwa ba le kgorong ya ga Mahlabe. Tša ya tša tiya Maphale. Ba boya ba a negêla kgori ka mokgwa o we di moteilego ka ōna. Molato a waka wa ba gōna, ke mpja e lumi-
le mong wa yōna.

875

K34/82

1043

2308 Sa go ja mogwêra wa gago, ka motswana sa kwa bodutu se ja wêna, goriale ke motlang. Motlang wa thôma go gôgêla maoto morago. Ka baka la boloi bja mosadi. A re, ke mmone gore mosadi ke lefêla. Ka gobane a kwana le yo mongwe, ~~ere~~ goyêna a mpolaê, o tla mpolaya. A tšola bušwa bjaak ka metlha, a bôna go satele motho. A bôna lebaka le fo napa le feta, bjaale a thôma go mahaka. A seke a tšeba gore molato keng, a sa tle ka lapeng la gagwe. A dira bjala, a gopola gore o tšatšile, a seke ~~atla~~. A re, go bônagala gore o bone ba bangwe, bjaale nna o ntatšhile. Ke tla motlhapholla.

2309 Motlang ke Mokolokoto Sohane. A bolaya bana wa Sohane ka ba bedi. Mo we re hwetšana nyepo e, wa ukamêla o wa bola, wa e tša mahu papago. O ile a bolaya bana ba we, ka baka la papago bôna. Ka baka la go boetsi maoto morago. lehu la bona, ba ile ba hwa tšatši ka lethii. Gwa ba taba e, e mahatšaga. Ba ya ~~ke bibe~~ mabitleng tšatši ka lethii. Taba ya mahu a bana ba we, e ile ya kwisa batswadi botlhoko. Ka baka la mahgolêla. Senkgoletšê se na moloko sefna mma a sa nkholêla. O ile a ukamêla, o be a nyaka go bonang, ke moupile goriale ke Maphale. Molato o mpolaisitšê monna waka

K34/82

10/4

875

~~Ke~~ afe, o tla sala a ntota.

2310 Ba tšwa^{ba le} hgorong ba ya dingakeng, tša ya tša tiya Maphale. Sokane, a tšama a o kwella lehu labana ba gagwe, ga botšhokgwatšhokgwane. Ke gore dingaka tša go setiê moloi. Dingaka tša go tiya moloi, ke dingaka tša bathoka. Dingaka tša basotho a dinyake gotiya moloi, ka baka la go tšhaba goru-tla metse ya batho. Sa bona e be e le moreu. Bjaale tšona di gofa fêla trela, ya go thōma motho ya we, a go bala lego. Gore o mothōma, ke moka le kgōne le e tšwa le ya dingakeng. Yōna e tla ba e go butsitšie nnete, ya gore motho yo we ke moloi, le ge le ka tšwa, a ka sepe a phêpêla. Go ile gwaba ka mokgwa o we, a ya a thōma Maphale, bjaale a gana. Moloi o ntšha ke ditlhaku. Ke ge ba ya tšwa ba le hgorong ya Mohlabe. Mokomê a ~~ke~~ ya a motiya.

2311 Ke ba bolai~~ke~~ ka baka la gore, o mpolaišitšie monna waka. Ba baya mokomeng ba laudišetšie kgoši ka mokgwa o we, mokomê o moteilego ka ōna. Bjaale ba mmotšie gore o wa phegga, afe, a owa, kemoka ke ge re gona. Go bjaale Maphale, ~~ke~~ dumêla. Bjaale o diretšeng go bolaya tihōgō tše pedi. Molato ke gore, monna yo e be e le motlabo waka. Bjaale afe, gonna ke bolae monna waka. Ka dumêla, afe, gonna o nthata kudu,

875

K34/82

1045

o tla sala a dutsi le nna. Bjaale nna ke ge ke nyakisisa molato wa monna waha ke sa o bone. Ke thoma go modirela mereba, a ntiya, ke moka a ntefa ka kgomo. Kgomo e we ke yona e we, e bo-lailego monna waha. Bjaale ke ge a dula le nna. Ka morago ka bona a sa tihwe a sa tla kangwa-kang waha. Ka dira bjula le gona a seke a tla. Bjaale ke ge kere, o be a tlo ukumelang. Ke moka ke monyamola ka bana ba we. A fetša dipolabolo tša gagwe, ka seema se, mofutlha sa-ntsweng ope, se tšwe se molomê.

2312 Ditaba ke tšewe banna, goriale ke kgosi. Ke moka banna ba thoma go ditsofela. Ba re go moradi o na lephošo, ya go bolaya monna wa gago, ka baka la monna wa basadi ba bangwe. Nkabe o gane, gaba o bolaê yena. Bjaale bona tihogô tše pedi tše o tla dilefa kang. Dilifi-le tihogô ya mogatšake, goriale ke moloi. Nkabe o bolaê, yena pafi yo, o šie bana ba we, o ba bolailago ba sena molato. Ke ba bolaila, ke dire-la gore, ke tla sala ke bolabola naê. O ke o bolabole Mokolekoto.

2313 Dipolabolo tša Mokolekoto. Ke nnete, mo we a bolabolago, ke nna yo we, ka go molikisa gore a bolaê monna wa gagwe. Bjaale ka nnete a ya a mmolaya. Bjaale nna ka bona gore, ka moswana

875

K34/82

146

o tla bolaya nna. Ke ge ke boetsä maoto morago.
Ke moka ke feditšë ba bina tlou.

2314 Ditaba tša imêla banna. Bjaale ka goriale mowe, le baloi bedi ga lena. Monna o na le phōšō, o wa treba gore moradi ke nguana. Ge o ka re, o dira naē, modirō wa banna le basadi, wa mmotšā gore sepela o dirē sa gore, o dira. Ka moka ga lena le lefane. Kgoši e ka ripa ditaba rena, re bōna phōšō godimur ga bona bedi ga bona. Kgoši ya re, Maphale a ntšhe kgomo le yēna Mokolokoto tša go tswalla kgōrō. Ke moka badi-ra bjaale molato wa bona wa fêla o tla mowe. Bophoko bo aja, bollê Maphale. Ditaba tše ke ile ka di-bōna ka nši, nna Motantane.

Tema ya 14.

Melato e e sa tlhadišigo.

2315 Melato ya go se tlhadišë, ke melato ya bathong. Ka gobane lefsika le ka seke laba le molato, molato o no fêla o e ba bathong. Bjaale moradi a kaba le melato ka ba tlalo, melato e we, e se melato ya gore o wa tlhala. Ga go molato monna wa gagwe, o swanetšë go lefa melato e we. Ka baka la gore ke mpja ya gagwe. Melato e bjaale ka e: - ntwa, Bofebi goutsua, bonyêla le go-sata

875

K34/82

1047

2316 Ntwa ga e dirisi tlhale, e dira molato fêla. Bakeng sa ntwa re huetsana seema se, sa golaya, gore motho a seke a dula a elwa dintwa. Se re, ga bolepyega mogopo a o ribegwê, mogopo go ribêgwa wa bo mogale. Mogopo ke re-bjana se ba tsolêlago tša goja ka ga ôna. Bjaale molato a olifiwi ka mogopo, o lifiwa ka diruiwa. Ke gore ga bo magale lešaka le a bulêga, la šala le omile. Ka ga bolepyega thlatha e ya falla, ke maphaphaa. Maphaphaa ke gore ke e ntši, baja a ba šita. Bjaale le ga seema se eme pele ga batho, a ba se šale morago. Ka baka la kano le gotona. Ke gôna ba gatella seema sala fase, empa le ga go le bjaale, se gare ga bôna. Ka gobane ka morwana, batwadi ba gago, ba tla go botša sôna.

2317 Kano le gotona, di-kuatšiša motho kudu. Kano, ke goanêla, gore ke fentšie mokêšô. A e šumišwe fêla mabapi le ga fenya motho, a owa, le ge le bapala ka gokatana, wa kata yo mongwe, owa nêla. Ge o bolotšê, o wa nêla ka mphathô wa gago. Ge o sa bolla, o fo anêla ka gore, ka mokata nna. Go bjaale ka go thwamola mosela wa kgomo, le swanetšê go-anêla, ka mphathô wa lena. Bakeng sa pupudi ya gokatana, bare, ba bagolo a ba bapale. Ke nnete, a gokata ka maatla, ke moka ke ntwa. Go katana ke papa-

875

K34/82

1048

di ya ba banyana. Ntwa e we, e bolwabolwago, gore a e bake tlhalo, ke ntwa ya mosadi le mosadi. Gotona, ke go tšama o tumiša gore nna, ke na le maatla ke fentšhe mokētē. Ka baka la gotona ga gago, go kwatšha motho yola. Motlhang le gatlhanago gapē, o tla fo go gata ka kgolē, ke moka ware, o wa bolabola, a kgeila, ke moka le a lwa. Ntwa a ba lefeletšhe, wa lefeletšha o mogo-batšha goba a go gobatšha.

2318 Bjaale ka Malehōgō Mathaba, monna yo, o be a tšere basadi ba ba bedi. Mosadi wa go tšeiwa pele, Motsatši ngwana Raganya, wa bobedi Manku ngwana Mohlabe. Bjaale yolawa pele, a tima mollō, a ya a rumatšha ka ga wa morago. Ka baka la gore, wa moragō ke ngwana wa malome wa gagwe. Basadi ba we, e be e le ba ga ntwa dumela. Ntwa ya bōna, e be e le ya lehufa. Seema sa lehufa. Lehufa re lwa la monna la motlabo le ka ba kgone.

2319 Ntwa ya Manku le Motsatši, ke ntwa ya lehufa. Tšatši le lengwe le le lengwe, ge ba e tšwa bjaleng, ke dikōmanō. Motlhomong ba fo ōmana fēla, motlhomong ba lwa. Monna a kgone go lamola, ka baka la gore, yo mongwe ka morwana, o tla re, e be ba nthihile le monna wa gagwe. Bjaale, a diyo phela ka goya, a bitšha ba we, a

875

K34/82

1049

gišane go nabô, ba e tla ba lamola ntwà.

2320 Motsatsi a loma Manku molomo, a tloga le se-
tiiba. Ka tsatsi le lengwe, ba nwa bjala, monna a
bonwa, ka maatla. A lebala gore ona le dikgomo
tša matšheka ka šakeng la gagwe. Bjaale ge
a fitlha gae, a diyo ôma ka boroko bja gotagi-
wa. Basadi ba tšôa dikomani tša bona, tša ka
metlha. Yo mongwe a tšwa a êma mokgobeng wa
gagwe, yola le yêna bjaale. Yola afe, tla nguana-
a, yola leyêna bjaale. Manku ya ba sebela bja-
kwane, a molatella mokgobeng wa gagwe, ke moka
a mokeleya ka letswela. Ke ge ba thôma golwa.
Ntwà ga ena bothakga, Motsatsi ke ge a, o kwa
gore o wa mmekisa ka maatla. Ke moka a molo-
ma ka mênô. A bôna ga botšê gore o mogobatsi
tšê, a lwêla go phonyogisa, a ba a phonyokgisa
a tšhaba.

2321 Monna wa bona a bôna Manku phôšô.
Ka moswana ge besele, a šupa monna, kgobe-
di ya gagwe, ka mokgwa o we, a go betšêgo,
ka ôna. Bjaale ka ge a saka a ba bôna ka
mokgwa o ba lwele go ka ona. A butšisa, a hwe-
tšana gore mogobadi, o ile a la-tella mogobatsi
mokgobeng wa gagwe. Bjaale afe, go mogobadi, o
dirile phôšô, ya go molatella. Mogolo-golo afe, wa
sefke wa latella nôga moleteng wa yôna. Ke moka

875

a fetša. polabolo ya gagwe.

2322 Manku a ya ga-gabo, go-bega bogobadi bja gagwe. Ke moka a botša monna gore, ge gōna o bōna gore a ka gobala, go lukile, nna ke ya ga ba geišu. A re, mawe go treba wena. Ke moka a napa, a tloga, a ya ga batswadi go ba botša. Bjaale ge a fitlhile go batswadi, e ba a nêgêla ka mokgwa o we, ba lwelego ka ôna. Le ka mokgwa o we, a ilego, a botša monna wa gagwe, a seke a êla kgobadi ya gagwe, tlhoko. Ka baka la gobane nama ya gagwe, e tlogile, bonca ba ile ba mofa ngwana wa bona, a sena sehgetlo. Baya, go kwa taba ya ngwana wa bona.

2323 Ba bōna Mathaba molata. Ba ya ba fitlha matseng wa Mathaba le ngwana wa bona. Bjaale ba mmotša gore, re tlile mo, ka baka, la mosadi yo wa gago. O tlile kowa ga rena, go tlilo re bega madi, le ka mokgwa o we, wena wa go seke wa ye êla tlhoko bakeng sa kgobadi ya gagwe. Dia kwala goriale ke Mathaba. Bjaale ka ge nna, ke sa dibōna gore, ba lwele ka mokgwa mang, bona ba ka tlhalōša ka mokgwa, o we, ba lwego ka ôna. O dula kgafri, le batswadi ba yo, bokaeone, ke gore, o babitšie, le bona ba be gona. A dira bjaale, a ba bitša, ba tla.

875

K34/82

1051

2324 Ba gafêla Mathaba molato, ka baka la gore ke mpja ya gagwe. Manhu a laudiša ka mokgwana o we, a ilego, a laudiša ka nāng pele. Motšati le yēna a bolabola, ka mokgwana o, a molatetsēgo ka ôna. Bjaale ba dibolabola, ba hwetšiana gore ngwana Mohlabe o na le phōšō. Bjaale ba tlogêla phōšō ba lebella madi. Batre, ditaba ka moka re a dikwa, bjaale taba kgolo ke ya madi a bogôlē. Ka goriale mo we, wena, Mathaba o swanetšē go lefa ngwana wa rena. Ka baka la gore moradi wa gago, o golofaditšē ngwana wa rena. A re, ke a dikwa, go swanetšē go lefa batswadi ba moradi. Bjaale batswadi ba molumi, batre, ge o motlhala bolabola ga botse. Re tla lefa molato, ra ba ra tloga le ngwana wa rena. A šitwa go gafêla ba ga mahgolo wa gagwe molato

2325 Mathaba a ya thopeng, a lefa ka kgomo. Ge a le mo we, thopeng, a roma motho wa goya go morapela, ka kgomo. Batre, dia kwala, a e gape e tle. A e gape a tla a ba šupa yōna. Batre, molato o fedile. Kemoka ba e bolaya, ba rwala ya bona, ba tloga nayō, Mosadi a šala bogadi. Mosadi ge a dira molato o dirêla monna wa gagwe.

875

K34/82

1052

2326 Manku a goma, le yêna a dirêla monna wa gagwe molato o mogolo, wa tlohô ya motho. Molato ke le sepa, ba ôba ka hgonwane. Motiya se-nyalo a tloke go boeletsa. Ka tšatši le lengwe, ba e nwa mabjala. A thôma go lêbêla Matlwane nguana Mašumu yo we a goba, a tšere ke ba ga Pôpêla. Matlwane e be e le mohgekolo, bjaale a kwa Manku a ômana le yo mongwe. Ke moka aye, o wa mokgala gore, a hamokê. A fo tšwêla pele le go ômana. A bôna gore, o nyaka go swarella yala, a ômanago naê. Mohgekolo wa batho, a isa seattla, a moswara letsôkô. A mogôga ka lona, a dirêla gore, a tlogê naê. Bjaale a phaisa mohgekolo wa batho ba we, a ya a wa. Ke moka mohgekolo o kwile botlhoko.

2327 Lehu la Matlwane. Ka moswana, ba ga Mathaba, ba bôna sebaka sa go tšwa ga Pôpêla. Sa go ba bega molato, o we, o dirwego ke mosudi wa gagwe. Bjaale a bitša ba gabo, a ba bega taba e. Ba gabo, bape, romêla sebaka sa go rapêla. A dira bjaale, ba ya ba sefetola, ka gore, a re o khise molwetši pele. O tlare, ge a fodile, ra kgona re mofetola. Ba lebendišana ka ba bedi molwetši. Molwetši, a tšwêla pele le go bubja. Ba kilo tšeya ke dinyane ke dinyane, ke moka a napa a hwa, matsogong ga Pôpêla le Mathaba.

875

K34/82

1053.

2328 Ba lefa Mohu ka lesome la dikgomo. Ka moragô ga lehu, ba ga Pôpêla ba roma motho, gore sepele, o ba botšê phôlôfôlô e la ya bona e huile. Bjaale, ke molato, ba treba gore tlohôgô ya motho e lefiwa kang. Mathaba, are, molato a o lefê ke batswadi. Batswadi bape, ke mpja ya gagu, ge mpja e ka ya ya bolaya phuthi, e bolaêla mong wa yôna. A bôna ga botšê, gore, a ka seke a kgôna seka lefa molato, alla. A ntšha lesome la dikgomo: Ba mmotšû gore molato o fedite. Molato wa Mathaba le ba ga Pôpêla ~~wa fêla~~, o tla mowe. Lešaka la Mathaba la šala go ngônga ntšhi dikgomo di ile go lefa molato. A fetoga modidi ka baka la bogale bja mosadi wa gagwe. Ga bolepjaga dikgomo tša šala di eme, ka lešaku.

2329 Manku a tšêla pele le dintwa. Ntwa ya gagwe, e tšwa bjaleng. A lwa le mosadi wa Masoke Mabakane. Mosadi yo we, a golwa naê, ke motlogolo wa Matlwane. Nôgu ga e latelwe moleteng wa yôna. Bjaale ntwâ e we, ya bona, ba ile bulwa ka lapeng la Maria mogatšû Masoke. Mo wentseing ya bona, e be gona le Matšholêlê kgaitšedi ya masoke le yêna Masoke. Motho o šele, e be le yêna fêla. Ge o bôna motho, a go lebêla, motlogêlê. Bjaale yêna ka mangungu a gagwe, a se nyakê go tlogu.

875

K34/82

2054

2330 Taudišô ya Manku ge a fitlhile ka gae. Le ge a laudišô, a ka a thaeletša ke motho, ka baka la gore, o wa lêba. Motho ke wa gokgadi-wa, ka moswana, o tla tsoga, o moleboga. O tlave mola gwa-sebe mokêtê le hono, nkabe ke dirile molato goba ke le mogobadi. Empa le ge ba ile ba se mothaeletšê, o ile a fo bolabola, are, le ge le nkhamoletšê, ditsebe tša lena ditla no tšeya se we, ke sebolabolago. Ke teilwê haba-ka la gotsênêla dihaneng tša Masoke, Maria le Matšholêlê. Kgomo ya bona, e be, ele ya gotlhabêla bale malôpê kgomo. Ba re, kgomo e swanetše go tlhaba ke Masoke, bjaple a gana, are, ke nna ngwana monyane, bogorî bo na le malapa a bjôna. Ka baka la gore ke nna kgalehe, ngwana maleka tša gofiša. Ka re, o wa kwala, a go tlhabe ba malapa a magolo. Ke ge a thahgoga, a utiya, Matšholêlê a monarêla. A fetša taudišô ya gagwe a etla mowe. Bala ba go fo homola, ka dipelo ba fêla, bure, O be o bigile ke mang, ka gobane taba ge e itwa go fêla e ya begwa. Ba rōbala go le bjaple.

2331 Mare o lunile Manku sekana. Ka baka la gore ke bošego, a baka ba motlhōkōmêla gore o teilwe ka mokgwa mang. Ka moswana ba hwe-tšana gore, o mogobatsitšê. Bjaple ba no homola. ba ga Mabakane le bona, ba seke ba romêla.

875

K34/82

1055

sebaka. Taba ya seke ya ba gōna. ke bonaba
ga Mathaba ba seke ba romela sebaka sa go buti-
sa. Molato wa bona wa fēla o e tla mowe

2332 Manku o nyaka gofeletsā. A re, go bona
le tsebe ke nyaka ga motiya le nna. Ka baka la
gore se tšama se keya (gotona) se re, se uteile.
Bjale nka seke ka tiya ke le fotwana le le bja-
ale lela. Lentšu le se, ke lentšu la gonyatsā, kudu
le bolabola selo se senyana. Bjale Manku ke mosadi
wa mmele yo motelele. Maria ke yo mokopana wa go
nyatsēga, wa mmele o mosese. Ke moligwa o we
a bolabolago ka se, bakeng sa yēna. se le latē-
la ke lentšu le sōna, ke gore nyatšo empa sōna ke
se se golwanyana, se feta se. se ke setoto, sōna
ke mampatabušwana. Setoto ke tšie e nyana, mamp-
tabušwana ke tšie e kgowane. Dilo tšewe dingwadiwa
ka baka la lentšu le se le sōna.

2333 Kganetsō ya go moganetsā gofeletsā.
Ba ile ba seke ba kwana nāe, mabapi le gofe-
letsā. Bajre, ntwaga efeletswe, ba le lamola-
nya ke moka go fedile. A seke e bakwa, are ke
gana gore se tšama se tona, ka nna, se re se
uteile. Ke tla se gata, se tla ntreba. Ge o be o
na le pelaélō, e ka be, o moromélē sebaka. Se ka-
ba sa e pōna gore kgantše ke moteile. Bjale
ge ba leka go moganetsā, a nyaka go thōma go

875

K34/82

1056

ba rogaka, ba napa ba mohomolêla. Ke moka ba mohomolêla. Ka lona letšatši le we, gobe gona le bjala ga mogadibô wa gagwe. A re, ke tla se bôna se tla mo, ke tla se upa.

2334 Maria a tla mowe, bjaleng bja mogadibô wa Manku. Ba tlhwa ba kgopêla bjala, sehgopi se se gona. Ka moragô Manku a thôma koša, bjale Maria a modimula. Ka pelo a fêla aye, e be ke nyaka tša tše we. Koša e be ba e-pella serope sa motlabo. Koša e we, moepelêlê ya yôna ke go tihabakanya di-êma fêla. Ba e opella ka mokgwa o. Bonang mo, serope sa motlabo waka, ka tšeya moruke ka beya mo, serope sa motlabo waka, ka tšeya se thale ka beya mo, serope sa motlabo waka. Ba no e opêla ka mokgwa o we, ba tihabakanya di-êma ka mokgwa o we, ba ka kgona-go kaôna

2335 Maria aye go Manku, korîê, ro nwa bjala ka ya gešu. Ke moka ba tloga, bapna le Mamogola ngwanabo Maria. Ba se šu baya kgolê, ke moka ba thôma golwa. Ba bôna Mamogola a e tšwa a kitima. Ge a fitlhile aye, Manku, o tiya Maria. Ka nnete o ile, a mogobatsša. Ge ba kitimêla go-lamola, ba ya tlhama le Manku a boya. Ke moka le bona ba goma.

875

K34/82

1057

2336 Ba ga Mabakane ba mopromela sebaka.
 Monna afe, go moradi šediwe, kefe ka gobotsa ha re,
 ntwa a ba le feletšē. Ke batho le bona, ba gobo-
 tsā. Bjaale ka mangangu a gago, wa re, o lefe-
 tsā. Bjaale lehono feta, o di bōnē, nna ga ke tse-
 ne mo tabeng e. Ka baka la gore, ke nna mmuni
 moekopedi. Thoto yaka e fedile, ka baka la go-
 sekwe gago. A re, o e tswenya ka go bolabola mo-
 gatsaha. Nna ga ke bōne taba, ge nke onya-
 ka ke molefa, a gore yēna pele, a ntefe, le nna
 ke tla kgōna ke molefa. Sepela wena sebaka, o
 ba botšā ka ōna mokgwa o we. Sa goma sa
 ya sa bolabola ka mokgwa, o we.

2337 Ba fetola sebaka, ka gore, sepela, o mmošē,
 a sepe a mahala, ge a bitšā ke ba kgōrō. Seba-
 ka a selape go sepela. A boela, a ya a ba botšā
 ka mokgwa o we. Bjaale monna a re, go moradi, o
 wa dikwa. A re, ke a dikwa, bjaale o wa ntwa
 wena, sebaka, sepela o ba botšē, ba ē mo we, bo-
 na ba gorataga. A goma a ya a ba botšā ka
 mokgwa o we. Bjaale Masoke afe, ke a dikwa,
 e fēla monna yo we wa ga Mathaba, a na mora-
 di. Ke nnete thoto ya gagwe e fedile, ka baka
 la gagwe. Bōnang ba geišu, a re lesetšeng, o tla tro-
 ga a boeletšā. Ba lesetšā, kemoka taba ya fēla ka
 go lesetšā. Ke tšona dikaga motse.

875

2338 Molaudisi ke Sepalo Mohlabe, ke rangwane wa Manku. A re, mo kgorong ya ga Mohlabe, ba gafi ke banenyana, batlhankama ba lukile. Ke bana ba kgōrō, empa mekgwa ya bona, ke e methata. Mphathō wa gagwe ke hengana (mangana). O bulutitšē ke mogwane sehwai

2339 Bofebi (bophoko) a bo buke tlhato. Bophoko ke modirō wa bogologolo. Bophoko bo ka godimu ga go kgêthana. ~~Gokgêthana~~, ke gore mosadi o kgêtha monna ka o thii, ke moka ke motlabo wa gagwe. Bjaqle rephoko sōna ga se bjaqle, a uwa, se tsāma se e kwa, monna yo mongwe le yo mongwe. Nokana e ngwe le e ngwe, o nwa metsi a yōna. Kganthe dinoka a di-ile gatlala. ~~Metšhi~~ o swanetšē go nwa a noka e kgo-
lo le nokana. Noka e kgolo ke monna wa gago, nokana ke motlabo. Ke modirō wa bogologolo, bjaqle bona e be ba utswa ka molaō, e seng tšē tra matsiši a no a bolehono. Mosadi a sa fetego dinokana, nokana e ngwe le e ngwe, o nwa metšhi a yōna. Ba kgale, e be ba e nwa nokana ka e thii, le gōna e xng nokana ya kgaufsi le gae. O kgethiwa kgolē le gae, gagabo. Ge a yo mōna o tšeya leeto. Ke mo we ba ilego seēma se, motlabo re kgêtha wa kgolē, wa kgaufsi re tšhaba lehufa. Ba lehono, bare seolo sa mōswa noka, motlha wa pula se a fofa

875

K34/82

1059

2340 Motlabo re kgêtha wa kgolê, wa kgaufsi re tshaba lehufa. Ke nnete, e be, ba tseba, gore, ge refile ra kgêtha kgaufsi, motlheng, monna a e lwa le mosadi wa gagwe, batho ka moka ba tla ditseba. Ka baka la gore, o tla bola. Ke mo we banna ba hwetsana gore mosadi o na le lehufa. Mong mosadi yola, a mmotšego, ke moka pelo ya gagwe, e tla ba le lehutô. O sitwa fêla gotla go go thoma, ka baka la gore lepono le swariva ka morwalo. Kganthe gona le molaô o we, ba fa go ke banna, motlheng ba bolêla go-aloga. Molaô o we, ke, mêmêmê ~~um~~ mêmêmê nguana o bola koma a e bône. Ba bugiša ke banna, ke moka ka moswana ba aloga. Ba ba laya gore, ge o kape, o sepela le yo mongwe, la gathana le monna, a tšeya yola, a ya naê ka theko. O seke wa bola, ke dikoma tša gago. Bjaale mo we, ba dira, taba kgola e we, ba e ganago, ke goteina, gona ba phatlalatsa tša kwa ke batho ka moka. Baheng sa motlabo ka o thii, a se bophoko, ke bophoko fêla go monna wa gagwe.

2341 Bjaale ka Maita, monna wa gagwe Komokomo Trelane. O ile, a dula naê, a ba naê go fitihêla a na le bana ba babedi, a sešu a phokê. Bjaale ka moragô ga bana ba we, a thoma mokgwa, wa go phoka. Monna o moswara le yo monna, a molifiša. Ka moswana o moswara le yo mongwe. Ke moka monna, a thômê go makala. O dira bjang mosadi, nna a kere kotse motlabo wa gago, ke yola wa pele. Nna

875

K34/82

1060

ke dutši ke lebeletšē yola, kepe, ke yēna ya we, a jago morobē o waka, kgantše ga go bjaale. E fēla mosadi a o motho, o mpja, banna ba yōna ba sa felego. Ke moka a lefiša motswariwa.

2342 Monna a thōma go tlhwa a elwa le mosadi wa yagwe. Ka tšatši le lengwe, a ba a tšhabēla ga batswadi. Batswadi ba nyaka go tlo okwa gore mola-to wa nguana wa bona heng. Pele ba ile, ba romēla sebaka, sa go mmutšiša. Bjaale a ya a fetola sebaka ka gore, a ba tle mono, ba o kwē ntwa ya rena. A ya a ba botša ka mokgwa o we, ba ilego, ba bola-bola ka gona. Bape, go sebaka, sepela o mmutšā re dikwile, bjaale ka ge e le mosegare, re tla tla ka moswana. A ya a mmutšā ka mokgwa o we, a dumēla, are, ke tla bōna bona.

2343 Ka moswana ba ya, ba kopana naē, le yēna a na le bagabō. Maduma ke molaō, ba dumedišūna ka mokgwa wa molaō. Bjaale ba ga mahzolo wa gagwe, ba botša sebaka, sela sa bona, gore mmutšē re, tlile ka mantšū ala a mabana. Ke moka sebaka sa mmutšā. Are, ke a dikwa. Ke moka le yēna a begana le ba-gabo. Bape, re a dikwa, taba kyolo le ka foba le etšwa, ra ba re dikwa. Bjaale a botša sebaka, gore ba botšē, nonyana golla e tihubjago. A ba botša, bjaale le bona ba botša moredi wa bona

875

K34/82

2344 Dipolabolo tša Mate. Nna ga gona polabolo e we, nka e bolabolago. Diphōšō tša ka digōna, tšewe ke ilego ka didira. Bjaale lehono ke no bōna, a ntiya kantlê le molato. Matsatši ka moka, o fo ntiya, ke sa tloge. Ke gopola gore, o tiela go ntaya diphōšō tšewe tša ka ke ilego ka didira. Serōba ke troga ka sōna, ke rōbala ka sōna. Bjaale ka fo kgotlê. Ila. lehono ke robile, ka go se toebe molato waka. Ke moka ke feditšê, ge a riale a homola. Dikwa ke wena monna.

2345 Komokomo Tselane, thōbēla bakone. Ke nnete ke lwele le mosudi yo waka. Taba kgolo re lwēla bootwa. O tšeya ^{iana} monyana o waka morobē, a tšama a e fa banna ba bangwe. O wa kwala ge a re diphōšō tšama digōna. Ke ile ka monwana a na le morwa Dimpampa Magomane. Ka ditšebē tšona le kwile, gore ke ile ka molifiša. Ka dula ke lebeletšê Magomane, gore kyantše, ke yēna yo we, a jago morobē o waka. Matsatši a se mahae, ka tšwara Modupi Monguale. Le yēna ka molifiša. Bjaale go tloga mo we pelo yaka, ya kwa botlhoko. Ka bona ga bo-tse gore mosudi ga kyethe, yo we arego mašumi ke moka ke monna. Ka goma ka mohwetsana a na le mabōlōbōtlwane se sengwe. Ke ge ke thōma gotlhwa ke lwa naē. Nna mong here ke a laya, gore mosudi a bjaale ka mpja. Go etlwa ke epa ke butho a ke gorate. Ka gobune bu tlare, ke huma ku baka

875 K34/82
 la gagwe. E le gore a sephōō, ke llēla mojana wa ka morobē. Mabolōbōtlwane ke gore monnana. A kepe ke a motlhala ke mosadi waka, a tlogēle mekgwa e, ya gagwe. gōna o tla no bōna, ke kwana nae' bjaale ka pele. Ke moka ke yōna ntwu ya rena.

2346 Batswadi ba sola Maite. Ditaba tša ngwana wa bona, tša ba swabiša. Ba mmotša gore mola re ditsebe gore o gotietše taba ya mohuta o, le gotla nkabe re satla. Taba ya gago e ya swabiša, le gōna e ke, ke taba e, e ka sekwego motswadi mmelegi. Ka moswana wa sefhe wa tsoaga wa tšhabēla, ho wa ga rena, ka taba ya mohuta o. Molato o ile wa sebe, gōna, ke moka batswadi ba gagwe ba goma le manyami a bōna.

2347 Molaudiši ke Maforwane Tselane. A re, e re, le gotloga tšutši le we, batswadi ba gagwe, ba gotla ba swaba. A tlogēla mekgwa ya gagwe. A kwana le monna wa gagwe, yaba pjampepu ka mokomo le Maite. Ba kila tšeyu go theletša gore ba tla kwa a fapane le monna, ba fokwa go filore tuu. Dipelo tša bona tša thaba, bare, ba laile bo kwago. Molaudiši o tswaletše mo nage ng ya geišu. Papagwe a twalla mo, o diyo fakē le mo. Mphathō wa molaudiši ke Letuba, (matuba,)

875

1063.

K34/82

2348 Go tlhapolla mosadi wa gagwe. Mabôlôbôtlwane, bjaale ka ge a setše a mmolabotše, le thêthong la gagwe la dipolabolo, mabapi le go swara mosadi wa gagwe le banna. Le ge monna e le yo mogolo, bjaale yaba o bifilê, o fo bitšwa gore, ke mabôlôbôtlwane. Bjaale monna wa mohuta o we, a ba nyake go mmola ka leina, ka gobane e kaba gotlhapolla mosadi wa gago. Ge monna a ile, a hwetšana mosadi wa gagwe, a na le monna wa mohuta o we, le gobolabola, a bolabole. Dimotlholetše, o tla leka ka maatla go botša mosadi wa gagwe, gore ke mija selo sela. Le tšatši ka lethi, a ke nyake go go bôna, o na le selo sa mohuta ola mogatšaka. A se selo se nka se bolabolago gare, ga batho kare ke re tswere se ^{mokete} naga. Ditaba ke moka tia fêla sephiring. Ke moka monna le yêna, a ka seke a tšama a bala. Gotlhapolla, ke gogoboša. Bjaale ka ge o kare, a a peile nama, yare, kowa e budule ga botse, wa tšeya ^{meet} methi a mangwe wa tšhêla. Bjaale ge o šeba le mokolonkwane bja yôna, bja se sa kwala. Mokolonkwane ke gotsefella

2349 Ke melaô ya ba-golo-golo, ya gauta bophoka bja basadi ba bona. Ka baka la gore e be batšha ba gotlhapolla basadi ba bôna. Bjaale le bôna e be ba o kwa molaô. Re hwetšana reema se, kokotele kokotele, motlhang pebana ke e hwa mogwe-re ke a kgonêla. Tlhalôu kokotele kokotele, ke

875

K34/82

1064

go kokota, go sepela^k a tsela e bjaale ka ya dipēba. Pēba e sepela ka mokwata, e seng ka tsela ya go sepela ke batho. Bjaale mosadi wa sephoko le yēna o bjaale. Bjaale motlhang o we monna wa gagwe, a mmitšago gore taba e ga ke nyake, a mokwēla, ke moka tsela ya kgonēla. Go kgonēla ke go re go thibana.

2350 Seolo sa mošo wa noka motlha wa pula se a fofa. Ke seema~~re~~ se šupa bophoko bja basadi ba matsūtsi a, a bo lehono. Seolo, ke seolo, go rafiwa diintlhwa go sona. Bjaale motlha wa pula ga ba si-bi, ka baka la gore diintlhwa, diha seke tša fofa. Ka gore go sibile pula. Bjaale motlhabi wa seema ore, motlha wa pula se a fofa. Go fofa motho, ka gobane, ge pula e nele, dinoka tša tšela, wa ka mašola ke wa ka mašola. Ge ona le motlabo ka mašola, o ka seke wa ya, ka baka la noka. Motlabo yola wa gago, ke moka o ba a dutši le yo mongwe yo we, a moribago. Ke basadi ba matsūtsi a no a bo lehono. A bama motlabo ka o thii, bu na le batlabo. Ka goriale mo we ke diphoko.

2351 Bjaale ka mosadi yo Matlule ngwana Raganya monna wa gagwe, ke Keya-kometša Tselane. Mosadi yo we, a na motlabo, bjaale ka goriale mo we, ke modi wa tseleng, o gatago ke motho yo mongwe le yo mongwe. Bjaale ba mmitša gore, ke motšhidi wa

875

K34/82

1065

tseleng, o fulago ke mofiti wa tselo. Bjaale monna o likile go mogala, le go kgala ka gotiya, a seke a kwa dikgatô tše we tša gagwe. O mofwara le monna, a motiya, ka moswana o mofwara le yo mongwe bjaale bjaale. Mo we monna a goba a bōna gore, ke tla tlhoyuna le batho ka moka ka baka la gagwe.

2352 O ile a bikišwa ke bakgekolo. Kgarebe wa bōna, e bikišwa ~~ke bakgekolo~~, ke gore o na lempa. Go be go lebjale, o be a na lempa, a imiritšē ke Mperereke Mohlabe. E be ele makgatlē wa Tselane. Kganthe yēna ge a mogatlēlla, o morarēla ka moragō. Ba bolotšē mphathō ka o thiri. O be a swanetšē go kgatlēlla ke wa gabo, bjaale ka baka la bonkana, a modira gore e be makgatlē wa gagwe. Moluo makgatlē wa motho, ke wa leloko la geno. Ba be ba tšhaba yōna tšaba ya mahuta o. Bjaale matšatsi a bo lehono, makgatlē wa motho ke yo we, o kwana go naē. Bjaale bonkana bja bona bja fēla, ka baka la gore o tsene badimung. Mo we ga gona ngwana wa mmago. A molifiša ka dikyomo tše pedi le pedi ya mpēpana.

2353 Motlabe wa Matlale ke Mperereke. Ka morago ga mo a belegile ngwana wa mosetšana, yo we leina la gagwe e le go Mafolorane. A gola ba motšha lesweleng. Mosadi a lesetša go-phoka, a

K34/82

1066

875

lebella monna wa gagwe. A gopela gore o tla ima,
a seke a moimiša. Ka morago ga dikgwedi tše di-
ntši, a thōma gophoka.

2354 Bopōko bja Matlale. O ile a bōna monna wa
gagwe, a sa moimiši. A goma a yo tihōla ga yola
a go moimiša pele. A bōna le gōna go sena selo. Ke
moka o llē molokella, o bakuletšoe. O tšama a nyaka
mpa, yo are, mašumi o wa dimela, ~~o~~ motlhomong
o tla moimiša. A ^{mo} ~~mo~~ ^{suara} ~~suara~~ a na le Thwadi Pōpela, a
molifiša. A mmošša ~~gore~~ o mosadi wa mohuta mang, a
kere kotse motlabo wa gago ke Mpeveke le hono o fitile
o mamaretšoe yo mongwe. Tabu e, a ke nyake. Dipolabo-
lo tše we, a go mmošša ka moka ga tšōna, yaba diša-
la morago. A ^{suara} ~~mo~~ ~~suara~~ le masogana le banna ba mmoto
wa mabotana. Bjaale a bōna ga botse, gore o nyaka
go mofapanya le banna ba'moto o we wa gabō.

2355 O ja kudu serēmela o tla tšofula ka pela.
Motho ga-dišumi o se tšōa ka noši, le go eteta o ete-
ta ka noši. Go riale ke papuša monna. Gomela ~~goma~~
gotlhuwa o mošetšoe ka morago. O llē fēla ge a tšhu-
ba mollō. O mmošša ka mokgwa o we, ka baka la
gore, o ile a phonyokgiša go tšwara monna a le naē.
O ile ge a fitlha a hwetsūna, ba feditšoe modivō wa
bona, bjaale ba filo dula ba tšere magane. Ge ba
mmōna ba tšhaba. A rakiša wa monna, mosadi a
šala a tšhaba. A mošija, o ile ge a tšō goma

875

K34/82

mo šala

a hwetsšana mosadi le yêna a tšhabile. A mōšala moragō, a ya a mōhwetsšana a le bathong, mowe ba nwa-go bjala. A ka a mmolabudisā, a kgopēla bjala le yêna.

2356 Ba swara tšela ya goya gae. Bjaale ge ba le tšelang, a thōma go butšiša mosadi, motho yoka a goba a le naē. A gama aye, yêna e šu a ke a e ba le motho. A mmotšā gare ke mmone, ke bile ke ya motšeba. A re, ge o mmone oile wa motšeelang. Monna aye, go bōnagala gore, a o nthate. Mo ke go ratanaka be o tla bōna mo ke dira bjang. Kgane nkabe ke go a para, ke go e tšē kobō. A mōhomolēla, ba se-pela go fitlha gae. ke moka ba fitlha ba rōbala, kuantlē le polabolo.

2357 Ka morwana a troga a tšibisā batswadi. A re, go papagwe, nna ke papana le mosadi, ka baka la bophoko bja gagwe. Mosegare, o filo re tlogēla re e nwa bjala. Ka molebella mowe, a yago, ka bōna motho yo mongwe, mo we a sobelago. Bjaale ge ke fitlha, ba mpōna, ba tšhaba. Ka rakisā wa monna, ge ke tšō mogomēla, ka hwetsšana yo a tlogile. Bjaale ge ke mmotšišā gore yola wa goba o le naē ke mang, o wa gama, aye, yêna e šu a be le motho. Bjaale ka mmotšā gare ke mmone, aye, nkabe ke motšeele selo. Ka mōhomolēla. Bjaale ke a le tšibisā, ka baka la gore ke kyale, ke ija dilo tša batho. Nkaba

875

K34/82

1068

ka bolaya ke dilo tša batho.

2358 O ngeletsä mosadi. Bjale ke nyaka go bitsä batswadi ba gagwe. ke bona ke tlê ke ba tšibise taba e. Batswadi ba gagwe, bany, dia kwala, ka baka la gore mosadi ke palabadi ma banna ba gotlala. Ke moka a ya a bitsä batswadi ba mosadi. A baka ba gona, ka gore se bitsetsiwa se a tšhoša. Ge ba fitlhile aya go bona, le bitsä ke nna, ka baka la phupanō ya ka le ngwana wa lena. Dia kwala, re ka kwa phupanō ya lena. Ngwana wa lena ke sephoko, monna yo mongwe le yo mongwe wa mmoto wa mabotana o wa motseba. Ga yona ^{monna} mosadi yo we, a šetsēgo, go rōbala naē. Ke llê dikgomotšä batho. Bjale ke bōma gore dilo tše we, dikaba tšä mpolaya. Go tloga lehono, ke moka ke kgaogana nā. Ka ngwakhony wa gagwe, nka se sa tsena, gammōgō le dijō tša gagwe, nka se sa ja. Kobō ya bošego ke tla rēka ke rēkela ngwana yo waka. Ngwako ke tla aya ke a gēla ngwana yo waka. Mmagwe, tsä mosegare, o tla rēkela ke banna ba we ba gagwe. Go gaba ngwako ke go rōbala ka gore ga ōna. Ke moka ke mantšū a we, ke le botšego ōna.

2359 Boetsä pelo fase, goriale ke batswadi ba monna. Batswadi ba mosadi, a bona molomo, o we, ba ka bolabolago ka baka la gore ngwana wa bona, o na le phōšō. Ba we, ba lekago go bolabola, ke ba monna. Ba leka ka maatla, gobipa bipa, empa a seke a ba dumēla.

875

K34/82

1069

Batswadi ba moradi ba laêla ba tloga, ka ntlê le polabola. Ba ile ba tloga ba swabile, ka baka la diphōsō tša moradi wa bona. Ba bōna ga botse gore lerato le fedile, gare ga ngwana wa bona le monna.

2360 Batswadi ba moradi ba ya go rapêla, mogyonyana ku bjala. Ba ile ge ba fitlhile gae, ba e kgopola. Papago moradi, aye, go monagwe, ngwana wa rena, o na le phōsō. He rena ka ditšebê re a dikwa, bjaple mo we, go bolabolago mogyonyana o wa kwala. Ke nnete moradi ke polaišane. Bjaple dirra bjala, ro leka go rapêla, dibi tša ngwana wa rena. Mogolo gob yo mongwe, dre, go leka noka a se go tshela. Ditla no re zita, ra kgōna re lese-tša. A dirra ka mogywa o we, monna, a mmutšitšego ka ôna.

2361 Bjala bja go rapêla mogyonyana. Ba rêtša batho ba go swala bjala. Ke moka ba ba roma le yo mongwe wa bakgalabje go rapêla borinyi bja ngwana wa bona. Morumiwa go ile gwaba Sepedi Pōpêla. Re a go roma mogyonyana, ngwana wa rena, e singetšitšê monna wa gagwe kudu, go fitiša trinyō ya batho. Bjaple sepela o re rapella, mogyonyana yo we, wa rena. Ba swala dirra, ba sepela, ba ya ba fitlha. Ba tlhakanetši ba ba tlhakanetšū. Ba fitlha na bjō, ba bo rorêla kungakong. Ke moka ba a lla ba gōgadi magogo, ba trena ka ngwakong, ba dula godimu ga ôna. Ba iša maduma, maduma a bona, a a mogêlwa.

875

K34/82

1070

2362 Re rumile ke ba ga Kaganya, baitšō retlê go rapêla bošāedi bja ngwana wa bona. Ba bitša monna, a tla, a dula mowe, a theletša se bitšōtšwa. Bjale ba thōma go mofandisētša. Re bōna sepedi o re, o rumile ke ba ga mahgolo wa gago, bare ba rapêla bošāedi bja ngwana wa bona, ka bjala bjo. O ile a homola sebaka, mowe papagwe, a goba a boeletša go bolabola. A re, o wa bōna ngwanaka, ke molaō wa naga e. ~~Ge mosadi a ile, a dira phōšō,~~ bjale batswadi ba bōna, gore ngwana wa bona o nyele mhogobeng, ba dira bjata ba rapêla. Ba ga mahgolo wa gago, ba rapêla, ba rapêla ku bjale. A baka ba rapêla ka seruiwa, a owa, ba no fêla ba rapêla ka bjōna. Ke wena o ku rapêla-go ka seruiwa

2363 Manganga le tswarelō. Monna o ile, a re, ke a dikwa, bjale a ke dikwe tšōna. Ka baka la gore, a ke na molato le bafga mahgolo. Nkabe go rapêla morinyi, le hono nkabe ke bōna ga botse gore, o kwile, a ka sepe a troga a boeletša. Gotlhwā helia ke lupile. Bare, o wa kwala, fêla a o kwale. Ngwana ga dirile molato o dirêla batswadi. Ke bona ba we, ba swanetšego go rapêla gammōgō le go lefa go lefa bona. Bjale wena le hono ke wena monna ka gobane, o na le lapa la gago. Ke mhogwana o we, re gobegago taba e. Bjale fetola taba e.

875

K34/82

1071

Ke a dikwa, bjale ngwana wa bona, o tla latlha mokgwa wa gagwe. Mo we a re tsene, o tla no bona bona batswadi le moredi wa bona. Fêla pelo yaka ga ya lokologa, empa ka baka la thapêlo e we, ya bo makgolo, golukile, ngwana wa bona ke morwaretsê. Fêla ge a ka seke a tlogêla mehgoa ya gagwe, gona nku se sa kwišiša.

2364 Ba ba tihabêla kgomo. Ka morago ga mo monna a swaretšê dithapelo tša we. Papagwe, a mmotšê gore o swanetšê go fatatšê madi. Ka ôna ba ga makgolo wa gago, ba tlê ba bônê, gore, o ba swaretšê. Ka ntlê le mo we, ba ka seke ba kgolwa, dipelo tša bona, di tla dula di na le lehuto. A dumêla ba ba tihabêla kgomo. Ba botšê sepedi gore molato o fedile, fêla le bona batswadi ba thušê kudu gore laiša ngwana wa bona. Kgomo ke ya go leboga dithapêlo tša ga makgolo. Dilwago diya ga tihanana mmotla o ga tihane le mpja malebalong.

2365 Batswadi ba mosadi ba thaba kudu. Bjala bja gorapêla molato ga mokgonyana a boke bo goma ba-ila. Ba tlhwa ba e nwa bjala, ba tiya le ditlhaa ka nama ya kgomo. Ba-rwadi ba bjala, ba bula difate, difate tša bona, tša bulêga. Ba ba fa mpha-pha o mongwe, ba rwala. Ba ya ba bega batswadi ba mosadi, ka ôna. Ke moka molato wa fêla o tla no we. Monna a tsena ka ngwakong wa mosadi.

875

K34/82

1072

A la ttha bophoko, ba kwana le monna wa gagwe.
A phoka bja~~le~~ ka basadi ba bangwe

2366 Bophoko ka theko e nqwe botlhagisa tlhalano.
Ke bophoko bja go rutla motse. Ke go rōbala le ba-
na ba mosadi. Mogolo a ka tšeya mosadi, moratho le yēna
a tšeya wa gagwe. Ke bana ba motho, ba kwana, bja~~le~~
mogolo a swanela go rōbala le ~~mogolo~~ ^{mosadi wa moratho}, ka baka la gore, ke
matswale wa gagwe. Ke moratho yo we a swanetšego
go rōbala le ~~mogotšū~~ ~~mogolo~~. Ye a sa phela, a swanē-
la go rōbala naē. A ka rōbala naē, ge a hwile. Bja-
~~le~~ ge a ka rōbala naē, mogolo a sa phela, ke moka
ba ka se sa kwana, ka baka la gore, moratho o tlanya-
tša mogolo. Bja~~le~~ mogolo o tla nyakišišū gore molato
keng, a nyatša. Ye a ile a morwana, a na le mosadi
wa gagwe. Ke gōnu a tla bōnaga gore nyatšō e la
e tšwa mo. Iēla, a ka seke a molifiša, taba hgo-
lo o swanetšō go feta le mosadi.

2367. Bja~~le~~ ka Mageketla Mabakane le Mpja ngwana
na Sāai. Mageketla o be a na le basadi ba bara-
ro. Mosadi wa pele ke Matsiē ngwana Raganyas
wa bobedi Matusu ngwana Mpholuxane, wa boraro
Mpja ngwana Sāai. Bja~~le~~ Matsiē a ba le bana
ba ba batlhunkuna. Mogolo wa bona ke Tlêpatlê-
pa goba Mmaeng, Mabjale le Mogaga goba Mameele.
Bja~~le~~ mogolo wa bona, o ile a hwa a sena le phū-
šō. O hwile a na le mosadi ngwana Thobetšane

875

K34/82

1073.

2368 Mabjale a rōbala le mogatša papagwe Mpja. Mosadi yo we, e be e le mokokotlētō, ke gore wa botšofadi bja gagwe. Monna wa bōna a sepele bošego motšeng gona le mokgwa. Ba banyana a banya maanō, maanō a na le yo mogolo. Mabjale o be a sena meraba ge papagwe, a moroma, le go ngunanguna o be a ru divi. Bjuale mokgalabje, a le moga gore, morwa wa gagwe, o kwana le mosadi. A ~~sepele~~ a tshedisa pefō. Ge a leka lapeng la Mpja le gotloga ga nyake gotloga. Ba thaba go fitiša go thaba. Bjuale ka tšatši le lengwe, o ile mo a leka mowe, lupeng le we. Mokgalabje a mmitšū, yo a raba a raba ka molaō, ure, tama. Ke moka are go yēna, ke ya go roma, ke, matloumeng. A thāma go šošopanya matlhong, a inamēla fase, a ngwaya thōyō. Go lukile ngwanaka, motho yo mongwe, ŋo, wa go tšwa gōna, ke tla roma yēna. A tloga a thabile, a boela ka lapeng la mosadi.

2369 A morwara ka ngwakhong wa Mpja. Ka tšatši le lengwe, gobe gona le bjala. Mokgalabje yo we ge a robetsē ka ngwakhong, a tloge. Bjuale ke kgale, morwa wa gagwe, a diš papagwe ka mowe a ya go go rōbala. Bjuale a mmōna a yo rōbala ka ngwakhong o mongwe, ke moka yēna, a robala, ka ngwako wa Mpja. Bjuale ka tšatši le lengwe, a napa a setayišwa ka ngwakhong wa ngwana Mpholwane. Morwa wa gagwe, a di yo kwa gore, mokgalabje, o robetsē ka mo. Ke

875

K34/82

1074

moka a ya a tsena ka ngwakhong a robula. Bošego, a tšoga, a ya ka ngwakhong wa ngwana Saai.
A ya a tšwara morwa wa gagwe.

2370A mogafêla Mpja. Ka morwana a tšoga a bitša banna ba gabo gammogô le batswadi ba mosadi. Ke moka baye, kowa bakgobakane, a ba botšha gore, ke fapantšhe ke ngwana mole mosadi yo mongwê. Bošego ke tšwere Mabjale ka ngwakhong wa Mpja. Bjaale ka goriale mo we, nka seke ka tšeya lerumu ka sethaba. Bjaale ke lebitšeditšhe gore, go tlogalehono, ke mogafêla mosadi yo, ka baka la gore ba ratane. Ba leha ka maatla go kgulu mokgalakhe, bjaale afe, mo we ke bolabotšego ke moka go fedile. Ke mosadi wa gagwe, basadi ke tla tšeiša ba-ratho, yo o humetšhe ke yo nō. A fetšha polabolo ka gore, ka tsena moreyo, le ngwana waka a tsena moreyo, o we go tšenago nna. Moreyo gona le burithō, a ka seke a tšwa tšwa a dula phefany.

2371 Yo mogolo o gata nōgana a e bōna. Le a kwala, bjaale e, ga se nōgana, ke nōga. Ka baka la gore ke moreto waka. Geela e be e se moreto waka, nkube ke lebotšha gore le a kwala. Moreto waka o mponetšhe. A onapê, o gole, ke boelê fase. Monna yo mongwe wa bogologolo, o ile a tšhayalêla leokana, la re, go goka la motšhabu. Go bjaale a ke nyuke go mmoetsā ka teng, ke nyaka fêla gore a

K34/82

875 dula le moradi yo wa gagwe. Ka morwana nkare moke ehwa la tšeya bosola la beya. Motlhomong go hwa yena, la re, o bolaile ke nna. Bjaale ke moka a ke sa nyaka mantšu a mangwe. O wa nkwa ngwanaha, pelo yaka a e na sehgapji. Feta le moradi yo, nna ke godile. Ke moka ditaba tšu bona, tša fêla dietla mo we. Mosoguna a dula le mmame wa gagwe.

2372 Mpja o llê molokella. Molokella ke le tswai. Nana, goba morôgô o moname le o mongwe, ge bare, o wa tsefa, ke gore, ona le molokella. Bjaale molokella o we, ke wa go tšwela pele le bophoko. Molokella o we, o bolwabolwago, ke gore, o ile a thoma go rōbala le Mameele moratho wa Mabjale. Moradi gore ona le malalamube, ba mmōna ka morula. O re, ge a tihaba marula, ke moka a kgatê kyano, a e beele goie. Ke moka a wa rwala, o utêla Mogaya sekhung sa bona. Ke moka a šale, a bitšêla makgapêla. Ge ba tlilo re ba nwa, ke moka ba fapana nna. Tšatši le lengwe le le lengwe, molaš ke ona.

2373 Mabjale a nyuka go bina gore makuto keng. O ile a ba le legono, ka baka la gore, e be ba fobana Mogaya yena, a tagilwe. Bjaale ba seke ba tseba gore, yena o nwele kae. Kganthe o ya a e nwa bja se-kutapa. Ka tšatši le lengwe, a tihaba morula, a dira bjaale ka metlha. Ka moragô ga dijô, monna are, ke sa etêla noheng ya mounwana le hono. Ke bitšitšê

875

K34/82

1076

ke mogwêra waha. A re, ke a go tšeba mo oile mo we,
a o boe. Gona le mahokong ko wa mašemong, a be o ka-
ya wa nwa, wa kgona o tloga. Ke nnete go boya gona
a ke boe, ka baha la gore o ya a nkhoša. Ba
ya mašemong, ba nwa dipôpa tše we. Ke moka monna
a sepha leeto la gagwe le goya mongwana.

2374 A boya bošego a tla a ba swara. Mungwa-
na, o be a era, ge a baêla borwa. A ka a fitlha mo-
ungwana, o ile a tšhwa tšatšaneng, a tšhwa a kgopêla
merula ya gona. Ge merithi e phuthuma, a boêla ga-
e. A fitlha a utama, go fitlêla letšatši le dikêla.
Ge letšufi le swara, a ba tamêla kyaufsi le gae. A kwa
monna yo mongwe, le mosadi ba bolabola. A ba tamêla,
a kwa lentšiu la mosadi wa gagwe le la moratho wa ga-
gwe. Bjale wa mosadi a re, nna a ke nyake go lala ke
kokona ke mafika. A siê, ka nywahong, a ka sefhe a
tla lebono. Ke moka ba etetšana, ba fitlha bu tšena
ka nywahong. Ke moka a fitlha a kokota, mmuledi a
tšhoka, a bulu ka nši, a hwetšana moratho wa gagwe
ka nywahong. A motšeele kobô ya gagwe, a molesetša
a tšwa.

2375 O nthotšê kgwara, gopiale ke mabjale. O ile
a bolabola lentšiu lewe, ka moragô ga mo ba ile ba
alwa kudu ba lwêla mosadi yo we. Papago bona
o be a hwile ka le baha lewe. Bjale ba sola ma-
bjale, ba re molesetšê, a fete naê. O gopola gore

875

K34/82

1077

papago e be e le setlaêla, a o wa, e be e se setlaê-
la. O ile a go ngaletša ka yêna. O bone gore mo-
sadi a ka seke a go ana. Ngana a Hêla naha
ya mokhura re a setha ra mofa.

2376 Mogaga a feta le naha ya mokhura. Mogolo a
boêla bo-gopeng. Ka tšatši le lengwe e kwa botlho-
ko, a tšwa ka ngwakong, bošego a ya a ba tšhubê-
lla ka ngwakong. Ba ile ba sa robotšê, ba bôna le-
redi, bjantle ge bathêna go mahala, ba bôna e le
ngwako wa bona o e swa. Bjantle ba tšwa ka ngwa-
kong ba tšhaba. Motšhubi aye, ke le upile, sepeleng
lo aga wa lena ngwako. Mogaga le mpja ba bôna ga
botse gore a la agwa, ba tšhaba. Ba tšhabêla Maru-
leng. Ba ya ba boya ba na le ngwana leina ke Ma-
runthwane. Ba hwetšana mogolo a tiere mosadi, bare
ke Mahédungwana Pôpêla.

2377 A dula le mosadi yo we. A ka a dula naê,
le baka le letelele. Maburu e ile a fitlha ka bu-
ntši mo nageng ya gešû. Bjantle mahgowa a sepela
le batho, ba we elego matsôgô a bona. Mpja a tšhaba
le dikompo, a napa a ile. O tla botša mang, ba-
tswadi ba mosadi ba tseba e le matlhologadi. Mabjale
a ka seke a mmotša. Kudu batswadi ba gagwe, e
be ba tla kwa ge ba botša ke Mabjale ku bakala
gore papago bona o ile a mogafêla matlhong a bona.
ke yêna Mogaga a kgaogana, ke ge a šetše a

875

K34/82

1078

tšere wa gagwe mosadi yo we e lego Mokopane ngwana Raganya. Pokolo ke ya mang, pokolo a e na mang, ke pokolo ya lesoka. Ke moka ditaba tša bona tša fêla di etla mowe.

2378 Ba-dimung a zona ngwaneno, le hufa la ntšhe ke le legolo. Go bo-ima kudu, ge mogolo a ka siba seolo wêna wa tla ka gotswêga, le gofogotšha dintšhwa. O ra kwa botlhoko bja go-siba go di-rêga kudu ge monna a elwa le motho o šele, e seng ngwana wa mmagwe. Motho o šele, o tla kgôna gobega ngwana wa mmagwe, ke moka ba lifiša motho yo we. Bjašle ngwana wa mmago, o ka sešhe wa kgôna go molifiša le gôna le tla fapana le ka sešhe la kgôna gobegana ditaba. Tšhalo ya mohuta o, a se mong tšhalo, ka gobane tšhalo ke ya gogapa dikgomo. Ke monna a ngaletšago mosadi, bjašle ka goriale mo we, a ka sešhe, a kgôna go gapa dikgomo ga batswadi. Mo we go dirêgaga ke gore, dikgomo tšê tša goba di molebane gore, a tšê mosadi ka tšona, a ka se sa dibôna, mogolo o tla tšeya wa gagwe mosadi ka tšona.

2379 Bjašle molaudiši wa ditaba tša Matlale le Keyakometšha Iselane ke Sepedi Popela. Ditaba tšê we di swetšwa mo 2351. O tswaletšwe mo nageng e. Mphatho wa gagwe ke lengana, Bjašle tša mpja di laudišitšê ke Ntlaišeng Šaai, ka-itšedi ya mpja. Le yêna e sale lengana, o tswaletšwe mo.

875

K34/82

1079

2380 Mabjale Mabakane, a laudisa tše tša ka fane. A re, le ge gongodilwê rena balata ka mattakaleng a ka gôdimu. A gwa thôma rena, go thomile ra mogolo wa gago. Ge a riak, o ra nna mongodi. Bjale molaô o tšwa ka mošate, rena balata re a mogêla. O seke wa fo ngwala tša bangwe, tša geno, o sa ngwale. A owa, ke a ngwala, Bjale o ke o mpošê tše we o dingwadilego. Ke ngwaditê tša sekwai ge a tšeya mahgolo wa gagwe Maponye le ge a tihadiša Mokgatli. Ke moka o ngwaditê tša tšewe, ka dumêla. Se-ema se, sa mošibi wa solo ke mošafi wa sôna, o wa se tšeba gore se ile sa tšhaba ke mang, Kare a owa, a ke tšebe. Ke taba e we kerego, tša geno o wa u-ta. Ntaudisêšê mokgalabje, ^Are, ngaka ya tiya mma a se ngaka. Ke riak kepa gore, o ka seke wa ngwala. A owa, ke tla ngwala.

2381 Mabjale a tšwela pele le taudisô ya gagwe le tša mong kgoši sekwai. A re, ke laudisa ka baka la gore, o hwile. Mo a be a saphela, e be nka se ke ka laudisa. Medirô le mekgwa ya motho, e a nêgwa ge a hwile. Letšwêlê re mama re šiedišana. Yo we a ilego a go bonêla letšatši pele, ke pupago, e bile ke monna wa mmagwe. Bana ba komana boloto, bogôši ke go bopanana. Moloto ke gore bana ba mošadi. Monna wa mmagwe, ke gore ke yêna yo we a tla go mpwara ka tihôgô ge a hwile, a mmoloka, ge

875

K34/82

1080

papagwe a huile. Bjaqle rena, matšwa-gastri, re re bana ba kgoši re lobaka ka moka, yo we e tla bagokgoši a re motsebe. Bana ba motho ke diphala, ge ba ka gobagana mothane mphatlha o wa lla.

2382 Bjaqle ka Sekwai le Malepeng ke bona ba ga Mohlabe, bana ba mosadi. Ba fapana ka baka la go siba sêlo ka sethii. Sealo ke Madirê ngwana se-kgobêla. Ditaba tša bona ke dingwadile, bjaqle le-hono dingadiwa ka baka la phapanô ya bana ba mosadi, ge ba fapantšha ke mosadi. Molaô wa tšwa ka mošate ba lata re a mogêla. Bjaqle kgoši e we ya ga Mohlabe, e ile ya swara moratho ka ngwakhong wa Madirê.

2383 A nguletsä Malepeng ka mosadi yo we Madirê. Mogolo-golo yo mongwe, o ile a šiya seema se, kgomo go tšhabana tša šaka ka lethii. Bjaqle se bolabola fêla bo moloko, e seng ngwana wa mmago, a owa. Malepeng e be e lelekgothwane la bona. Bjaqle buratho ka moka morena Sekwai, o ile a ba tšeiša basadi fwa šala le kgothwane. A nglošetšä Mpijefe ngwana Mašum. Basadi ba bangwe, ba nyaha kudu go lwešantšha bana ba batho. Madirê a la Malepeng malaô. Ka moragô a ba swara. Bjaqle ke ge a bšiša moratš gore, ke be ke sa gološetšitšê mosadi, bjaqle o ngantšê.

875

K34/82

1081

2384 O sefhe wa re, o e bona e tihotša wa e nametša le kgwara. Mokgalabje, o be a dutši a belaëla, ka baka la mosadi yo we. Ka baka la boopa bja gagè. Ka gore, gobe go kwalagala gore, o hile a ba lempa, bjaqle mpa e we, ya gagwe, Batswadi ba ntšha. go tloga ka tšatši le we, a goba swara ka lona, go tihotša ga gagwe gwa fola. A re, o wa kwa ngwana wa mma, gotloga lehono, o swametšie go feta le mosadi yo. Nna ke tla feta le yola, ka goba ke go tšeisä yêna. ~~A gathinêga~~, a tihoka le lentšiu le we, a ka le bolabolago. Ke reale ka baka la gore lehufa le tla fêla pelang yaka. Nna nka sefhe ka etšä yena, ke moka gotloga lehono, ke ngwetši wa ka. ~~Ke~~ Ke moka o tla bôna re goma, re kwana gapê. A o wa, a napa a feta le mosadi molato wa bona wa fêla o e tla mo we.

2385 Molaudiši a tšwêla pele legodaudiša tša se pale le Thobêla ngwana Marimur. Ke ile ge ke fetša taba ya Maleopeng le Madirê, ka tihaba se-ema sa gotihotša. Se we ke itšêgo, o sefhe wa re o e bona e tihotša, wa e nametša le kgwara. Ka ba ka tihaloša le pelaelô ya motlhotši. Bjaqle, ka moragô ga mo Maleopeng a hwile, a swara mogolo wa Maleopeng, ka ngwathong wa Thobêla. Le yêna sepato ke moratho wa morena Sekwai. Thobêla ke yêna mosadi yo mogolo, ke gore mohu-nagadi.

875

K34/82

1082

2386 Sepalo o ile a lefišwa ka kgoma tše nnê. Bjaale moiatso keng a yo moiefiša, kgantšhe yoia o ile a mongaletšā ka mosadi. Ke mokgwa o we go tlišabiwago seema se we sa gotihotšā. Ke gore yola wa pele, o be a se kapelong ya kgōi. Bjaale ga yo we, ~~are~~ o pjalile komana. Ka goriale mowe, nka seke ka kgōna go ngaletšā komana. Taba kgōna o swanetšē gofela. A moiefiša kgoma tše nnê, ka goriale mowe, ~~o be are~~, o wa motlhapholla le gona a ba a bolabola le gore, ke moka ke lehu laka. Ka nnete, ka moragō ga ngwaga, a napa a hwa. Meluō ga e na boemō e fetoga fetoga ka baka la bajka mošate. Go bolwabolwa bjaale, ka baka la gore, taba kgōna, ke gore moratho a napē a fete le mosadi. Ke moka taba tša bona, tša fela ka mokgwa o we. Sepalo a šala a dutšī le Thobēla.

2387 Gofutswa, taba ena ya gofutswa, a e baka tlhalano. Fēla gofutswa gona le lešpana kudu. Ge mothepa a utswa e le gore, e šu a lošiwē, o kwa ba moēpa ka gore, o tla tšeya ke mang. Fēla le ga go le bjaale, a ka seke a ba le-gakwa, o tla no tšeiwa. Le baka la gofutswa motho wa gofutswa ga le gōna. Ka gobane le ge o ka leka gore, motho yo o utennē, ka gofutswa dilo tša batho, a ke sa monyaka. Le-

875

K34/82

2083

ntšū lefere, ke mpja ya gago. Ke nnete ke mpja ya gago, o tla mofella molato o we wa gagwe, wa bohodu. Ka gobane lebaka ka moka, ge a etšwa le dilo tše we, tšā gofutsiwa, o be a etla apeya, o ija naē. ke ge o be o sa ditsebe gore, ke dulo tšā gofutsiwa, ga gona taba, o swanetšē go mofella.

2388 Gofutsiwa go abetšā. Motho wa gofutsiwa o swanetšē go tla go bēlēga ngwana wa gagwe wa go swana naē. ~~ke ge o ka fokwa bane,~~ ngwana wa mohētē o wa utšwa, wa nyakišišā, batswading ba gagwe, o tla hwetšana yo mongwe wa bona a utšwa. Ka gobane gofutsiwa ga se ga basadi fēla, a owa, le monna o wa utšwa. Bjaqle monna a ka betšā ngwana wa ngwanenyana, goba mosadi go wa motlhankana. Diie pele le morago ke phefō ya marega.

2389 Bjaqle Ka Seja - dipudi Moyeng. Motho yo ke monna, bjaqle leina lewe, o lehwetšane, ka baka la bohōdu bja gagwe. Mong leina la gagwe ke Khašane. Ba ile ba molemoga e se leno, dipudi tšā batho difedile. O be ayre, go bolaya pudi, ke moka a tšwiē, a tšee mohgopa le dikgwatla, a difakēlē ka moleteng, ke moka a diphušetšē, a tšwile nama a išē gae. ~~A~~ Thōgō le yōna, o be a ripa, fēla yōna, o be a ija bošego. A bōna

K34/82

1084

875

gore go dula ka gare, ga motse, di a tswenya, ba ka ba ba phakiša ba mmōna. A tiya motse wa gane, a e tira modula thoko.

2390 O seke ware goputwana ware, a ba gobone, nonyana e ya gobōna. Nonyana ke batho, ba we a lego ba fiti ba trela. Ka tšatši le lengwe, ba fiti ba trela, ba mmōna, a rakiša pudi. Bjaqle ba manalla ka motlhare, ba lebella. Ba bōna, a e twāra, a e bolaya ka molamo. Ke moka a e gogēla ka nokaneng ya mmakana. Ba feta, bafere, ge ba fitlhile gae, ke moka ba thōma, go laudisa taba e. Bjaqle bakeng sa nonyana, bafere, o seke ware, ge o bolaya motho, ware, a o bonwe, diēma ka mere di gogobōna.

2391 Mong wa pudi a nyakēla, a seke a e bōna. Bjaqle o ile kowa, a langwilē, a kwella, ba bolabola ka tšatši pudi. A o wa, a ya ga ba bōni, Ba mopūpa, mowe, pudi ba ilego, ba bōna e gogēlwa ka gōna. Bjaqle ka nnete, ba bōna madinyana, empa gofeka go thatswa, o likile. Bjaqle ba bōna mogongwe, dintši dingōnga, ge bafere ba ribulla le tlapa, ba bōna mogopa gammogō le dikgwatla. Ba goma ba ribēga le tlapa. Bjaqle ba mmitsā a tla, ge a fitlhile, bafere, go yēna, re-re tla o re bontihē. Ge a feta, a phušulla mogopa le dikgwatla gammogō le mala. Bjaqle afe, re go bitšetrā taba e,

875

K34/82

1085

ka baka la gore, ke kgaufri le gae gago. Bjaqle ba boni bure, ke yêna monna yo ra gommôna a rakisa pudi, a sobella nayô, mola. Ka moragô a e swara, a e bolaya ka molamo. Ke ge re bôna a e gôgêla ga ka mo. Se diwe, bjapwa bja tima.

2392 Ba mojifisa ka kgomo le pudi. Ka moragô gamo boile bjapwa bja tima, ba motlogêla a le bjaqle. A šala a roma sa gagwe, sebaka. Bjaqle ge se fitlhile, Masumu moutswetswa, a re, sepela o mmotse, pudi yuka e tšôna ka kgomo le pudi. Ke moka goma, a ya a mmotša ka mokgwa o we. Monna a napa, a dintšha ka sôna, sebaka se we. Molato wa gagwe, wa fêla o e tla mowe. Mosadi wa gagwe, gaka a re, o wa motlhala, ka baka la gore ke lehodu. O ile a no mopapeela, Ba dutši bure, monna wa gagwe, ke lehodu.

2393 Leabetsa le a fitisa. Bjaqle seja-dipudi a betša (gogotsa) ngwana wa gagwe, wa ngwananyana. Yo we leina la gagwe e lego Matlale. Mothepe o, o ile a thôma goputswa e sale yo monyana. Bjaqle bohudu bja gagwe, bo sa kwale, ka baka la bonyana bja gagwe. A hwetrana ba a negile ditlo, ke moka o wa rwala. Bjaqle mong wa tšona o tiegetša. Batwadi ba rapêla, di a fêla. ke leê ngwana wa lena. A ba molae, ka baka la gore ba ya ba ija naê. Ke moka ngwana o tšwêla pele

875

K34/82

1086

le modirô wa gagwe wa bohodu. Matsatši a mangwe ga bonwe, matsatši a mangwe o wa bônwa. Ke moka ba rapêla difêla. Ba ba tswarêla go ba lifiša, ka baka la gore ke ngwana. Bjaale mahatšô, ngwana e šu bakwê a lla. Ba motiya ba mojgalemêla taba e we.

2394 Lebaka la mo e le kgarebe. Bjaale ka tsatši le lengwe, a utswa kgogo, a ya a fa papagwê. Papagwê a le boga ngwana wa gagwe. A peya ba ja. Mmago mothepe, a ka a dibôna, ~~o~~ a fo mahala fêla ge a hwetsšana nama ya kgogo. Bjaale a thôma go butiša gore, nama e, ya kgogo e tšwa e lekae. Papago mothepe, ~~o~~ ke tšô rêka. Ke moka o thomile, gotlhwa le kotliwa a le gotšhabe. O bolabola bjang, kgane o wa ntšopolêla. Ke ra gore o rekile ga mang. Kgane ke molato, o utshetšago, o ile wa bôna ke utswa, n kabe o saka wa ntswara. Mosadi a gana le goja nama, bôna ba monna, ba tšeya, ba ja le morediê.

2395 Matlale a utswa kgogo ya matlhafane. Leina ba napa ba morêla gore ke matlhafane. O tšô utswa ga nakowa, motseng o la a goutswa pele. Kganthe, mong wa kgogo, o dutši a nyakêla kgogo ya gagwe, ela a goutswa pele. Bjaale ba ile ba e nwa, ~~bjala~~ bjala malebana le motse, ba bôna motho, a e ya. A fitlha a gašetša dithorô, kemo-ka tša kgobakana. Ge ba dutši ba lebeletšê

875

K34/82

1087

ba bōna, a swara kgogo. Bjate ya mongwe a molata. Ge a mmōna, a fakēla kgogo ka ngwakong, ee tswalla le bati. A se ke a tšhe dišā phēfo: a feta, a tla a boēla bjaleng.

2396 Ka mabanyana a ya ee batsā beng ba kgogo. Ke moka mong wa kgogo, a ya go lalla. Mo we talong ya gagwe, a kwa mosadi a omana, a omanēla kgogo. A ba batsā gore ka moswana le tla ba le se-ka tša marete e matlabo. ~~Ja~~ Kganthe maseleledi o laletšhe dipolabolo tša mosadi. Ka moragō ga mo we. a boēna ka lapeng, a hwetsāna papago mothepa a ripe-lla kgogo ka pitseng. Marumi, go riala ke maseleledi. Ba thōma go tšhoga. A re, ke tlile mo ke nyaka kgogo ya ka. Mosadi ka ge modirō wa bōna. o mo-releka, a re, ke bōna ba apeya e ngwe ga na mo we ya matlhafane. Ke yōna kgogo e we ke nyakago. Motalabjē wa batho tshetlo ya hwa le moludi. A rwala mafopa a yōna a tloga ka oina.

2397 Moutswi a romēla sebaka ka moswana sa gaga go ya go rapēla. Sa ya sa fitlha sa bolabola mantšu a we a rumilwego ka oina. Ba mo fetola ka gore ke molato re monyaka dipudi tšhe pedi. A goma a ya a mmotšā. Bjale a ntšha dipudi tšhe pedi a lefa molato ka tšōna

875

K34/82

1088

ke moka molato wa fêla o e tla mo we.

2398 Matlale ge e le mosadi a tšwela pele le goutwa. Mothepe yo we a šita motho gore ke le hodu. A lošwa ke monna wa ga sehgotha yo we le ina la gagwe, ba go ba ba re ke Teka. O ile a no mo loša a tšaba gore ke le-hodu. Bjale ka ge e le modiro wa gagwe, a ya a tšwela pele le goutwa le ge a le bogadi. Monna wa gagwe a lefa melato ya gagwe ya go se fêlê, ya goutwa mahaya a batho dirapeng tša bona. Bjale buntši bja batho e be ba mmipa, ba sa nyake go mo utulla ka baka la se tšwalô. Fêla ge a ka ya a utwa ga motho o šele, ba mo utulla, ba ba ba mo lifita.

2399 Bjale kutoš ya Matlale ya tena batho, ba thôma go mo šadiša kgakala gore yo mongwe le yo mongwe gore a mo tšebe. A tšogêla mašemong e sale ka morwanyana. Ke le-baka la le-tšha bula. Mosadi yo mongwe le yo mongwe mo la borago, o swanetše go ya mašemong go kga morogô. O be a fa fêla a e ya e roba mahaya a serapa sa kehapa sebaše. Mong wa tšhemo a no fêla a belaêla. Ka tšatši le we le yêna, a tšogêla mašemong go kga morogô. A mo hwetšana a rôba, e e -šumi. A thôma go ga kanêga. O dirang

875

K34/82

1089

mo se rapeng sa ka. A owa, e be here ke kga morogô. Wa kga morogô le maheya ke mo kgô mang. A se ke a fetola. Mong wa tihemo a tihaba mokgoi batho ba mo tihologêla.

2400 Ba swadiša Matlale maheya le morogô, ba mo isa bogadi bja gagwe. A fitlha a rola seroto lapeng la mmatswala wa gagwe. Ba re go mmatswala wa gagwe, motho wa gago šo, re mo hwetšane a utswa ~~mabêlê~~ a, le a bônago. Mong wa tihemo a swala se-rotô sa gagwe se le fêla, a boêla mo ragô. Bjale ba ga Mokgahla ba šala ba romêla sebaka sa go rapêla bo-hudu bja ngwetši wa bona. Ba fetola sebaka go re sepela o ba botšha ke molato. A ya a ba botšha mantšhu a we a molato.

2401 Ba ga šekgoka ba bitšha batswadi ba mosadi. Batswadi ba a tla. Mong wa mosadi a re le bitšha ke nna ba ga mahgolo, ka baka longwana yo wa lena. Ba tšo mo swara a utswa ~~mabêlê~~ a šekapa bjale ka romêla sebaka. Ba tšo fetola sebaka ka go re ke molato. Nna ke le bitšha go le tšibiša bohodu bja ngwana yo wa lena. Batswadi ba gagwe ba re dibônê, o be a utswetšha wena. Mokgonyana a re ke a le kwa, bjale le tšebe o molato ke tla le fa bja-le ka ge ke lifile e mengwe. Še a ka troga

875

K34/82

1090

a boeletša, nka reke ka molafella, ke tla mo gafela kgōrō ya ya dira ka yēna se we e se nyakago. A utšha kgomo ya go ya go rapēla. Ba ya ba fetola ka go re molato o fedile.

2402 A goma a boeletša a utšwa mabēlê a ga Mongale. Ba sa dutšhi ba beletšhe go re o sa tihugile, ba kwa mokgoši o tihabwa. Sepedi Pōpēla ge a kitima ka lebelo a tšhologēla mokgoši, o ile mo la a le kgaufi a re ke mang. Ba re ke Matlale. Wa mang. Ke wa Teka Sekgoka. A napa a goma. O ile a goma ka baka la gore ke motlabe wa gagwe. O bone gore a ka ya a ja ke ditšhong. Ba ile ba mo rwadišha gapē, ba mo iša ga mmatšha la wa gagwe. A fitšha a rola mo-kotla lapeng. Ba thōma go makala. Bjale mong wa tšhemo a re šaleng ke be ke tšhitšhe yēna nguana yo wa lena.

2403 Teka a gana go romēla sebaka. Ba mmotšha gore a romēlê sebaka. A re yēna ka noši a romē sebaka, nna ke tennwê go lefa bohodu bja yo mogolo e se ya manyana. Mong wa mabēlê a lebella gore o tla bōna sebaka a se ke a se bōna. Bjale a romēla sa gagwe sebaka. Mouna a re go mosadi, fetola sebaka. A ka a kgōna go se fetola. Ke moka ya ba kgopa nnê. Bjale ke tlo ya ka reng. Sepela o ba botšhe ba bōnê. Gore ba ka dira bjang, nna nka se ke ka kgōna

875

K34/82

1091

selo. A goma a ya a ba bitšā gore, ba itšē
le ka bōna gore le ka dira bjang ka taba e we.

2404 Ba ga Mongale ba iša molato wa Matlale
kgorong ya ga Mohlabe Kgōrō ya ya ya^a mogēla
molato o we wa mabēlē. Ba roma motho wa go
bitšā ba ga Sehgoke ga mmōgō le lehodu. A ya
a ba bitšā. Ba tla le lona lehodu. Bjale mmudi
wa lekgotla a re, e ke re theletšaneng ba bi-
na tlou. Go na te moruba o we re tla go u-
tha, bjale ka goriale mo we le kgopelwa ditšēbē
le melomo ya go ba lamolanya. Mongale motho
yola o monyakago šo. Sehgoke o nyaka ke kgōrō
ka baka la molato wa gago le Mongale.

2405 Dipolabolo tša Mongale. Ke nnete ke
a lla, ka baka la Sehgoke. Mosadi wa
gagwe o tlogēla ya gagwe tšhemo, a ya a
roba ga ba ba-ngwe. Bjale beng ba ma-
šemo ge ba fitša, ba hwetsšana ma-rōbō.
Ba ile ba leka kudu golalla, empa ba se ke
ba moswara. Mothang wa lehu ga go tšibji
ka tšatši le lengwe ba ile ge ba e ya kama-
šemong, ba hwetsšana a rōba. Bjale ge ba
mmutšiša a re, o rōba morogō, ke gore go
kga morogō. Kgakantšhane ya ba maheya. Ke
ge ba morweša ōna, a fitša naō, lapeng la
la mmatswala wa gagwe.

875

K34/82

1092

2406 Ba ga-fêla mo-utswi gore a bolabolê. A ka a bolabola. Ba dira gore a ganetsê. A re ke nnete ba ntwere. Bjale molato ga o tla ba wa feta wa tla mo keng ka gobane ga o gane molato. Ke baka la monna waka, ka gobane a gannê go roma sebaka. A re sebaka se romê ke nna. Nna ke sitilue go roma sebaka ka baka la gore mosadi re ka se kgônê go trena ka šakeng a šupa kgomo. Bjale re ka butšiša monna, a re botšê gore molato keng a sa ka a rapêla molato ~~a e~~ se ka gae. Ke tšê we sehgoša, o ke o bolabolê maikutlo a gago.

2407 Sehgoša a bolabola kganô ya gagwe pele ga lekgotla. Morena lekgotla la ba bina tlou. Molato wa mosadi waka ke ya o trebu. Ka gobane ge ba e tšwa ba mo rwêritšê mokotla ke ba bônê. Bjale ke gannê go roma sebaka, ke dirêla gore mamundi a fitšê taba ya bohodu bja mosadi yo. Bohodu bo a aga empa ka theko e ngwê bo ya rutla. Molato ya gagwe ya bohodu e nte nnê. Maloba ke sa tšwa go lefa a mongwe wa lehapa ka kgomo. Ke nama ya kgomo e we e šu ya fêla, o šetšê a thomile o mongwe. Molato ya pele yôna a ke bole. Motho a se mpja ge la e be e ke ke mpja nkabe ke bolailê. Bjale ke re kgônô a e ntuêlê mosadi yo, a latlhê

875

K34/82

1093

gò utswa. Ke kgopêla kgôrô ka pudi, ya gore ba motiê ka mokgwa o we ba ka kgônago. Molato ôna ke tla lefa. Ba bega kgoši mantšu a monna yo we.

2408 Kgoši ya fetola mantšu a monna wa mosadi wa go utswa. Tayô e kgolo ke se-twapa monna. Tayô e we e swanetšoe go dira ke beng ba mabêlê. O re o lefa molato, e be o ile wa mglesetša a dibolêla pele. Ka morago ga mo o bone gore o gubilê, wa kgôna o mo lefella molato wa gagwe. Bjale go sinya ke ge ba sa mmôna, ge ba mmône a ba sinyi ke molato o wa lifiwa. Lehono ka ge o kgopêla tayô, re ka se ke ra gana, pudi e we ya tayô ya mosadi wa gago. Tayô ya gagwe, e tla ba ya go teiwa ditshelane tše lesame. Bjale molato wa go lefa mabêlê, o swanetšoe go utšha dipudi tše tšhano. Sehgoka a re morêna.

2409 Sehgoka a tšama a ija dikoloto tša dipudi tše tšhano. Pudi ya bo tšhelêla ga e bu-diwi, ka baka la gore yôna ke ya tayô. A owa a ya a dihwetšana, a ditliša mosate, go lefa molato wa bohodu bja mosadi wa gagwe. A šupa ba kgôrô, ba botša kgoši. Kgoši ya re molato wa gago o fedile. Bjale ba patlamiša mo utswi ba mo tiya tšona ditshelane tše lesame.

875

134/82

1094

O ile a sitwa go dula matsiatsi a ma-telele.

2410 Go tija ka tšatši le lengwe go a laya. Go tloga ka lona tšatši le we, a ve wa ba wa tlala owa tlala. Wa ba wa tšhego o wa tšhego o tla ba o ê nayô badimung. A napa a la-tlha monwana wa go utowa dilo tša batho. Go riale ke molaudiši, yo we e lego Tena sekgoa. Ke ba kgōrō ya ba bina nare empa ba ha fase ga pušō ya ba bina tlou. O bulutšitšō ke Mphalē bodikhana. Bogwēra o bulutšitšō ke sekwai. Mphathō wa molaudiši ke letuba. O trualetšwe mo nageng ya gešū. Bohodu bja magatša Teka bja fēla bo e tla mo we.

2411 Bonyela le bjōna a bo tlhagiši tlhalo. Bonyela ke gove go ubēla motho a se na le phōšō nago. O go ubēla a le bjale a go roga ~~ke~~ mašapa. Bjale re hwetšana nyepo e, Ngwana wa mokete bo thakga, a buke ba re ngwana wa mokete bonyela. Mosadi wa senyela ga kgadiwi, yo mongwe a re o wa mkgala, ke moka difeta naē. Bjale kgale ge motho a go nyēla le wena monyele. Ge nhe ke botlhōla, motlhomong o wa setlhōlla. Ka gobane ge o ka fore o dutši yo mongwe afo go nyela, o se na taba naē, motlhomong o go nhega se sengwe, wa geno yo mongwe o

875

K34/82

1095

tla hwa, goba o wa re nyela go tla hwa wa gabo. Bjale mosadi wa mohuta o we ke kubedi, o bjale ka manyane. Manyane ke nonyana, wa o kwa e re nyane, e ya tlohla bjale ka yena mosadi wa kubedi. Motho wa mohuta o we a na molato. Ba tla na tlogela ka morwana, ba e tla go mmutšiša gore molato wa bina e be e le eng, ge a be a ba ubêla.

2412 Bonyela ke le roba, bjale le roba le a ru-tla motse. Ka baka la gore ga gona motho yo a ka kgotlellago le roba. Motho wa bonyela, ge ba bangwe ba swere magane, yena o fo bolabola ka go phetlola. Ge motho le ka re le swere magane yena a fo bolabola ka mo kgwe, go kwago thogô ya gagwe, ke gore a nya ke magane a we ba swerego ka moragô yo mongwe ge a mo fetola ke moka o thoma go raga.

2413 Bjale ka Mauine ngwana Mabakane O ile a tsêya ke ba ga Marumie, ke monna yo ba goba ba re ke lekgoa. Bjale monna yo wa gagwe e be e le ngaka. O be a sa dule gae ka baka la mosadi wa gagwe. O be a sa tlaale, monna le yena o be e mo ubêla, goba mmatswala wa gagwe goba bomatswale. Bomatswale ke wa monna. Be e e metšê

875

K34/82

1096

tlhomphô, ge a sa tlhomphiwi ka matswale ka o thii kganthe ka molaô ke ba-matswale. Bjale bo e bolabola ka batho ba ba-ntši. Motho ga thompiwa o bolwabolwa ka lentšu la bontši. Bjale ka ba bo lena. Papago mokete ba le bitša. Ba matswale ba a nwa. Lena mogadibô le a lê-ba. Bjale mantšu a mohuta owe, o be a sa šumiši. O be a bolabola fêla ka mantšu a go se tlhomphê. Mantšu a go nyefola matšo ke a: - ~~ba go~~, wena a. Tšhupô, ba go bitša, bakeng sa ba le bitša. Wena tla mono, bakeng sa lena tlang mono. A ntiya ka matla, bakeng sa ba ntiya ka matla.

24-24 Lehgowa o ile a beka Maune ge ba be ba dula ga Mmaraheng kgaufi le noka ya Makhutšwi. Naga e we lehona ba e bitša gore ke Ba-lloa. Ba ile ba khuduga mo ka baka la ntwala ya sekororo le Mantšana. Ba ga mo we Makhutšwi mo we go dulago Mantšana, ba šupa gore kgosi ya bona ke yêna. Bogosi ke pula ke molaô wa ba-gologolo. Ka lona le-baka le we la khudugô, ba ga Mohlabe ba khudugêla dikgatšhanong tša noka ya Mounswana le hgorong. Mo we ba go bitšago gore ke kgogo-yalla. Ke le baka la mo go khuduga ba Makhutšwi ba tliho dula ka fase ga thabana ya seragadingwe kgaufi ga noka ya segwai.

875

K34/82

1097

2415 Maune a ba pōo motse wa ga Masimus.
 Mmatswala wa gagwe e be e le Ngwarokwane ngwana
 na Moeng. Bomatswala wa gagwe e be e le Ntisi.
 Ka moka ga bona motlhang dinyao dinyao gile,
 o be a ba ubêla ka moka ga bona matseng, ke
 moka ba tšeya bo sola ba beya. Monna yêna a
 diyo thiba ditišê. O tla ba ubêla tšie nhego o
 wa ba tlholla. Mmatswala wa gagwe ka moswana
 a tšogê a mmutšiša. A gomê a tšogologê gapê, a
 ba ubêlê. Putšišo e ke e be ba butšetša se-
 ša sa mothathathaa. Šeša sa motlhare o we
 mothathathaa, wa kgetla rōna magala ka moka
 ga bōna ba-ō-ri ba mmol mollō ba tla tšhaba ka
 dithase tša ōna. Lekgawa ke ma thaba nage-
 ng, ka gae bošuwana bo a tšoga.

2416 Maune ba mašupa sengwe, a šupa ke
 mmatswala wa gagwe. Ngwetš: e ke a e ba yo-
 mogolo go bo mmatswale wa gagwe. Morwa wa
 bōna o ile a tšeya mosadi yo we, batswadi ba
 gagwe ba sa dumelê. Ba be ba gana ka ba-
 ka la go treba mokgwa wa mmago mosadi.
 Ka baka la bo nganga bja ga-gwe a tšeya
Maune: kehono ge a tšhapolla batwadi ba
 gagwe, o kwa bo tlhaka. A na lentšū le we
 a ka botšago batwadi ba gagwe, o bo-ifa-
 gore ba tlare, re ile sa go botšā. Mma-

875

K34/82

1098

tswala wa gagwe a mo tiya ka kgati ya go go-
mêla lehu.

2417 Maune o ile a kopa le baka le letele-
le. Mmatswala wa gagwe, a re o sa nyaka
go bôna bo pôô bja bja gagwe, gore le tša
bošego o wa ditseba. Ka le baka le we, o be
a na le mpa, bjale a mo hona pêtêgô. Ka
tšatši la gagwe la lešako, a mo hona pêtêgô
ya gore a se ke a bêtêga. O ile a goba
kudu, mo we a ba go a fetoga gwaba yo mo
setlha. Mo we monna a goba a re yo we a
bolayago moradi yo waka le yêna a tla mo
šala moragô. Mmago monna a re, monyana mo
ubêla mogolo ser sešego o loga tihwaêla. Fê-
la o mmotše a ke nyuke go dula ke nyela
ke mafotwana. Ka moragô ga mo a bolabotšô
ka mabotšô o we, Ba o kwa ngwana a lla
ka ngwahong.

2418 Lekgowa a tloga le Maune ba boya ga
Mohlabe. Mo ba sa boelogo ke teng, maru-
ping ba boêla. A laêla batswadi ba gagwe,
a re nna ke boêla moragô. Ba re go yêna, se-
pela. Ke moka a tloga a tla a dula ga ma-
kgolo wa gagwe le moradi wa gagwe. Kgati e
la ^{ya} mmatswala wa gagwe a go motiya ka
yôna, e ile ya ba dinyane. A tšwêla pele

875

K34/82

1099

le bonyela. Mo we manna a goba a tenêga, a tšhaba. A tloga a sobella bopedi go tšama a šaba ka bo ngaka.

2419 Lekgowa a boya gae ka baka la lehu la papagwe. A ka a tšibiša ke motho ka lehu la papagwe. O ile a tšibiša ke ditaola tša gagwe. O be a ka se ke a tšibiša ke motho ka baka la gore e be ba sa motsebe mo we a lego gōna. O ile ge a fitlha gae, a fitlha lefokeng. Ke gore a huetšana go se na le matha. A fetela motšeng o mongwe wa ga Mokgatla, a fitlha a butšiša. Ba mmitšā gore moradi wa gagwe o ile ka hgorong. Ka baka la bonyela bja gagwe. O ile a ubēla Malekutu bjale ba lwa, a loma Malekutu manwana. Ba ile go bolabola taba ewe.

2420 Lekgowa a bitšiša ka hgorong. O ile ge a feta motšeng wa Matlapaneng yo mongwe wa ba-atlhu di a mmōna. Bjale ge a fitlha ka hgorong, a ba botšā gore Lekgowa o ka gae. Ba napa ba roma pampanyane, a ya a mmitšā. Ba ile ba sa dutšī ba moletetšē, ba bōna a tšwella le morumiwa. Ba re bjale ke tšē dibotse ka gobane monna wa gagwe o tlile. Morumiwa a re motho yala le itšego ko mmitšā šo. Ba re go lukilē. Ba mmegēla ditaba. A re ke a dikwa, empa pelo yaka ga e gōna mo, e ga

875

K34/82

1100

Mmarakeng. Ke nyaka go kwa lehu la papa
Dia kwala mo we o tla no ya, thaeletšū molato
wa moradi wa gago.

2421 Lekgowa o wa kgomela. Ge ba dutši ba
bolabola ditaba. Mong moradi o diyo ōma ka borō-
kō. Ba fēla ba mo šikinya. A phafoga a thele-
tšū se-bakanyana, a gomē a kgomelē gupē. Ba
goma ba mo šikinya. Ge a phafugile. Ba mmu-
tšišū gore molato keng o kgomela kowa banna
ba bolabola ditaba. A re ke a dikwa a di-
kwane le madi a ka, ke baka le we ke kgomela-
go. Kgoši ya re molokoleng, a yo emela papagē
pele. Ke nnete a kwane na-tšō ka baka la gore
pelo ya gagwe ke e ntso. Ba mo lokolla, gore
a ē maemong. A tloga ga mmōgō le moradi wa
gagwe.

2422 Lekgowa a goma a tšhabēla bopedi.
Ka moragō ga go emela lehu la papagwe, e bō-
na gore ba kgōšō ba kaka ba ba molata. A tlo-
ga a boela bopedi go ba a ija matlhō a dipu-
di. Ka moragō ba šala ba o kwa gore, o tšha-
bile. Ba re molato ga o bole o tla boya a
tla a o hwetšā. Ge ba sa dutši ba lebētšē
gore o tla boya. Ba kwa pegō ya lehu la ke-
kowa. Ba ile ba mmoloka gōna bopedi. Ke
moka molato wa bōla. Ke maku ke mafēlō

875

K34/82

1101

a ditaba tša Maune le mogadibō wa gagwe Malekutu.

2423 Gosata le gōna ga go tihagiš'i tihalo. Jê-la go hwiša botlhoku kudu, ka gobane mosato o sepele le boloi. Mosato wa mosadi, ke go-sata bana ba basadi ba bangwe. Bjale mosadi wa mohuta o we, o wa baifiša. Sekgapho se kaone, ka gobane o mkgaphola a bōna phōšō ya ngwana. Bjale gosata ke gore bana ba motšihgutlha Batswadi ba bana ba o kwa bo-tlhoko, ba šitwa gore ba ka dira bjang ka baka la gore bana ba ba-nyana a ba kwe. Ba šita ba mma bona ba ba botša gare la se ke la ya kulape-ng la mokete. Ke gōna ba napago ba e ya. Bjale dipelo tša batswadi dikwa botlheko ka baka la motšotšoa.

2424 Phupu Malesa o ile a rogantšha basadi ba gagwe ka baka la mosatō. Mosadi wa gagwe wa pele ke Matsiē wa bobedi Mōre ngwana Madike. Bjale wa pele o na le bana ba bantš'i yola o be a sa na le ngwana ka o thii. Ngwana Madike a fo dula a tsetla bana ba yola mogolo. Bjale ba fo dula ba ômana ka baka la go tsetla le go tšotš'a bana ba gagwe. Monna le yēna o be a sa thabiš'i ke taba e we ya go tsetla bana.

875

K34/82 1102 10

Ke ge a tiya ngwahô wa mosadi yo monya
na a yo mo agêla ga wa gagwe mmoto. Dita-
ba tša bôna diile tša fêla dietla mo we.

2425 Monna ge a tšere mosadi o kgatla ke ma-
di a gagwe. Madi a setlhôtlô a mothabiši.
Taba e we gôdimu ge ba-nna, e baka lehufa
le we monna pelo ya gagwe e lulago e swa.
Ge mosadi a kure a bêtêga ngwana, a tla a
swana le papagwe, papagwe o tla thaba kudu.
Bjale bakeng sa taba e ya go swana, go dirê-
la gore monna e ge ke e kwa botlhoko ku-
du, ba be-ile le phoko ka pele. Le phoko le
we ke gogôtsa goba go abêla. Ke gore ngwana
a swana le yo mongwe monna, ba re o ile a mo go-
tsa bjale a mo abêla. Papišo ya trela ya gogôtsa
Mosadi wa maima, ge o ka hwetšana a du-
tši wa mo tšhêla ka mo-riti^h wa gago, ke ma-
ka o mo gotsitšê. Ngwana o tlile swana na-
go.

2426 Paepae lewele o ile a tšeya Matrigotolo
goba Mankgathane. Mosadi yo we e be ba mo
anêga bo botse bja gagwe, le go êma gagwe.
A ka a ba se phoko, a owa, a bêtêga ngwana
wa go swana le mong papagwe. Monna o ile a
thaba kudu, a nyaha ngwana yo we wa gagwe
kudu. A mo lêla ga botse go fitlhêla a kyô-

875

K34/82

1103

na nšipidi ntēti. Ngwana ga le mo we ba emo-
ng bja we, o na le matšale kudu.

2427 Matsiyelolo a ya go sēla, ngwana a boya
a hwile. Ka ngwaga o mongwe wa tala, a tōge
le ngwana wa gagwe a mmeputšē. A ya ga gabō
ga komana go sēla tala tala. Ba mo fa mokōta
wa mabelē. O ile ge a le tseleng, a bāna mogo o
budulē, a beya mokōta wa gagwe fatē. A namēla
mogo le ngwana a mo peputšē. O ile ge a le kowa
gōdimu, a fula mogo. Ngwana le yēna a e tšiša
mmagwe. O ile ge a swaella thabjana e ngwē, a
tšwa ka tharing ya mmagwe. Thabi ya matloga a
ya nayō fatē. Ge mmago ngwana a fologa a
hwetsana gore ngwana o hwile. A swala mokōta
le ngwana, a ya gae. Ge a fitšā gae, a hwetsā-
na papago ngwana a se gōna. Bjale a roma mokge-
kolo yo mongwe wa mo we moteng, gore ge a tšilē
le ye le nthapelle ngwana wa gagwe o hwilē. O hwilē
ka mokgwa mang. A laudisetšā mokgekolo ka mokgwa
o we a hwetsana le kgōpōt le we ka ōna.

2428 Monna a gana go boloka ngwana wa gagwe. Ge le-
tšatši le diketšē, a boya mo we a go ba a ile. Mokge-
kolo a mmōna, a mmitšā. A ta mo we mmitšā a
mmitšago a le gōna, a fitšā a dula fatē. Bjale
a thōma go mmitšā ka mokgwa o we a mmitšago
ka ōna. O bitšā ke nna, ka baka la mosadi wa

875

K34/82

1104

gago. Ke bone a e ta mo, a re ke tē go wena go mo rapella. Nguwana yo la wa gago a sa phela, o filo tšwa a ruele e le setoto. Molato o re keng. O re o ile a le treleng a bōna mago o budulē, bjale a rola makota a beya fatē^h. A namela mago le nguana, ke ge a yo swarella thabi a hufuga ka tharing a yo wa fatē^h. Ge a fologa a hwetsāna gore a sa phela. Sepela o mmotše o diyo bolaya, a jē a fetšē. Nna a ke nyake go mmōna ka matō^h a ka. A leka go phuphuthela ka mekgwa e mentšai a re ke a kuiwa. Mokgethelo le yēna a re nna nka se ke ka kgōna gore ke mmotšā gore a jē. Ba leka ka maatša gore a jē go boloka nguana wa gagwe. A napa a gana. Ba na ba ba mmoloka kantē le papagwe.

2424 Monna a ngula moradi wa gagwe, go fitšela a e ya lebiteng. Ge moradi a sa tšwa hwela ke nguana monna a swanela go ya malaong a moradi. O taya malaong a gagwe ka moragō ga mo a bone kgwedi. A faga mašwana a motšolola, le go ja a sa ji. A foya a e tšwa, ge ba e ya malaong, kemoka o fapana na bō a ya batabong. Ke moku o mongak-tšitšē. A ba a bōna gore go sepela bošego go motennē. A loša moradi yo mongwe. Batho ba re go moradi, monna a sa go nyaka, sepela le banna o ta ima. A gana a re nka se ke ka šōtšā^h monna wa ka a le gōna. Ke nnete a dula a ta a

875

K34/82

1105.

ba a hua le p̄l̄ḡo ya gagwe. A ya a t̄s̄ya mamet̄se
ngwana maebane le lolo ngwana Masete. Basadi ba we
ya ba bona bo mankḡō^h ba gōna. Ditaba t̄ra bona
t̄ra f̄ela di t̄a mo we. Bo mankḡō^h ke gore bo ma-
morat̄we. Monna o ile a kwatis̄a ke gore mosadi o t̄o
bolaya ngwana o e thut̄il̄e boloi. ke baka le lengwe
ke gore mot̄omongwe o mmolaile ka baka la go s̄enya
k̄e madi a gagwe. O be a mongalet̄it̄re gore
ge a nyaka go t̄ala a t̄hale bjale mosadi a se/ ke
a t̄hala.

2430 Boopa a se taba e e ba kago t̄halo. Boopa a
se taba e e dirago ke motho ka kḡōl̄e, a owa
e no ba le kḡōp̄o la mosadi. Ka gobane hamo nana
e nyaka ke motho ya mongwe le yo mongwe. Ba ba-
ngwe ba e pak̄ela gore ba be ka mokgwa o we,
ka baka la gore ba nt̄shiwa dimpa t̄ra bona ke
batswadi. Ba dint̄sha ka baka la gore o dirile ta-
ba e we le monna yo mongwe e seng mong monna
wa gagwe. Bjale ba nt̄sha mpa ba dir̄ela gore
monna wa gagwe a se ke a mot̄ōya. Kganthe ke
moka ba mo sint̄se p̄l̄ḡo ya gagwe.

2431 Kalafis̄o, monna o t̄ t̄a leka ka m̄ata go
t̄rama a lafis̄a mosadi wa gagwe. Bjale ditaola
di t̄a mmot̄a molata wa mosadi gore o ile a
sepela bjang ga e sa le mothepa. Taba e we ke
boloi. Batswadi le bona ba ka se ke ba dum̄ela

875

K34/82

1106.

gore ke nnete taba e we e sumile ke bona. O ka se ke wa motšhala ka baka la taba e we ya boopa-
ga gona le baka le we o ka mo tšhalago ka lona.

2432 Matšatšwa-divope, lentšu le we le a bolwabolwa fêla, empa taba e we ga e sumišwi mo nageng ya gešü. Mohuta o we o sumišago lentšu le we ke bathoka, bona ba dira Bjale ka se ga gešü ge mosadi yo we wa moopa ga sa phela, a wa swanêla go boêla ga mahgolo wa gagwe go nyaka mosadi. ke ge o ka boêla. Ba ya ba go dumella go gofa mosadi yo mongwe wa matšatšwa-divope. Mothepe yêna ka noši o tša gana, a re ko ~~wa~~ a peya le mogolo wa ka bjang. Ga gona le baka le we ba ka mo ga-peletšago ka lona. Taba kgolo e we e diriwago ke go ya bubula-ntšô, e we ke taba e ba e sumišago.

2433 Bo bula-ntšô. ke mosadi a ka hwa e le moopa, monna o swanetšê go ya ga mahgolo wa gagwe go nyakêla mosadi wa bu bula-ntšô. Mula-ntšô a gôna ge mosadi a ka hwa a godile a na le ba-na. Motho yo we a swanetšega go tšeya mosadi, ke morwa wa bona. Xêla ge a ka hwa e sa le yo morwa gôna go nyakega mula-ntšô, o tšilo lêla bana ba mogolo wa gagwe. ke go sena moratho wa mosadi wa gagwe, gôna ba ka se ke ba kgôna selo. Taba kgolo ba tša go šupa motšhankana, ke yêna yo we a tšago tšeya dikgomo a yo tšeya mosadi. O tšatša a

875

mosadi wa K34) 82

1107

a go bēlēgēla ngwana wa tšeya yēna. Ka go riale mo we ke gore ba go šupilē le tolo. Ka lehu re hwetšana seema se, lehu a ba thale. Nēla ge ba ga mahgola wa gago ge ba ka hwetšana gore o diyo bolaya mosadi ka noši. A ba gofe se bula-ntō. Goba o ile ge a sa phela, ba hwetšana gore o be o sa motsware ga botse, go boima go hwetšana se bula-ntō. Ge batwadi ba mosadi ba diyo bolaya ngwana wa bona ka noši, mōkgōnyana o na le tšela ya go gapa dikgomo tša gagwe.

2434 Bjale ka ~~Sehwai~~ Mohlabe le bu ga Mahgolo wa gagwe ba ga Pōpēla. Mmago Sehwai ke Mohgadi ngwana Mašumus. Mohgadi o be a tšere ke Mohumagadi Marehole Sehwai ga malome wa gagwe ke ga Mašumus. O ile a tšeya mosadi ga Pōpēla ka baka la molaō, ka gobane o be a dutšai tulong ya go buša. Bjale molaō wa motšema gore a yo tšeya mosadi ga Pōpēla. Ngwana Pōpēla ke yēna yo we a tswalago kgoši mo kgorong ya getu. O ile a dira ka mokgwa o we molaō o boletše go ka gōna. A ya a tšeya Mafēfēra ngwana Pōpēla.

2435 Sehwai le Mafēfēra ba tswala ngwana wa motš^hankana Matšubeng, motšogolo wa ga Pōpēla. Ke yēna kgoši ya ga Mohlabe. Mafēfēra o ile a phela ga botse le monna wa gagwe. Bjale wa mosadi a hwa a godile, A šiya bana ba ba bedi ba basetsana le motš^hankana yo we Matšubeng. O ile a ba a bolla

875

K34/82 1108.

mphathô wa gagwe ya ba Sedikwa.

2436 Matšubeng ba matšeiša mosadi Nkonyane ngwana Pôpêla. Papago Nkonyane ke Mankgalakane goba Thole-la maguše, mmagwe „ ke Mahgôpê. Nkonyane a ka a bikiwa ka molaô, a owa ba ile ba diyo tswalêla. O be a tšilê go bôna monna, ke moka a napa a e tšie ruri. Sekwai o be a se gôna ge ba šala ba dira taba ya mohuta o we. Basadi ba na le manyonyo, ba moletšetsa mphulukwane, ba mpêla mo rêla leina la bogadi la mamathomo. Ge ba ile ba letšetsa ngwetši mphulukwane ba ba ba mo rêla le leina ke moka a sa tšoga. Nkonyane a dula bogadi a peela monna wa gagwe. Sekwai o ile ge a boya mowe a go ba a ile, a hwetšana ngwetši ka gae. Ba thôma go mo anêlagêla ka mokgwa o we ngwetši a dutšigo ka gôna. A bolabola gore ke bosalo, mmago setšhaba a tšahabišwi. Batho ka moka ba tšibišwa, gore le hono mmago lena o wa bikiwa. Taba e e šupa gore bogôši bo gannê. Ba romêla motho go batsuadi ba mosadi gore ba nyakelle mono. Ke bona ba ile ba swaba le gophi. phatšalaba se ke ba ta. A o wa molato o ile wa sele wa ba gôna.

2437 Nkonyane o tšwa a hwile madi a mmele ga gaga gabô. Motho wa batho o tšwa a babja ga gabô, a bolaya ke mahubeng. Molaô wa gagwe e be e le mosadi yo mogolo wa mmele, bjale ka baka la bolwe

875

K34/82

1109

tši mmele o se gōna, a na ōma e foba le khwakhwašana. Sekwai ha noti e be ele ngaka, a leka ha maata go alafa ngwetši wa gagwe a šitwa. A ba a thoba go tšama a mo alafiša. Ka gobane ba re, motšheko a e tšhe kole. Alafa mogatšā ngaka motšheko a e tšhe kole. A kiti ma le dingaka gore a mo alafišē tša šitwa. Se fābi sa gagwe a se kwa gore se tšwa kae.

2438 Lehu la Nkhonyane. Ngwana wa batho o kōlere ka ya ka ya, a ba a lopa ka tšōgō. Ba swala tšōgō ye we ya ga Pōpēla ba šā badimung. Ka morago ga polokō ya gagwe. Sekwai a re go ba ga Makgolo wa gagwe re swanetšē go gutšana dinaō, ro tšama re e kwa lehu la motho yo a re šikgo. Ba ga Pōpēla ba bega mmago moku. Yēna a phetšepetšega. Mankgalakana o hui le pele ga ^{ngwana} thoma wa gagwe, bjale go šetšē mmago moku. O phetšepetšega ka baka la gore o wa ditsebe gore batho ba we ba bolaike ke yēna.

2439 Sekwai a ya a gapa dikgomo tša gagwe. A re go ba ga makgolo wa gagwe ge le gane gore ro kwa lehu la ngwana wa lena, gōna go kaone le mphē dikgomo tšaka. Ka baka la gore go bōnagala gore ngwana wa lena le bolaike ka noti. Ba goma ba bega mmago ngwana yo we wa moku. Yēna a re a ke trebe, ge ba kgōna go gapa tšōna šilli. Nna e be here ba tšee mmula-ntō šo. O bolabola ka moratho wa moku yo we leina la gagwe e lego Mankoba. Bjale a re

875

K34/82

1110

le yêna o ta no mmolaya bjak ka mogolo. Ke nnete o be a gana ka nnete, ka baka la gore ke yêna yo we a ilego a bolaya monna wa gagwe ga mmôgô le mmedi wa gagwe.

2440 Go sinye ga lehu la Mankgalakana. ka moragô ga mo a hwilê. Sekwai a ya a sinye le tšwa, a re ke nyaka gore yo we a bolaitogo makgolo. Ka morago ga mo a sintšê. le tšwa la swara makgolo wa gagwe Mahgôpê. Mohgonyana a re a hwê le yêna a la têlê makgolo. Mahgôpê ke ngwana Mongale, O ile ge a dutšri a rumarumêga, gwa fita^h tšhilo Mongale. A re ngwana yo wa mogolo waka o dira keng. Ba re o swere ke madi a magolo. Ke moka a tšeya le gare a motabêla, a fêla. Tša napa tša mamarêla tšhilo, a thôma go tšeya. le mpotšha gore o tšabilê ke madi kganthe le mpotšha maaka le ra motho a llê batho ba bangwê. A e kgôga a libile gae. Ge a fitilê gae, o kilo tšeya ka ya kaya. Ba fêla bare mafêle a ja, a llê mong wa ôna, o be o dirang. Mafelo a lopa ka tšogô.

2441 Sekwai a bôna gore moloi o tšwik ka molabong a napa a ya a gapa dikgomo. Ka moragô ga lehu le we la ngwetšhi wa gagwe a ka a sinye le tšwa, ka baka la gore moloi wa motšeba. A kwatšha ke lehu la ngwetšhi le go tšabêlwa ke ba gabô ba ga Mongale. A bôna ga botšê gore ba gabô ba dumelana le polaô ya batho. A fita^h a re lehuo ba ga makgolo ke

875

K34/82

1111

nyaha dikgomo tšaka. Ba mo šupa tšona ba re šidi. A ditiya ka le para a tšoga natsō. Ke moka bogwê bohvilê ga lōpêla. Ge yo mongwe a ka re o nyaha go tšeya Mohu magadi gōna. Ba ka seke ba dumêla, le ge ba ka dumêla ba ta go nyaha dikgomo tšela tša go gapina pele o kgōnê o ntšha tše digwe tša go nyaha moradi. Ke moka ditaba tša bona tša fêla diša mo we.

2442 Monna o tšeya moradi wa pula-ntš, ge magareng a bona go sera phapanō. Mo we gōna ga go tswenye, mola moradi a hwaga, le tša dibjana tša gagwe go batswadi ba gagwe go bega lehu ka kgomo. Kgomo ke ya go iša dibjana tša mohu, ka yōna ba tšibiša gore dibjana ga dina mong. Bjale ka gorak mo we batswadi ba mohu ba swanetšê go dula le dibjana tše we. Diša boya mo^hang mmula-ntš a bonetšê. Ke yēna yo we a swanetšego go tšilo dišumša. Mong sa go bega lehu ke pudi, ya go tšibiša batswadi gore a ra diša.

2443 Bjale ka Madomê Moeng o ile a tšeya moradi ga Malesa. Bjale moradi yo we nguana Malesa o ile a no a peya mo we kgorong ya ga Moeng. A ba a tša a hwa le nguana a se naê. A tšibiša batswadi ba mohu ka mokgwa wa molaô. Ka moragô ga sellê le dilô ka moka tša go tšibiša ba ga makgolo wa gagwe lehu la nguana wa bona. A tiya kgomo ya go nyaha mmula-ntš. Ba ga makgolo wa gagwe ba mo^h šupa mo^hankana. Ba re o tša gola a tšeya moradi, o tša go bêtêgêla

875

K34/82

1119

moradi. Lehono gōna moradi wa gago ke yēna motānkana
yo Phupu. Ba kwana ka ōna mokgwa o we.

2444 Phupu a gola a tšeya Matsiē. A ka a lapiša
go ima, a ima a bēlēga ngwana wa motānkana. Ka mora-
gō a bēlēga wa mosetsana yo we leina la gagwe e le go
Mohgadi. Ba ga Malesa ba dira bjala bja go begu ba
Moeng moradi wa bona gore o belegwe. Ba ga Moeng
le bona ba le boga ka kgomo le pudi. Pudi ba ile ba e
bolaya. Ba šogēla moradi wa bona thuri ya go mo pepu-
la ka yōna. Moeng a lēla moradi wa gagwe a ba a gola,
a mmolotšanya a ba a laga. Mmula-ntō o wa nyalwa,
a monyala. Ga ba nyale le go lekana le yola wa pele,
a owa kgomo tšē ditšhelētago di a tšeya mmula-ntō.
Mohgadi a bikiwa a ya a peela mohgalabje yo we Ma-
dome. Gwa fēla go eša mo we. Ke mmula-ntō, bjale
ka ge yola wa pele a be a sa beke, re ka re ke ma-
tātswa dirupe. Fēla kadu ke mmula-ntō.

2445 Molaudišī wa ditaba ke Rakgobadi Moeng. Ke
yēna morwa Mardomē. Rakgobadi o tswaletšō mo nage-
ng ya gešū. Mphatō wa gagwe ke hengana. O re
molaō o we, ke molaō o o thilego, wa gore lehu a le
tādīwi. Ka nnete ga gona tsela e o ka trenago ka
yōna.

Ditaba tša sehwai ge a gupa dikgomo ga Pōpēla dila-
udišitšō ke lee Mohlabe. Mphathō wa gagwe Mankwē. Mo-
laō o we wa gore moradi a tšeiwe ka baka la matātswa

875

K34/82

1113

dikgwete mono ga gešu a o šome

kenana ya 1 Go tala ka ntê le lebaka.

2446 Moradi goba kgarebe o wa tala ka ntê le lebaka. Kudu ge motho a ka nyahišiša o ta hwetšana gore molato ke bogopê. Ka gobane moradi a nyake go bitielwa bjale ka se šego sa mabelê. Mo we gona o wa napa a gana. Ka le baka le lengwe o dira ka mahgowa mogwa o we ka baka la ditare. Ka gobane banna ba bangwe ba a-piša bana ba batho ka ditare. Ka go viala mo we ba mo sintše pelo ya gagwe, a sa tseba le selo se we a se dirago. Ge ba bona a dira ka mogwa o we, ba tala ba ba tšama ba laola gore ba o hwe gore molato keng. Ge a bona mong monna wa gagwe, a mmōna bjale ka phōlōfōlō.

2447 Bjale ka Mantana le letseke ngwana tselane. O ile a na mo loša e le yo mogolo. A owa ba nyala. Mong Mantana a ba a ta bogweng a se ke a mo tšhaba. O be a sa fetša go nyala, a nyetše ka dikgomo tše diphethago menuana mmedi fêla. Monna yo we e be le tšhwana, fêla o be a šoma kudu. O be a le monna wa lapa, bjale a hwêla ke mosadi. A ka a boêla ga mahgolo wa gagwe go nyaka mosadi wa mmula-ntô. Ka baka la go tšhaba boloi bja batwadi ba mohu.

875

K34/82

1114

2448 Mantana^w a ya go e pega go ba a ba gotšetša mollô. Batwadi ba mothepa ba dumêla gore a be a ba go-tšetša mollô. Ke molaô wa ge motho a sa ka a fetsa gonyala. O kgopêla ba ga mahgolo wa gagwe gore a dulê nabô o tšaba a ba swalla dihota. Bjale ge ba ile ba modumêla, ke moka a dula le moadi wa gagwe. Ba mmotšha gore motho yo ke monna wa gago, ka go riale mo we o swane-tše go mo alla. A ka a dumêla mo we batwadi ba gagwe ba mmotšago. O be a bitsitše diketšane. Bjale batwadi ba mothepa bare go tšona sepela-
ng malapeng a batwadi ba lena. Monna yo ke moka o tšile ^{mosading} ~~monneng~~ wa gagwe. Ke moka ba palakana. Ke yêna a šala a tšoga, a ya go yo mongwe moqwêra wa gagwe go rōbala gōna. Ka moswana a boya ka lapeng la mmagwe. Ba thômê go mo ômanya.

2449 Letšeke a thōma go fo tšhaba le ba le-loho la ga mahgolo wa gagwe. Ka tšatši le lengwe ba le-bella gore a tša boya, ba se ke ba mmōna Papago mothepa ke mo a hwile go šetše mmagwe. Bjale mmagwe a tšama a monyakêla, a ya a mo hwetša ga malome wa gagwe. A botša malome a gagwe gore ke fapana le nguana yo, ka baka la go tšhaba monna wa gagwe. O tšilê o e pigilê gore o nyaka go tšaba a re gotšetša mollô, bjale ba ga Tselane ba dumetše. leho.

875

K34/82

1115

no mo re mmotšā gore motho yo o swanetšē go mo a-
lla. O wa gana. Bjale o thomilē go no tšhaba. Ma-
lome wa gagwe, a re, o wa nkwa motto motogolo, o
swanetšē go kwa mo we batswadi ba gago ba bolabo-
la. Ke nna ke a dumela gore o dirē bjale.

2450 Sephemō sa Mapale goba letšhe. A re ke a
dikwa fela nna a ke dumele go latimwa e se nna
mpja. A nyale a fete a mmeke ka molaš le ũa
bōna ke thakgaga ke ya bogadi. Ba re o wa kwa-
la, bjale motho yola ke tšhwana. Dilo ka moka tše
we a nyetšego ka tšōna, ke tša maafa a gagwe. Mo-
thepa a e phophele ka noši. Bakeng sa go phōpela
diũa bōna ke rena. Ge o nyaka go phōpela fa dula
naē ga na mo, wa re ke wa tšhaba naē. A re
ke a kwisša. Malome wa gagwe a re, ema o ē
ga geno. Mothang o boyago mo ke bōnē o e tšwa
o e tetšana le monna wa gago ke ũa thaba kudu.
Ke moka a ũoga le mmagwe.

2451 O ile ge a re o fiũha gae, a kwa lentšu
la monna wa gagwe, a thinyetša mmagwe. Mmagwe
o be a e tile pele, yēna a setšē ka moragō. Ge
a yo tšena ka lapeng a na gopola gore o ma ũe-
tšē ka moragō. O ile ge a re o lebella moragō a
bōna a sa mmone, a gopola gore o sa ile nageng.
A lebella a re ke a mmōna, a thōma go maha-
la gore ba diyo loya ka yēna.

875

K34/82

1116

2452 Mantwana a bōna ga botse gore ga mosadi ga go gōna. A re go ba ga makgob wa gagwe, go tšeya a ba gapeletsē. Ngwana yo wa lena e fēla ga ntšate. Ka go riale mo we, nna ke nyaka dikgomo tšaha ke tšamē ke dibōna tša tšela kgolo ya le kōtō. Monna a nkgago o nkgale sa gagwe. Ba re o wa kwala, go ja thoto ya motho le ja le thabisa ke ngwana ge le bōna a nyakana le monna wa gagwe. Bjale ditaba tša gago re dikwile re sa bitša batwadi ba ngwana, ba tšē bo bōne ngwana wa bōna re we a se dirago. A leka ka mōta go bitša batwadi ba ngwana ga mmōgō le dikgadi. Ba botša mothepa gore leho no bitša bo makgatē, ba tšē ba rōbalē le wena. Kamoswana re nyaka gore a nyake.

2453 Mabale a ba gōnēla a dutšai a re monna ke wa ka. Ba mo etšē borwa ge e be ba mmotša gore ka moswana o tša troga a nyala. A bitša (diketšana) bo makgatē a tša a rōbala nabō. Ka moswana a bōna ba-tho ba kgobakana. Ka moragō ga kgobakano e we ya bōna, a kwa ba mmitša. A ya a dula fatše. Bjale ba thōma go molaya le go mo ōmanga ka mokgwa o we a tšwenyago mmagwe Matšhako. ke yēna mothepa e ba a ntšha mo gōkgō. Ba gopola gore o ba kwile, ba mo tšogēla ka gore a mo ellē ke monna wa gagwe. Ke moka ba palakana.

875

K34/82

1117

2454 A šala a toga. Ka moragô ga dipolabob
tša bona, ba šala ba botšā bo mahgatē gore
ba boelē malapeng a batwadi ba bona. Ke moka ba pa-
lakana. He yēna a šala a toga. Ba lebella nguana
ba se ke ba mmōna. Ba triwa letšole la go tšama
ba ba mo-nyakēla. Ba ya ba mo hwetsana lapeng la
mogola wa gagwe Masethe Tselane. Ba bolabola na-
ē gore molato keng. A se ke a ba fetola, a fo-
homola. Mmagwe a se a diya xwala tšhōgō yaka, a
se ga fēla. Ba mmitšā ba toga naē. Bjale mma-
gwe a se go fitša ga a dira gore a rōbalē naē,
ka ngwakhong wa gagwe. Mokōnyana a rōbala ka ngwa-
khong wa gagwe a le nnōzi. Ba gopola gore ngwa-
na e ka ba a dira keng, ba se sa tšeba gore mola-
to keng. A se be a sa diri ka kgōlē. A se mo repe-
leleng, se tšamē se e kwa gore molato keng.

2455 Papagwe Mabale o wa belaēla, o se molato
keng ba sa mpege dikgomo tša ngwanaaka. Ba toga
ba tšama ba laola. Ngaka ya mathomo ya ba
botšā gore badimu ba belaēla, badimu ba bo papa-
gwe. O se nka baka lang ke sa bigiwi gore
ngwana o wa nyalwa. Kgadi le yōna e trentšhitšē
molomo ka gare. Bjale badimu le bona ba galifilē. Ka
tšatši le lengwe le tša šala le gahlwē le dikgomo a tšō
e polaya. Pheko ya gagwe, le ē le dirē bjala le ē
badimung le gapa kgomo ya pholo e ntso, le bege ba
dimu ka yōna. He se ke la e bolaya le lešetšē e

875

K34/82

1118

phele. le ta bōna le o kwana naē ge le bolabolana-
 ē. le gōna le ta no bōna yēna mong ge a fit̄ha gae,
 a fagēla monna wa gagwe buuŋwa. Ke moka ke yōna phe-
 ko ya gagwe.

2456 Ba ya ba phasa badimu ga bo papagwe, ~~le~~ kwana
 le monna wa gagwe. Ba goma ba boēla gae. Ba dira
 bjala ka mokgwa o we ngaka e ba butšitšego ka ōna.
 Tsatsi le we ba nwaga bjala ka lona, ba ile ba bitša
 kgadi gore e tē e rōbalē mo we. go dirēla gore ba tso-
 gē e sale ka motswanyana ba mo iše mabitleng. Mabi-
 teng ba ya e sale ka mo-tswanyana, mēya^{nō} ya badimu
 e sešu e kgomēle. le lena le ya le se šu la thapa,
 bjala ba swala ditheba, ba tōta ba thōta ba tšo boya
 badimū^ŋ a bo nwiwi ke motho, bjo nwiwa ke badimu pele,
 ba kgōnē ba bo nwa. Ba ile ba phasa badimu ka mo-
 kgwa o we ngaka ya go ba laēla ka ōna.

2457 Mabale a fagēla monna wa gagwe buuŋwa, a
 ba a ya ka ngwakhong wa monna wa gagwe. Ka moragō
 ga mo ba tšo boya badimū^ŋ. Mabale a swala pitšā
 a ya nokeng go kga ~~metšhi~~ meetšhi. Ba ile ba fo ntšha ma-
 thō ba molebella. A boya a rwele pitšā ya meetšhi, ba
 mo leboga, ba re a gee nguana Trelane. A o wa a ke-
 taketa le lapa la mmagwe, a faga buuŋwa. Ba le-bele-
 tie. Ke moka ba bōna a tšeya telo ya monna wa gagwe
 a iša ka ngwakhong wa gagwe. Ba fēla ba re ka dipel-
 lo tša bona, a retse re tšare re re ke dipitšhi ra bō.

875

K34/82

1119

na ka mmala (mabala). Bafra gore re fa bôna ga tšai-
tši le ya madikêlo. Ka mabanyana ba bôna a tšeya diko-
bo tša gagwe a diša ka ngwakong o we go rōbalago,
monna wa gagwe. A ya a rōbala ka gōna le monna wa
gagwe. Ke moka ba kwana. Dipelo tša batswadi tša
thaba. Bjale batswadi ba mmehêla mosadi gagwe, a ietše
a na le mpa. Ditaba tša bona tša fêla diša mo we.

2458 Mosadi wa lapa le yêna o wa dira go gana mo-
nna wa gagwe. Kganô e ya malaô, a go gane kga-
rebe fêla a owa le mosadi wa bana le yêna o wa
dira. Mothomong o wa tšhaba le yo mongwe monna.
Bjale yo we wa go tšhaba monna wa gagwe, a nyaka
banna ba iele ke kwababa. Wa go ganêla monna a
fo rōbala a se tšenile, a sa nyake go rōbala a le
mapona. Bjale monna a mmutšiša gore molato keng,
o rōbala le ditšwarô. A mmotšiša gore o wa ba-bja.
Bolwetši bjo we bja gagwe bo sa nyake go fôla. Monna
a mo nyakella ditšhare a gana go ja ditšhare. Bolue-
tši bjo we bja gagwe bja tšeya le baka le letelele.
Ka baka la go gana go ja ditšhare, o fa ba a lwa
naê. Ka baka la gore o fa re a babji, o fora ke
yo mongwe.

2459 Bjale ka Tšhwenyana ngwana Lekweng, a ganêla
monna wa gagwe Maranrang Mohlabe. O ile a dula

875

K34/82

1120

naê go fithêla a na le bana ba baroro, ba sena phapanô. Ka moragô ga mo we a thôma go dirêla monna wa gagwe mokgwa. Mokgwa o we a go ba a o dira ke wa monna le moradi ge ba le ka ngwakhong. Go ala le-gogô lona a ala, a e tšola. Bjale a gana ge monna a re sokologêla ka mona. A re ke a babja. O bolaya keng. A re ke thabile ke madi. Ke moka a mohomolêlê.

2460 A ya go monyakella dithare. A gana go ma dithare. Ka morwana bja re gosa, a tšama a monyakella dithare. Bjale ge a ~~baja~~ a re o mofa tšona. A gana a re a nyake dithare tša matho, yêna o ta fa fôla. Monna a botša mmagwe gore moradi yo, o šehêla mme le, bjale ge ke mofa dithare o wa gana. Mmagwe a re sepela o botša babwadi ba gagwe. Ka gobane ka morwana ba ka tšoga ba re a o nyakelle ngwana wa bona dithare. A ya a ba botša. Ba mo fetola ka gore, gape gona le batho ba bangwe ba go re nyake dithare. Ke be ke bolabola ka mokgwa o we, go dirêla gore ka morwana la re ke la bona mo ke sa mo nyakelle dithare la mpôna motho wa go se lokê.

2461 Moradi mosegare o šoma me-dirô ya basadi, bošego ke molwetši. A lebella bolwetši bja moradi, bja se ke bja fôla. Ge e mmotšia gore sokologêla ka mona. O mmotšia ge yêna a babja. Bjale a re wena a babja ke bolwetši bja mohuta mang bja go thôha le

875

K34/82

1121

go fôla. A re mmele o kwa ke mong wa ôna. Bjale wena ka gobane a se wa gago, o ka se ke wa o kwa.

2462 Monna a lwa le mosadi ka ngwahong ba le mapono. Ka bošego bjo bo ngwe, monna a botša mosadi gore sokologêla ka mono. A gana bjale ka matsiši. A re go yêna o wa treba gore go tšwa ke phatha ka di-pak ke lapilê. A re le nna ke a bubja. Ke bolwetši bja mohuta mang bja go se nyake ditšhure. Mosadi go bônagala gore gona le yo mongwe yo we o yago o rōbala nuê mo segare. A re a diya tša tše we tša go khatsa nkwe ka le-šapa. Sokologêla ka mono, a gana. Ke moka a thōma go motiya, o mo tiya a lwaletše lebati. Ba kwa a golla ka gare ga ngwahō. Ba ya go lamola, ba hwetsana gore lebati le tswaletšwe. Ba fa rapêla ba le ka ntê. A ba ka ba theletša ke motho. A tšwela pele le go mo tiya, e kgōkwa ka mokgwa o a kgōlwaga ka ôna a kgōna a mo lesetša.

2463 A tšwa bošego a tšhabêla gagabō, A le se tša monna a kgomêla, ke moka a tšwa ka ngwahong a ya ga gabō. Ba o kwa a kōkōta. Ba re o mang. A re ke nna Tšhwenyana. Ba bula le-bati, o tšwa kae bošego bjo. Ke tšwa gae ke mo tšhabi monna o nya-ka go mpolaya. Molato keng a ke trebe. A ka fo go tiya ka ntê le lebaka. Ke nna ke a makala. Ba mo fa ngwahō a rōbala. Ka mowana ba lebella gore ba tša bōna motho a e tša go nyakêla mosadi,

875

K34/82

1122

ba se ke ba bōna motho, la ba la dihela ba kata
 ba rōbala. Ka morwana ba roma motho wa go ba butšišē-
 tša gore molato keng. Re bōna ngwana wa rena mono,
 o teimilē. Sebaka sa ya sa ya sa bolabola mantšy a
 we ba mfrumilego ka ōna. Monna a fetola ka gore
 nke iu ke mo tiē he sa ũa me tiya, sepela o ba bo-
 tšie ka mokgwa o we. A goma a ya a ba botšā ka
 mokgwa o we a mmutšitšego ka ōna.

2464 Batswadi ba ya le ngwana wa bōna bogadi.
 Ge ba fišhilē naē, ba se go sebaka, ba botšie re filo
 o kwa molato wa ngwana wa rena gore o ũa hwēla-
 ng. A ba botšā ka mokgwa o we batswadi ba bolabo-
 tšego ka ōna. Monna a re ba kwala lenna ke sa to-
 pella ba ge iu ke kgōnē ke ba botšā se we ke ũa go
 tiēla mosadi sōna. A ba botšā, bare o wa kwala a
 phakišē go ba botšā. Ke moka a phakiša a ba bo-
 tšā. Ba kgobakana ka go phakiša. A bega ba ga-
 bō ditaba mabapi le go lwa le mosadi wa gagwe. Ba
 re bolabolang re be re dikwa.

2465 Maranrane a thōtšā ntwā ya gagwe le mosadi
 wa gagwe. Nka se ke ka re go thōmē mosadi go bo-
 labola go ũa thōma nna. le nthelētšeng, nka se ke
 ka e kokonēla thong nka ũoga ka e laũha le dinama.
 Ke fapana le mosadi yo waka, ka baka la go nkhu-
 ralla. Gana le hono go fedilē dikgwedi tšie tharō a
 nkganēla le malaō. Ge ke mmutšišā gore molato ke.

875

K34/82

1193.

ng, o mpotša ge yêna a bahja. Ka nyahêla diḥhare a gana go di apeya. Bjale ge ke mmotša gore a sohologê, o wa gana. Ke tennwê ke go phatha polo ka dipalê. Ke ge ke motiya, here a mpotše mong taba a nyakago go ḥala a ḥhale. Ke moka ke yôna ntwa ya ka kemo-radi yo. Ba re Tšhwenyana o ka bolabola a gagu mantšu ra a kwa.

2466 Tšhwenyana o ḥhalaba a gagwe mantšu mabapi lentwa ya gagwe le monna. Mantšu a we monna waha a bolabolago a kwala. Lentšu ke le thii fêla le we a bolabolago muaha. Ke lentšu le la diḥhare ke di ga-nago. Diḥhare a ke di gane dintennê, ka baka la gore ke dinwelênwelê empa bolwetsi a bo fole. Ka mo fa malaô nna ke moka ke fo thôma go-duḥa madi a go se fêlê. Ke lona le baka le we ke sitwago go mo fa malaô. Ke ~~ma~~ ke feditše.

2467 Ntweng ya bôna ba bôna monna phôšô, ka baka la gotiya. Monna o wa le phôšô, o be a sa tswanêla go mo tiya. Mkahe o botše mmago a mmutsišê. Ge a be a gana go botša mmago nnete, yêna ka noši, o be a ḥa botša mmago mosadi. Bôna ka ba bedi e be ba ḥa mmutsiša. O be a ḥa re ge a gannê go ba botša nnete, ba go botša. Bjale le-hono nka be o be o re botša kganô ya malaô go re na le selabi ka gare. Bjale selabi se se a re faḥa. Moradi le wena wa re ke wa guma diḥu-

875

K34/82

1124

re sa go phidisa motho ga se tšibji. le gōna monna wa gago o ta kgōlwa gore ka nnete o wa babja. Molato a waka wa ba gōna. Ba ile ba ba laya fēla gore ba sware ka di-ata tše pedi.

2468 Tšhwenyana a tšwēla pele le go gana monna. Monna a leka ka maata go mo nyakella diṭhare, a e ta a mo fa. Bjale o be a sa gane, a apeya a enwa. le ga go le bjale bolwetši a bja ka bja fōla. Ka moragō diṭhare tša mo tena gapē a digana. Ka moragō ga kganō ya diṭhare. Monna a mo nyuka malaō. A mo ganēla ka gore wa ~~babja~~. A se sa mo tiya, a botša mmagwe gore le se ke la bōna ga ke le bjale a ke kwane le moradi yo. Mmago monna a re ngwanaka go kitima go phala ke go sepela. O se ke wa mo tiya no utšha mathō o mo lebelle, o ta se bōna se we se maforago. A kwa mmagwe mo we a mmotšago a fo homola.

2469 A tšwara Tšhwenyana a na le Tšobola Mašumu. Ka morago ga tebello e we ya bōna. Mmago monna a kwa batho ba bolabola gore moradi yo ke se tšwēla. O gana monna wa gagwe a fora ke motābo, nna nka se ke ka gana monna waka. Ba ba ba mmola ka leina. Mmago monna a napa a kata ka sa moragō, a ya a botša morwa wa gagwe. A mo šupa le mo we ba le go gōna, ka go-bane o ile a ba kwa le mo ba bola gore ba ka ngwakang wa mo-gatšā Ma-

875

K34/82

1125

šumu. A fišha a kōkōta le bati a le bula, a hwetsāna ba sa mamorogana. A napa a mōna gore ke moradi wa gagwe, a boēla moragō ka santagō, a tswalla le-bati le phereketsā. A tšaba mohgoši. Batho ba mo tšholo-gēla, ba fišha ba hwetsāna mo tšhaki wa mohgoši a eme mo-lomong wa ngwahō. A re moradi wa ka o ga na ka mo ngwahong. Ka nnete ge ba pherekolla ngwahō ba ba hwetsā. Ba mmōna, bjale ba goma. Monna a re ke le bugile kudu ga le ile la tša. A tšoga le yēna, a re ke a tšeya pelo.

2470 Tšobola a romela se-baka sa go rapela. Ka moragō ga ma ~~a~~ ba tswere, Moradi a bōna ga botše gore a ke na bo tšeno, a tšhabēla ga mo-hgekolo yo mongwe go mmotšā gore a yo mo rapella. Mohgekolo yo we wa sebaka a ya, a mo rapella. Monna a re go lukile moradi a boē ka gae. A goma a ya a mmotšā gore ba re boya ka gae. A boēla ka gae, a fišha a rōbala ka ntē le polabolo ya monna wa gagwe. Ka morwana ba bōna sebaka sa ~~monna~~ monna. Bjale mong moradi a re sepela o mmotšē a mphē tšak ka. A goma a ya a mmotšā bjale a imēla ke ditaba.

2471 Tšobola a bitšā ba gabō go ba botšā taba ya mohuta o. A ka a bitšā ba le-loko ka moka a owa. A ba botšā gore ke hwetšwane ke na le moradi. Ke molato ge o kwa a bolabola

875

K34/82

1126

gore mphê tšaka o dirêla gore lefa. O wa bōna
ngwana motābo a ba loše ka dišhare, a owa o fo
bolabola naē a go gana a na taba o go ratšē nthō
ya thōgō. Ke bolabola ka mokgwa o we ka baka la
gore ke ile ka kwe ntwa ya bona. Ntwa ya bona e
be e le ya malaō, Goriale ke Mašōšo Mašumu. Leki-
šang go rapêla mothomang a ka laka dipelo tša ga-
gwe, A re swarêla.

2472 Ba ga Mašumu ba goma ba roma sebaka ka
kgomo ya go rapêla. Ba ile ba roma monna wa ga
Mongale base ke Motāla. Sepela o re rapella, e be e
no ba goutswa e seng go tšeya. Mongale a rвала
mantšū a we a iša. Mang moradi a re, a ke ba
kwe le gore ba bolabolang. Nna here ba nyale ka
go bane ba ratane. Nna a e sale nna monna,
monna ke yēna. A goma a boetsā mantšū a we.
Ba ya ba ntšha kgomo tše nnē go ba-diwa le e la
ya pele. A re go sebaka bjale sepela o ba botšā ba
šaletšē ke kgomo tšē dišpago le dipudi tšē ditše-
lelago. A boetsā mantšū moragō. Ba ga Mašumu
ba ya ba ga-kana le mantšū a we.

2473 Maranane o be a fo fetola sebaka a
nnōi. Ba ga Mašumu ba botšā sebaka gore sepe-
la o mmotšē rena re a šitwa go nyala. Taba kgo-
lo e be re re re lefa molato. Bakeng sa go nya-
la re a šitwa. Sa goma sa ya sa ba botšā.

875

K34/82

1127

Mong moradi a re, go bolabola go a tswenya, moradi
 êma o ê monneng wa gago. A ka a ba le boê e
 karabêlô, o ile a êma a sepela le sebaka. Sebaka
 sa fitsha le moradi. Sa re ba itšê moradi wa lena
 šo we. Moradi a dula fase, a loša, a re ke ik ke
 monna wa ka ke tšê mo monneng wa ka, bjale ke
 tšê.

2474 Ba ga Mašumu ba gomiša moradi. Monna
 a ya a raka moradi. Bjale a tšêlêga a se sa
 treba le gore a ka dira bjang. A bôna gore ga
 gabô go kaone ~~gore a e ntšhe~~, ke ge a toga a
 e ya gagabô, a fitsha a ba lotêla ka mokgwa
 o monna wa gagwe a modirago ka ôna. Batswa-
 di ba gopola taba ya malôba, ba re go yêna
 goma o boêlê bogadi. ke-biša la ngwanana
 le bogadi. Sepela o fo dula o bônê ge a ka
 go bolaya. A goma a pjaletšê megôkgô. A ba ka
 ba mo kwêla bo tšoko ka baka le mokgwa wa
 gagwe gôdimu ga monna wa gagwe.

2475 Monna a bôna moradi a tšwella ka le tu-
 fi. A fitsha a dula fathê a loša. A mo dume-
 tšâ. O - dira bjang bošego bjo. Ke tšêlê gue, ka
 gore mola o ile go ke boêlê a ke bone le baka
 le nka boêlago ka lona. Motho ga rakwe, ra-
 bala ke bošego. Ka morwana re tšâ tšoga re
 e kwa tšâ gago. Ke moka a rôbala. Monna a

875

K34/82

1128

la la gagwe le-gogō. ke yēna moradi ala la gagwe.
Moso ga ona lešidi bjasa. Monna a tšama a
bitšā ba gabō gore ba tē ba mo kwisē taba
e.

2476 Solang marebane le solē le ngwale. Ba gabō
ba kgobakana. Maranyane a ēma pele ga bona,
a ba thalōšetšā ka mokgwa o we, a fapanago le
moradi le ka mo-kgwa o we a mohwetšanego a
na le monna wa ga Mašumu. Ka baka la gore
nna a še nna monna monna ke yo we a rego ge
a le naē a seke a babja. Ke re monna a napē
a motšeya, a mphē dikgomo tša ka. Monna a
nkgago o nkgale le sa gagwe. Nna ke a monkgē-
la. Ke moka ke feditšē ba bina tšou, ge a riale
a dula fašhe.

2477 Dipolabolo tša lšhwenyana, a thōma ka
go loša. Dipolabolo ka moka tše we monna yo wa
ka a dibolabolago ke maaka. Taba ya nnete ke
ya go ntwara ke na le monna yo we wa ga Ma-
šumu, yōna ke a e treba. Bakeng sa malaō, ke
a moša. Ke bilē ke na le bana ba bararō, gare
ga bōna ga gona ngwana yo a tswanago le
yo mongwe. Taba ya malaō a ba letšē phalafala,
ke taba ya ka ngwahong. Mola e be e ke ga goile
e be sa ka diyana ga na mo. Phōšō yaka ke
go fa Mašumu morobē o. Ke moka ke feditšē

875

K34/82

1129

2478 Ke nnete solang marebane le rale le ngwale. Di-
polabolo tša banna^{ma} bapi le phapanô ya monna le mosadi.
Ditaba di ile tša ga fêlwa banna gore ba dibônê.
Mašôšô Mašumu a re, hoša ge ba re ke koša o
ta hwetšana gona le mašadi, ka goriale mo we
ba boni ba tša ba ba sega bona. Ke gona hoša
e tupala ka ba la mašadi. Ke nna kgaleke ngwa-
na maleka tša gofisa tša go tonya ke a gometsa.
Ke nnete mo we monna re a bolabolago gona,
ga gona motho yo we a ka fo dumelang go riba
sedo. Motswegi le mafai wa dintšwa a ba o šele.
Ka goriale mo we nna ke bôna mosadi phôšô. Monna
le yêna a se ke a tšala ka maša, a fêlê a
boetsa pelo ya gagwe fašhe. Taba kgolo ke molato,
lifisa ba ga Mašumu, o šale o bôna ditaba
tša mosadi wa gago. Mogolo golo yo mongwe o re a
tšala a e pja madiba. Gona le banna ba ba-
ngwe ba we ba a-pišago mosadi wa monna yo
mongwe ka dithare. Ke moka ke phatōtše ke tša
mo we ba bina tou.

2479 Ba-nna ba kwana le mo we mmolabodi wa pele
a bolabotšego. Ba lifisa Mašumu kgomo tše nnê. Mo-
lato wa go tswariwa wa fêla o tša mo we. Ba
botša mong mosadi gore tshinyitshinyi e ya e tshi-
nyetsa kagi kagi e ya e ka-gêla. Lifisa molato, ka
moragô o tša šala o bôna gore mosadi o dira

875

K34/82

1130

keng. M^olabudi wa mathômô o kile a e hwetšana taba ya mohuta o, ka moredi wa gagwe Makoma a gana monna wa gagwe a nyaka banna ba bangwe a sale kgarebe. O ile a ba a ima nabo kantê le monna wa gagwe. Ge ba tšama ba mo phekola ba hwetšana monna yo we wa ga lewêlé a mo filé xa-la ntatêlé. A dumelana na bô a lefisa Maïumu kgomo tše nnê. Molato we bona wa fêla.

2480 Mosadi o gana monna ka baka la mantopane sethare sa ga Moraba. Ka moagô a mo molato o fedilê, a tšama a o kwa gore molato wa mosadi keng. Bjale ditaola tša mmotša gore monna yo we wa go moswara a na le mosadi we gago, o mo tšere pelo ka mantopane. He gana lehošo a ka se ke a go dumêla, ka baka la gore he wena podilê. Podilê ke gore go nkgá. O wa šitwa gore a ka diya bjang ka wêna. Mola a be a tšeba dithuri o be a ša go-loya, bjale e na ba motho fêla. Mō sepelelé le banna, mo thomongwe pelo ya gagwe e ša retologa. O ka napa wa ntšisa morena.

2481 Ngaka ya thōma go kaolêla dithare tše: Phenya dingwe, mosoholla pelo le mokunya pitša. Ge a dibolabotše ka maina a tšona, a butšisa ditaola gore ke pheko, tša dumêla. Bjale a botša monna gore o ê o nyakele mo fetšolla pelo. Mokunya pitša ke go tšeya ditšhila tša matšhêgô le mese ke mo-

875

K34/82

1131

ka o phathagantšhê le dithare tše, o dišile di be buupi. O robê ka le nala o tšhêlê mollong ka mabanyana kowa le e tšša. O mangwe o robê o tšhêlê ka meeting, o ũa thapa ka ôna le go nwa, o o šalago o tšhêlê ka mapotong ga le gôna, o ũa bôna a go nyaka. A ya a dira ka mokgwa o we ngaka e molaetšega ka ôna. A bôna a kwana le mosadi wa gagwe. Ke moka phapanô ya bôna ya fêla e ũa mo we.

2482 Molaudiš: ke Maphulo ngwana Lewêlê. O be a tšere ke Sekwai Mohlabe. Maranane ke wala pa la moratho wa Sekwai. Mphathô wa molaudiš: ke (Matuba) letuba. O tswaletšwe Tšhokwê. O ile a fišha mo nageng ya gešu le mmagwe Maledišê a ma peputšê. Ka baka la gore mmagwe ba ile ba diyo raka Batšhokwê ba re ke molla moloi. Go bolla gôna o bolotšê ga na mo nageng ya gešu. O ile a fetšša taudišô ya gagwe ka seema re. Mofula mogo wa rotwê, o fula ka go o kella, e seng go tšeya ka mmago sôna.

2483 Ihalôšo ya Mofula mogo wa rotwê, o fula ka go o kella, e seng go tšeya ka mmago sôna. Rotwê ke yêna mong mogo, bjale ge o fula mogo o we o se ke wa e pônatšâ, le gona wa seke wa go-lla ka gobane rotwê e ka ũa ya bôna. Ke gore monna ge a robala le mogatšâ

875

K34/82

1132

monna yo mongwe, wa se ke wa dina gore a japanē
 le monna wa gagwe, o mmatšhe gore a kwane le mo-
 nna, gōna o ta phela naē go fithela a e ya lebitšheng
 monna a sa lemogē. le ge a ka kwa, ka baka
 la gore moradi a matšwenye a ka se ke a mo šaka
 moragō kudu. O ta fo se ditšhwene di ta la tša
 ke mogodi. Monna wa mohitša o we o ja mogo
 wa rotwē ka molaō.

Temana ya go ngalešša ga monna go ba-
ka tšalo.

248H Go na le bana ba bangwē ba we e lego
 magwara-gwara. Ge a ile mo we mahgaweng ke mo-
 ka o kgathha ke mahgatha o dula gōna. O wa
 lebala gore gae o šilē a forile ngwana wa
 batho. O ta mo letela, a ba a bōna gore o
 leta ke tšufi. Ka moragō o ta ba a rōba a
 tōhaba le yo mongwe, ka baka la go tenwa ke
 bogōpē. Go no ba bjale ka moradi wa lapa,
 ge monna wa gagwe a ile a dutšhi mahgaweng,
 a sa gopole moradi wa gagwe. A ka kgathella go
 dula lapeng la gagwe, ge a fēla a moromēla di-
 kobō. le ge kobō e se tšhelo se se kgathišang
 monna moradi, tšhelo sa go tša go kgathiša moradi
 ke monna ge a trēna ka ngwahong wa gagwe.
 O ta no dula fēla ka baka la gore o wa mogopola
 go phoka gōna o ta no ba a phoka. Bana ba ba-

875

K34/82

1133

tho a ba swane, ba bangwe ba fofdula. Ba bogadi ba ba ba mmeka. Ba ka se ke ba mogafêla moratho wa mogatša moradi, ka ba-ka la gore mo-thang a latha go ke lešoka a boya mono gae, ba ka tša ba fapana.

2485 Bjale ka monna yo Nthapê le baše a ya bogwaragwara. Pele ga gore a e bogwaragwara, o ile athōma a beka moradi wa gagwe yo we leina la gagwe e lego Sodi goba Mokangwê ngwana Mongale. A bêtêga ngwana wa mothankana nae. Ka morago ga ngwana yo we a napa a tšaga a ya mahgoweng. Ngwana a šala a gola a ba a kitima papagwe a sa ilê. Moradi a bōna hgwedi, ke gore o gofa ditšhila tša botswetši. A dula a le-tšela monna wa gagwe gore a tē a lomolê ngwana le-tsweleng, a se ke aša. O hgaathile ke tša mahgoweng a ka se ke a boya.

2486 Mohangwe a dira bjala bja go bega kgolo ya ngwana. A se go dira bjala bjo we a bega mmatwala wa gagwe gore ngwana o wa ntoma, Mmatwala wa gagwe a mmotša gore mo tšōšê letsweng^{le}. A napa a molomola, a se sa mama. A goma a re madi a ntennê, a ke tsebe gore ke swanetše go rita mošwane ka ōna naa. Mmatwala wa gagwe a re mo we nka se ke ka tseba, ka gobane monna wa gago o mitšitše ke le šoka. Moradi a se ke a tswela pele le go bolabola-

875

K34/82

1134

2487 A ima mpa ya gagwe le Motantane Mohlabe.
 Moratho wa Nthapê ke mabjale. A ka a dumêla go
 utswa le mabjale ka go tšhaba gore mothang monna
 wa gagwe a boyago ba ka ta ba tšwa ba e lwa.
 Ka moragô ga mo ngwana a tšwile letsweleng, a thô-
 ma go phoka. Ke ge a yo kwana le monna yo we
 wa ga Mohlabe a rōbala naê. Papadi ya ngwana
 e ta le go lla. Ka morago ga papadi e we ya bona,
 ka tšatši le lengwe a kwa mosadi a mmege mpa.
 Monna ditsêbê tša ~~êna~~ le tšhōgō, o re keng. A re go
 bjale. Ke molato, ke moka ba fapana yola a ya gae
 yola le yêna.

2488 Pegô ya mpa go mmatswala wa gagwe.
 A roma mokgekholo gore sepela o batsa mmatswala
 nna ke sinyane. O sinyane kang. Ke na le mpa. O
 imisitšê ke mang. A he trebê le nna ke a makala
 ke no bōna ke le ka ona mokgwa o. Mokgekholo wa
 batho a leka ka maata go mmutšiša a se ke a
 nyaka go bolabola nnete. A mo tšogêla a le bjale,
 a iša mantšu a gagwe a go sinyana ga gagwe.
 Ke rumile ke Mokangwe o se ke tšê ke le botšie
 o sinyane, o na le mpa, bjale o ga nnê go mpotšie
 mong wa lerumu. Mmatswala wa gagwe a butšiša
 le yêna a se ke a mmotšia. Bjale ka ge monna
 wa gagwe a se gōna mo gae, ba mo lesetšia
 a le bjale. Ba ile ba šitwa go sekisa Mokangwe.

875

K34/82

1135

ka baka la gore monna wa gagwe ga gona mo gae.
Ba se di tata di bona ke monna wa gagwe

2489 Mohangwe a ta a bola le rumu mothang wa lesoko
lesoko ke ona mo-labo o mogolo wa ba-kgokolo. Ka
gobane ge ba ka butšiša motho, a gana go ba bo-
tšā nnete. A ba mo felle pelo, ba treba gore le
tšatši le a ta le we a fago go ba botšā ka nthē
le goba ba mo sekliša. Ka lona letšatši le we la
lesoko la gagwe. Ba ile ba mmotšā gore ge o sa
bolabole nnete motho yo a go imišitšego o wa hwa
mo. Bolabola nnete re tšeya ditšhila tša gagwe o
thē o o rēlē o tša bona ngwana a fologa ka
nthē le mathoko. Ke ge a ba botšā gore ke Meta-
ntane Mohlabe. Ke moka ba ya ba tšeya ditšhi-
la tša le kgeswa la gagwe, ba mo oretšā ngwana a
bēlēga. Ka morago ga mo we ba butšiša monna go-
re ke nnete go bjale. A dumēla, a se fēla ya sebe
morula e be mogo. A ba ka ba kgōna go mo lifiša
ka baka la gore monna wa gagwe ga gona mo ga-
e.

2490 A goma a godiša ngwana yo we wa se thōtō-
lo monna wa gagwe a sa ile bjōrōbjōrō. Bjōrōbjōrō
ke gore o ile mo we a sa bonego ke motho.
Motho yo mongwe le yo mongwe ge a e tšwele
makgoweng ba fēla ba mmotšiša ke moka a se
e šu a mmōnē. Ka go riale mo we kgopolo

875

K34/82

1136

ba bina ba ta gopola gore a sa phela. Ku-
du wa o kwa mosadi a sumisa lentšu le we, o
bolabola gore o ile hidi, ke gore o huilê. Ka ba-
ka la gore e su ba kwê gore o huilê a ba
na taba naê ba ke sa sellô.

2491 Mokangwe a re molato a ba divi ga bedi.
Ka morogô ga mo ngwana a godilê, a bigilê
matswala wa gagwe a mo ntšhitšie letsweleng.
A dula a se ke a sepela le banna, a re ke
letilê monna waka, molato a e be mmedi gô-
dimo ga motho. Ngwana wa gagwe a ba a kgô-
na go-kga morogô. Bjale batho ba re o ta se-
lwa ga gona sa monna mo. Ke moka a ba a kwa
mo we batho ba bolabolago. A bina ga botse gore
ke moka molaô wa gagwe e ta ba go fo tšama
a kumela le ma-tšane, a napa a tšhaba le
monna yola a go mo imisa.

2492 Mokangwe a tšhaba le Motantane. Mos-
adi a ka a utêla mmatswala wa gagwe, o ile a
mmotša gore go thwa ke lla ke lapilê. Ka gori-
ale mo we ke nyaka go le tsêna la ntšhôtšhobêla
Mmatswala wa gagwe a re, o se ke wa dia,
bo-kaone ke go no ba o phoka o boya gae. A
re a la ntšeele gore ke tšê go ba ke phoka
le ntšeešê monna, bjale le hono le utilê monna
waka le mpotša gore ke be ke phoka. Ke si-

875

K34/82

twa go bolabola ka gobane a ke ne seto thelo the
we o the nyakago. Hela batswadi ba gago ba swa-
netse go mpha dihgomo tsa ka. Moradi a dula
a le badiša mantsoi a la a go botša mmatswala wa
gagwe. Ka moragō ga matsotši a se mahae e
tshaba le manna yo la wa ga Mohlabe

2493 Mohangwe o be a diša mmatswala wa gagwe
mohudu. Mohudu ke go botša motho se we se the
thagago. Bjale mmatswala wa moradi o ile a kgōlwa
empa a se ke a kgōlwa kudu, ka baka la lentšu
le motugi a bolaboke ka nōi. Re ile se se ke di-
pitsi ra bōna ka mebala. Ba ile ba sa dutši ba
lebeletše gore moradi o ile kae, ba kwa yo
mongwe a se, mokgonyana yo morwa o wa nyala
motseng wa Mongale. A ba botša gore ke diyo le
seba a ba nthoma

2494 E kgopoleleng go riale ke ba ga Mongale ba
tribiša ba ga Sebaše. Ke ka moragō ga mo moko-
nyana yo morwa a šetše a nyetše. Ke gōna
mmatswala wa gagwe a gopola dipolabolo tše la
a go mmotša tšona pele ga gore a togē. Mari-
mamelê ke yēna ^{mmatswala} ngwetšwa wa mo tšhabi. A bitša ba
gabo a ba botša taba e. Bjale ba se di a kwala
ge e le ga twalo e šitile wena. Ka gobane ngwana
wa gago ga gopole go boya gae. A se eng ro gapa
dihgomo ga go sana thelo thewe se ka the dirago.

875

K34/82

1138

2495 Ba ya ba gapa dikgomo tša bona. Ba roma tša bona tše baka tša go botša ba ga Mongale, gore ka tšatši la gore ke rena bawe. Ba ya go bolabola mantšu a we. Ba ya ba mofetola ka gore go lukilē. Ba ya ka lona letšatši le we ba go lebeya. Mongale a re le bitša ke nna, ke re tšang le gapē dikgomo tša lena. Ba tiya dile tša bona ka moka ba ba fa. Ba ga sebaše ba re kgomo ya rena ke memeru se nyaha kgomo ya go thibēla bo-teng. Mongale a re tše we a dikwale, bana ba lena ke ba ba la babedi. Madi a we a ruele go ga bjale ke a monna yo no a mo nyalago ga na lehošo. A o wa a ba ka ba šala taba e we morago. Ditaba tša bona tša fēla di ta mo we.

2496 Dipelo tša batha a di swane. Ba bangwe le ge monna a ile a tšoga a so bella mahgwenng a se ke a nyaha go boya. Madi a na taba o fa dula lapeng la gagwe. Go bjale ka tšona dikgarebe. Morogana o fa lora mothepe ka morago a tšoga a e kēla le sekgowa. A šala a gola a mela dimaka. Mo we batswadi ba gagwe ba ba go ba tšibiša ba bogadi bja gagwe. Ba ba botša gore le di ya bjang, ka ngwana yo wa rena, le diyo mmeya pōō naa. Ke yo monyana ka morwana la seke lalla.

875

K34/82

Ha goxiale mo we ba bōna mathaka a gagwe ka moka ba bikilwē. Bjale le yēna o godilē a sa kwana le batwadi ba gagwe. Ba ta fo ya ba mmeka ka ntē lo monna.

2497 Bjale ka morogana yo Makwele lekubule Masethē ngwana Iselane. Morogana yo we o ile a lōa mothepa yo we ka nōi, a kwana naē. Ditaba tsā tsēna batwading ba mothepa le bona ba dumelana le taba e we ya bona. Ba mo nyalo ka dikgomo tše diphethago menwana mmedi. Ha moragō ga mo-nyalo o we, mong morogana a ya bogweng, go kgopela ~~regō~~ sa meeti. Batwadi ba mothepa ba ya ba mo fetola ka gore a nyale a fetšē ba ta kgōna ba mo fa moradi wa gagwe. A re moragō ga gona ma boēlo. Ba re ka ntē le mo we re ka re ke sa kgōna go go fa moradi.

2498 Makwele a šielā ba ga mahgolo wa gagwe nyepo e, o ta šala a mela dinaka. O bolabotšē nyepo e we ka baka la gore ba moganetšē le moradi. Bjale ge a bolabola nyepo e we, o be a re go sinyegago go sinyegē. Bjale bona ba re go yēna o rugilē ba ga mahgolo wa gago, o na le molato. Motho o kilē wa bōna a mela dinaka. A re ke dihwile ba ga mahgolo, ke sa boēla gae, molato o we ke o kwilē. Ba re go lukilē

875

K34/82

1140.

fêla wa se ke wa le-bala molato o we wa go roga mahgolo wa gago. A re a owa nka se ke ka lebala. Ke moka a boêla ga gabô. A fitha a ba botša go-re ba tšo nkganêla le mosadi. Di a kwala go thoka sa bo bedi. Bjale nna ke ile o tša šala a mela dinaka, bjale ba re ke na le molato ke rugile ba ga mahgolo. Ba kwala o roganê. A re tše le tša šala le dibôna. A tšoga a ya mahgaweng.

2499. Masethê a šala a mela dinaka. Makuele o be a botabola nnete ge a be a re o tša šala a mela dinaka. ~~ge~~ a fithile gae, a laêla batwadi ba gagwe a e kêla le sehgoa. Mothepa a šala a dula lapeng la mmagwe. Ba-gwêra ba gagwe ka moka ba bikiwa, a šala ya ba bo mma thaka a difele. Batwadi ba mothepa e be ba re na le bo jêla pele. Ba botša kgaitšedi ya Makuele ba re ke Ntopa gore a tše a beke mosadi wa bona. Bjale a re ko mmeha ke tšilo mo fang, ê mêlang monna wa gagwe o tšata. Masethê a mela le naka, ke gore a ima.

2500 Batwadi ba bôna moredi wa bôna a na lempa. Ba mmotšitšira gore mpa o ifilê ke mang. A re ke Sentso Raganya. Ba romêla motho ga Ra-ganya. A ya a e tumêla molato. A fetola se-baka gore tau ya bolaya e bolaêla go ja. Sa zoma sa ya sa botša batwadi mantšu a we.

875

K34/82

1141.

Batswadi ba mothepa ba re sepela o mmatšae ke molato. Bakeng sa go ja mo we a go bolaboga, a re nyake, re llê thoto ya batho. A ya a mmatšaa ka mokgwa o we ba mmutšitšego ka ôna.

2501 Ba ga Tselane ba šitwa go rêra molato wa moredi wa bona. Ba re rena re llê dikgomo, bjale moradi ke wa ga Lekubu. Ba roma sebaka ga lekubu go motibiša gore moradi wa bona o imilê, ba tšibiša kgaitšedi ya morogana. Batswadi ba bona ba huilê go filo šala yêna Ntopa le kgaitšedi ya gagwe Makwele. Moradi yo we a fetola sebaka ka gore nna ke nna moradi, a ke tsebe gore nka fetola bjang. Fêla sepela o ba botšaa ba ga mahgolo ba binê molato wa moredi wa bona. A goma a ya a ba botšaa ka mokgwa o a mmutšitšego ka ôna. Ba re ga rena le tšibungô le re ka tšênago ka lona. Wena sepela o mmatšaa a tšê a êtê pele rena re tšaa morala mo šala moragô. A ya a mmatšaa ka mokgwa o we. A dumêla.

2502 Ba lifiša Raganya dikgomo tšê nnê. A napa a beka mogadibô wa gagwe. Ka moragô ga mo Ntopa a re rilê molato o fedilê. Batswadi ba moradi ba re napa o beke a yo ba a dutšhi nago bogadi bjag gagwe. A ba ga fêla dikgomo tšê la tšaa go lefa mpa. Ke moka a beka mogadibô wa gagwe a ya a dula naê bogadi bja gwe.

K34)82

1142

875

2503 Maseṭhē a ya a mela le naha la bobedi a le bogadi. Monna yola a go moimisa a tšwela pele le go rōbala le mosadi. O be a sa tšhabe tšhelo, a fa ya a e tšša na bo, ke moka a e ra mosadi gore nkhallē ke a kgomela. A mo allē ba ē ba rōbale ka ba bedi. Ka moswana a tlogē a šila bušwa a motso-lēla. Mogadibō wa gagwe o be a sa nyake go bola-bola, ka baka la gore a bolabola o tša mo tšhošša. Ka mpa e we ya bobedi le go butšiša a ka a butšiša ka baka la gore ka mathō o wa mmōna. Ke go lifišwa a ka a lifišwa. Ba ile ba fontšha mathō ba mglebella, ba re diṭata di bōna ke monna wa gagwe. Monna o napilē a ēla ruru ruri le lehono a ba tsebe gore o go kae, le gore o wa phela goba o hwilē. Mosadi a dula bogadi a ba a tšo fallana ntšhe. Ke nguana wa matho, o belegilwē ka le tšakori la batho. Ma la e be nke ke sephuruphuru nka be a tšogile le banna ba bangwe. Kgantšhe ba bangwe ba tšhala. Ke moka batwadi ba ntšha dihgomo ba fa mo tšhadiwa. Ke molaš wa gore ge monna a ile mahgaweng, mosadi wa gagwe a se ke a dula le ngwanabo monna, ka baka la gore mo thang a boya-go ba ka ta ba lwa.

2504 Molaudiš: ke Mamogasane Tselane. O belegilwē mo nageng ya gešū. Mphatho wa gagwe ke letubā (matuba)

875

temana ya 3 go kgâlwa ga monna.

2505 Go na le banna ba bangwe ba we ba re go go ya mahgoweng ke moka ba metsä ke sehgoa, ba se sa gopola go boya gae. Ka baka la bo-kgâlwa bja bōna, ba togêla ke basadi ba bona. Ba ga-bo ba sitwa go sala ba iêra dikgomo. Ka baka la gore dikgomo di swanetšwe go xerwa ke mong mosadi. Ge papago monna le mmagwe ba sa phela, gōna ba ka sala ba iêra, ka baka la gore ke dikgomo tša ngwana wa bona. Ya ntši banna ba tšeya mosadi ka dikgomo tša dikgaitšedi. Bjale ka goriale mo we ba ka se ke ba lesa dikgomo tša ngwana wa bona ditaba. Mo we go ya go gwa sitwa ke ngwaneno goba ba rwa rago gona ga ba kgone. Ka baka la gore lešoka le a la-pha, ka tšatši le le ngwe ba ka fo bōna a tšwella. Bjale a hwetšama e le motopeng. O fa lwa na bo a re ke lena le nthakelwego mosadi wa ka, le nyaka go ja dikgomo tša ka. Ka nnete ditaba di ka ba swanêla.

2506 Bo gwaragwara, taba e ya goya bogwaragwara, ke taba ya matsatši a a sehgoa. Kgale bo-kgâlwa e be bo se gōna. Ka gobane mahgoweng e be go šoma banna fêla. Bjale go tšetšê basadi toropo e ngwe le e ngwe, ka goriale mo we banna ba mitšwa ke tšōna ditoropo ka baka la basadi, ba lebala mešê ya bona. Bjale taba ya gore ge mosadi a šetšê a togilê, e boima kudu baheng sa dikgomo

875

K34/82

1144

gommôgô le bana. Ka gobane yêna mong mosadi ge a sa ka a gafa gore šalang le bana ba lena. Ga gona motho le ka uthi: yo we a ka balabola-go, ka gobane polabolo e swanetše go tšwa monneng wa mosadi. Ge a napilê a e tše ruri, mosadi le yêna o tša napa a e tše ruri gammôgô le dibana-nyana tše we. Dikgomo le tšona ke moha di tša lo ba ka baka la go tšoka moxeri.

2507 Bjale ka Pholobe Mabakane le Masegabu ngwana Mañilu. Mosadi yo we ba ile ba diyo thadiša a be a tšeya ke yo mongwe. Ba monyala ka lesome la dikgomo le dikgomo tše ditšhelêlago. Ba ile ba diya monyala le dikgônucane. Dikgônucane ke gore menwana ya maoto, o be a fitilê menwana ya diata. Monna wa gagwe o ile a dula naê, a ba le yêna ba na ba ba beki. Ngwana wa boraro o ile a tšoga a se šu a bêtêgê, a tšogela mmagwe a e na le mpa. A šala a bêtêga papagwe a ile mahgoweng.

2508 Masegabu a šala a swala ngwana a ya naê kompong. Ke nnete basadi ba matsiši a no a bo lehono ge bape motswetši ke wa mpja. Ba kgale e be ba se bjale, motswetši e be e le motswetši. A lêla ngwana wa gagwe a golê. A se ko wa a moduletše a kgônê a nyaka banna. Bjale ke lebaka la gore a gatêlê. le ge a ka modulêla a bôna gore ngwana e sale yo monyana, o be a sa

875

K34/82

1145

nyake go ga thana le monna, ka gobane a ka ima. Ka lebaka le lengwe o ka bona monna a e lwa le moradi. Bjale ge ba butšiša ntwana ya bona, wa kwa monna a bolabola gore o nkganêla le malaô. Wa moradi wa kwa a re ngwana e sa le yo monyana. Bjale ba matsatšhi a no a bo lehono ga ba bjale.

2509 Masegabu a boya a rwele ngwana e le se toto. Ge a be a ile mo we dikompong, ngwana a thabêga. A ka a thabêgêla go phela, a napa a hwa. Mogolo wa kompo a dira gore a rwalê setoto a se tšišê gae. Ke ge moradi a rwala setoto a se buiša bogadi. O rilê ge a bona gore o thitong le gae, a dula gore le-trufi le tšeyatšeya. Mo letrufi le thoma go tšeyatšeya a pepula setoto, a fišha a be ya ka ngwakhong wa gagwe. A ya a botšha mmatswala wa gagwe. Ke moka a tšibiša beng ba thôgô. Ba ta ba boloka thôgô ya batho ba we.

2510 Masegabu a tšhaba le dikompo. Ka moragô ga mo a ndilê lehu la ngwana wa gagwe, a goma a e pona. A gofa tšhila ka moka. Bjale a duma monna a seke a mmôna. Monna o mitšitšê ke lefase. O ile a le ka go mo dutêla le baka la go lekana ngwaga. Ka moragô ga mo a sa bone monna, a tšoga a boêla kompong a ya a topana le mothoka wa gagwe. Le kgôlwa e be le na le ba-

875

K34/82

1146

rathwa ba bararo. Ba ile ba šitwa go mo sala moragô. Le dikgomo ba ile ba šitwa go dirêra, ka baka la gore monna wa gagwe ga gôna, yo we a swanetše go gorêra. O ile a tšoga le bana ba la ba bedi. Ke moka o nangantšhe. Ka morago ga mengwa e menê, ba o kwa makgowa ba ba bega lehu. Le ge ba ile ba kwa lehu la gagwe. A ba ka ba moro šala moragô, ka baka la gore mothôlogadi a thibelwe se fate. Ke moka dikgomo tša loba ka makgwa owe ga mmôgô le bana ba ile le mma bona.

2511 Dikgomo le bana ba šitilwe go dinyaka ka le baka le. Masoke la mathômô pele ga gore moradi a boe a peputšhe setoto, o ile a mo lata kompong a ya a boya naê. Bjale ge ba fithile gae, moradi a re go yêna tšha malaong. Monna a ka a dumêla, a re nka tšha ka fapana le mogalo wa ka. Bjale ge a goma tšoga gapê gôna a se sa šala ke motho moragô, ka baka le we, ba re go ge ba mo latilê. A re go bona ba tšhe malaong gagwe.

2512 Go latêla moradi ka moragô ga mo ba u hwi le gore monna o hwi. Dikgomo di sepela ka malaapa a tšona. Mo we go hwetšwago seema se, lapa a le ji lengwê. Bjale mothadi ge a ile a tšhala, ya ba dikgomo ditšwa lapa le lengwe. Monna o be a filo dula naê, ka baka la gore ke moradi wa leloko la gabô. Ka mo we lapeng le

875

K34/82

1147

we go tšwago dikgomo ya ba a gona ngwana wa mothankana. Bjale ge moradi a ka tšoga o swa-netšhe go lala ke monna yola a go ba a dula naē. Ge monna a se gōna a ile le sekgowa, A šala a tšoga ga gona motho yo we a ka mor šalago moragō. ke ge ba ka kwa gore monna o hwile. Ka baka la molaš o, mothōlōgadi ga šalwe moragō, ke kgomo kata o e hgorōšhe. Bjale dikgomo tša go tšeya Masegabu e be ditšwa lapeng la Matuu. Pholobē o be a filo dula naē. Matuu o hwile a no ba le bana ba banyana fēla. Ke lona le baka le we dikgomo diilego tša loba ka lona. Go viala ke Molaudiši Mabjale

2513 Tabu e a kanya ka e ngwē. Bjale ka Mmaredi ngwana Sebatane. A ile a tšeya ke moradi yo Manyapa ngwana Mohgatha. Bjale Manyapa o be a tšere ke Mahadikwa Raganya. Moradi yo we o ile a ba le bana ba banyana, ngwana wa le-kgōthwane ya ba wa mothankana. Bjale maredi wa gagwe wa pele yo we ba gaba ba re ke Kha-za a nyadiwa ke ba ga Rahgwale. O še-tš a nyadiwa ka moragō ga lehu la papagwe Mahadikwa. Dikgomo tša ngwanana di a tswenya, ka baka la gore a tša tswanēla go ēma ka lesaka. Tswanēlō ya tšōna ke go tšeya mogadibō wa mammu wi wa dikgomo

875

K34/82

1148

2514 Manyapa a thôpha dikgomo a tšeya Mmaredi ka le-
ina la legohu. legohu ke ngwana yo la wa gagwe wa le-
kgôthwane. Ke yôna mejêlê ya dikgomo, ka baka la gore
morwa wa gagwe e be e sale bošega. A se bole se
litile mong. Mosadi ba fo tšeya ba tšela ngwana,
a gola a ta a mohwetšana. Bjale a fo dula a bitit-
etswe bjale ka pitša ya peu, a owa ge a na le
yo a kwanago naê, o no ba a mo thôthôla. Mothe-
ng monna wa gagwe a golago, ke gôna a ta go boe-
tša maoto morago. ~~A ba mo utele ba mmotšha gore~~
tšhaba rago. ke yêna ge a šetše a kwana le mo-
sadi o ta no ba a dibôna. Ka baka la gore ge
ana le basadi, a ya a rōbala ka ga o mongwê
ngwako, a tsoaga bošega a ya ka ngwakhong wa gagwe,
o mo hwetšana a robetše ka gôna. A ka seke a
mo dira molato.

2515 Mmaredi a dula le Makhukhu Raganya. Ma-
khukhu ke wa lapa le lengwe, le gôna ge a lebeletše
legohu o re ngwana wa rra mogolo. Mmaredi o
ile a bekêlwa ka lapeng la Manyapa yo we e le-
go mmatswala wa gagwe. Makhukhu a ba ha ba
mmege gore ba o dutš'i le mosadi yo, a owa ba ile
ba no bôna a tsoaga ka ngwakhong wa mosadi, ba
no mo homolêla. go botša motho gore ba o dutš'i le
mosadi go a tswenya, ka gobane mong wa mosadi ge
a gotše, a ka ta a ganêla ka ngwakhong a re le di-
yo mpha. Yêna ke mo utswi, le ge go se na motho

875

K34/82

1149

yo we a ka mmolabudisago gore o nyakêlang kamo.

2516 Legohu a gana Mmaredi, a tšeya wa gagwe mosadi, ka dikgomo tša kgaitšedi. Makhukhu a no tšwela pele le godula le mosadi. Bjale mosadi a ba lepe-laêlô, a re go mmatswala wa gagwe, monna yola le ntšeelago yêna o kae. Mmatwala wa gagwe a re banna a ba phalane, yo no o dutšigo naê le yêna ke monna. Nka be le mpatšie ge ke fišhile ma gore monna wa gago ke yo noo, nka be ke se na pelaêlô. Bjale lehono nna ke a belaêla kudu, ka baka la pelaêlô yaha ke tša e kêla le mahodi. Bjale mmatswala wa gagwe a re, nka se ke ka kgona godira šibiri. A owa a se ke a fetola mmatswala wa gagwe.

2517 Legohu a metša ke sehgoa. Mmaredi e šala a tšoga. Basadi ba na le tšhufa. Ba rakêla Makhukhu go ya ka ngwakhong wa Mmaredi, ka baka la gore bjale ke mosadi wa gagwe. Ka gobane monna ga a na le basadi ge a e tšwa le seto thelo, o swanetše go ba-a-bagantšha ka go lekana. Taba kgolo e we ya go gomiša monna ke baka la le-robo la mmatswala wa gagwe. Ka gobane o be a fo dula a ba roga, ka gobane ngwetši o be a sa mofe tša go ja, tša go ja a e fa mmago Makhukhu. Bjale a ômanêla taba ya mohuta o we, a re lapa a le ji lengwê.

875

K34/82

1150*

2518 Mmaredi a robu a e kēla le mahodi bjaleka ge a bolabotšē. Ka moragō ga mo ba rahile se fokatšō se we sa gagwe. Bjale a bōna ga botse gore o šetšē a eme nyanyaneng. Nyanyana ke gore se-goteng. Go bjale ka ge o ka tōga le motho yo mongwe, la ya fela mogongwe, wa se go yēna šala o dutšō mo, ko boya ka ta ka go bitša. Ke moka wa seke wa boya. Bjale ka ba-ka la go šala a dutšō nyanyaneng, ke ge a tōga. Baile ba šitwa go nyakēla le go gapa dikgomo ka baka la gore ga gona monna yo we a ka ēta-go pele ga molato.

2518 2519 Moradi a bege ditaba kgorong kante le monna. Ka moragō ga mo Mmaredi a tōgile. Manyapa a ya ga Makhukhu go mmotšā gore moradi yala o tōgile. Bjale Makhukhu a re emela morwa wa gago. A dira bjale ka ge a mmutšitšē. Ba lebella gore morwa o ta boya, a se ke a boya. Ke moka Mmaredi a sepetšē, go fithēla mo we ba ba go ba lebala. Ditaba tša Mmaredi tša fēla diša mo we.

Ke ta leka ka maata go ngwala ka molgwa o la morena a mputšitšego. Morena a a mogelē na-phēpā a 158.

end 875